

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ & ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ



ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ
ΚΤΗΡΙΟΥ ΣΤΗ ΝΑΥΠΑΚΤΟ,**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΑΠΠΑΣ
ΜΑΡΙΝΟΣ ΡΟΥΣΙΑΣ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΜΑΡΙΑ ΜΠΑΚΟΛΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟ : 32162



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΣΕΛΙΔΑ
.....2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΕΙΣΑΓΩΓΗ4
1.1 ΓΕΝΙΚΑ5
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ7
1.2.1 ΟΙ ΠΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ9
1.2.2 ΟΙ ΜΕΤΑ ΧΡΙΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ11
1.2.3 ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΤΕΡΑ17
1.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.33
1.3.1 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ35
1.3.2 ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ – ΚΤΙΡΙΑΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ.37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2- ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ38
2.1 ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ39
2.1.1 ΕΥΛΙΝΑ ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ40
2.1.2 ΤΟΙΧΟΠΟΙΗΣ	

.....	55
2.2 ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	77
.....	77
2.2.1 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	78
.....	78
2.2.2 ΝΕΟΣ ΦΕΡΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ	81
.....	81
2.2.3 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΛΗΡΩΣΕΩΣ	83
.....	83
2.2.4 ΣΤΕΓΗ	83
.....	83
2.2.5 ΚΙΓΚΛΙΔΩΜΑΤΑ – ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΕΜΦΑΝΙΣΗ	84
.....	84
2.2.6 ΕΠΙΧΡΙΣΜΑΤΑ	84
.....	84
2.2.7 ΔΑΠΕΔΑ – ΤΑΒΑΝΙΑ	85
.....	85
2.2.8 ΚΟΥΦΩΜΑΤΑ	85
.....	85
2.2.9 ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ	85
.....	85
3. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ – ΛΙΘΟΚΤΙΣΜΑ ΜΕ ΜΕΣΩΡΟΦΟ ΚΑΙ ΣΟΦΙΤΑ	86
.....	86
4. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	90
.....	90

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ



1.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η πόλη είναι κατ' εξοχήν χώρος οργάνωσης, λειτουργίας και εξέλιξης των σύγχρονων κοινωνικών, πολιτιστικών και κοινωνικών δεδομένων. Η πολυσήμαντη θέση που κατέχει, την καθιστά ένα ζωτικό κέντρο, καθοριστικά συνδεδεμένο με το σχεδιασμό και την ευρύτερη ανάπτυξη της χώρας στην οποία ανήκει.

Αναφέρεται ότι η αρχή και διάδοση της αστικοποίησης ξεκίνησε με τη βιομηχανική επανάσταση. Αξίζει να σημειωθεί ότι η χώρα μας, παρότι η προσέγγιση πληθυσμού σε πόλεις άρχισε από τον περασμένο αιώνα, η αστικοποίησε παρουσίασε έξαρση από την δεκαετία του 1950 και μετά.

Σε γενικό πλάνο, η πόλη λειτουργεί ως κέντρο συνάθροισης αυξημένου πληθυσμού, προκαλώντας καθοριστικές επεμβάσεις και μεταποιήσεις στο φυσικό χώρο. Ο τρόπος οργάνωσης των κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων που συγκεντρώνονται σένα αστικό χώρο, οι σχέσεις που αναπτύσσεται ο χώρος αυτός με την περιφέρεια και τα άλλα κέντρα και εντέλει, ο τρόπος συσχέτισης των κατοικιών με το γεωγραφικό περιβάλλον είναι οι παράμετροι που διαμορφώνουν το χαρακτήρα και τη δομή της πόλης.

Η Ναύπακτος, λόγω της γεωγραφικής θέσης, κατοικήθηκε από τα αρχαία χρόνια. Η ιστορική σημασία είναι κατευθυντήρια σε μια γενικότερη μελέτη εξέλιξης μιας μικρής ελληνικής πόλης με υψηλή εμπορική και στρατηγική αξία. Σήμερα, στο κέντρο δεσπόζει το κάστρο, προσδιορίζοντας στην πόλη ένα μεσαιωνικό χαρακτήρα.

Η εργασία βασίζεται στην αποκατάσταση και επανάχρηση παραδοσιακού κτηρίου στη Ναύπακτο.

Στόχος της εργασίας είναι η διερεύνηση των τεχνικών και λειτουργικών παραμέτρων στην διαδικασία της αποκατάστασης και επανάχρησης παραδοσιακών κτηρίων. Επιλέγεται ένα κτήριο με φέρουσα τοιχοποιία λιθοδομής , ενταγμένο στον αστικό ιστό της Ναυπάκτου. Η χωροθέτηση του κτηρίου στον πυρήνα της πόλης με όσες κοινωνικού – πολιτισμού χαρακτήρα προκλήσεις, αυτή αναδεικνύει σε συνδυασμό με τα τεχνικά προβλήματα , που προκύπτουν , προσδιορίζουν την απαίτηση διατύπωσης σύνθετων στόχων, για την επανάχρηση του κτηρίου. Η ιστορικότητα του κτηρίου επηρεάζει την λειτουργική και τεχνική προσέγγιση της αναβίωσης του, με όρους κοινωνικής χρήσης και σεβασμού, στην παραδοσιακή οικοδομική τεχνολογία. Τέλος θα πραγματοποιηθούν στατικοί έλεγχοι των πατωμάτων και έλεγχος της φέρουσας τοιχοποιίας του κτηρίου.

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα της εργασίας που αναμένονται να διατυπωθούν στην μικρή κλίμακα του επιλεγμένου κτηρίου είναι οι αρχές και οι μέθοδοι τεχνικών παρεμβάσεων σε παραδοσιακά κτήρια, η αξιολόγηση τους σε σχέση με το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο που διαμορφώνει η αστική ένταξη του κτηρίου.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ



Η Ναύπακτος¹ αποτελεί ένα ιστορικό χώρο με έντονη παρουσία στη ιστορική εξέλιξη της Ελλάδας. Είναι από τις λίγες ελληνικές πόλεις που κατόρθωσαν να επιζήσουν και να περάσουν από την προϊστορική εποχή στην εποχή μας. Τριάντα αιώνες μάχεται ενάντια στην ανθρώπινη μανία χιλιάδων κατακτητών και την οργή των φυσικών στοιχείων.

Στο βάθος των προϊστορικών χρόνων, η Ναύπακτος εντοπίζεται ως ναυτικός οικισμός των Εσπέρων ή Οζόλων Λοκρών που ταυτίζονται με τους προϊστορικούς Λέλεγες (όπως αναφέρουν ο δικαίαρχος και ο Αριστοτέλης) τους θεωρούμενους παλαιότερους κατοίκους του Ελλαδικού χώρου μαζί με τους πελασγούς.

Με την κάθοδο των Δωριέων, στα 1100 π.χ., οι Λόκροι συμμαχησαν με τους Δωριείς και τους παραχώρησαν τη Ναύπακτο για την ναυπήγηση των πλοίων τους, με σκοπό να οργανώσουν εκστρατεία εναντίων της Πελοποννήσου.

¹ Αναφορά στην ιστορία της Ναυπάκτου: Γιάννης Βαρδακούλας, Νίκος Πανταζής. Βυζαντινή Αιτωλοακαρνανία: Αθ. Δ. Παλιούρα, Αθήνα 1985.
Ευεργέτες και Δωρητές στη Ναύπακτο: Γιάννης Δ. Βαρδακούλας, Ναύπακτος 1999.

Στο γεγονός αυτό- ότι στο χώρο αυτό οι πρώτοι ιστορικά γνωστοί κάτοικοι της δημιούργησαν ναυπηγεία – οφείλει η πόλη το όνομα της. Ναύς (πλοίο) + Πήγνυμι (κατασκευάζω).

Και ενώ οι μάχιμοι περνούν απέναντι , οι ασθενέστεροι που μένουν πίσω, αναπτύσσουν σύντομα την πόλη λόγω του φυσικού λιμανιού και της γεωγραφικής της θέσης. Το λιμάνι γίνεται εμπορικό και πολεμικό κέντρο και τα πλοία διασχίζοντας θάλασσες , συγκρουόμενα σ' όλη τη μεσόγειο με τα πειραματικά των Φοινίκων.

Οι ιστορικοί χρόνοι βρίσκουν την πόλη πλούσια και μεγάλη. Το 583 π.χ. όμως καταστρέφεται ολοσχερώς από μεγάλους σεισμούς. Το 454 π.χ. ο Αθηναίος ναύαρχος Τολμίδης νικά τους Λοκρούς και εγκαθιστά εκεί τους ηττημένους από τους Σπαρτιάτες Μεσσηνίους σύμμαχους. Κατασκευάζονται τα πρώτα κυκλώπεια κρηπιδώματα του λιμανιού. Ναυπάκτιοι και Μεσσήνιοι μαζί , νικούν τους Ακαρνάνες και αφιερώνουν στο Δία της Ολυμπιάς τη νίκη του Παιωνίου.

Κατά τη διάρκεια του πελλοπονησιακού πολέμου (4431-404 π.χ.) η πόλη γίνεται θέατρο σημαντικών κατά τη θάλασσα επιτυχιών των Αθηναίων (ναύαρχος Φορμίων) και ανεπιτυχούς πολιορκίας των σπαρτιατών (Ευρύλοχος). Μετά τη νίκη των σπαρτιατών όμως στους Αιγός ποταμούς, που έκρινε και την τύχη του πολέμου, η πόλη αλλάζει συνεχώς χέρια και στο τέλος τη βρίσκουμε να ακμάζει σα σπουδαίο πολιτιστικοστρατιωτικό κέντρο, πρωτεύουσα της Επίκτητης Αιτωλίας, εντός της Αιτωλικής Συμπολιτείας, στα τέλη του 4^{ου} αιώνα.

Το 215 π.χ. πρωτοστατούντος του Φιλίππου του Γ' συναφθεί στη Ναύπακτο ειρήνη μεταξύ όλων των Ελλήνων κατά των Ρωμαίων , όπου ο Ναυπάκτιος (και μετέπειτα στρατηγός) Αγέλαος δημηγορεί με το λόγο εμπνευσμένο, που διέσωσε ο Πολύβιος (Ε' 104), για την ανάγκη ένωσης όλων των ελλήνων μπροστά στον κίνδυνο από τη Δύση. Την πρόβλεψη του αυτή δεν την πήραν σοβαρά οι άλλες Ελληνικές πόλεις, που εξακολουθούσαν να εξαντλούνται σε μεταξύ τους πολέμους, με αποτέλεσμα το 146 π.χ. η Ναύπακτος και όλος ο Ελληνικός χώρος να καταληφθεί από τους ρωμαίους.

1.2.1 ΟΙ ΠΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

1104 π.Χ.: Η Ναύπακτο² μέχρι τότε οικισμός των Εσπερίδων Λοκρών, παίρνει το ονομά της (ΝΑΥΣ - ΠΗΓΝΥΜΙ = ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΩ ΠΛΟΙΟ) από τους Ηρακλείδες (με αρχηγούς τους: Τήμενο, Κρεσφόντη, και Αριστόδημο, τρισέγγονα του Ηρακλή) και τους Δωριείς (υπό τους Πάμφυλο και Δύμαντα), οι οποίοι με τη σύμπραξη των Αιτωλών, υπό τον Όξυλο, εκεί φτιάχνουν το στόλο τους για να περάσουν στη Πελοπόννησο την οποία καταλαμβάνουν.

583 π.Χ.: Η Ναύπακτος που εμφανίζεται στην Ιστορία, την εποχή αυτή, σαν μεγάλη και πλούσια πόλη, καταστρέφεται ολοσχερώς από μεγάλους σεισμούς.

454 π.Χ.: Ο Αθηναίος ναύαρχος Τολμίδης κυριεύει την Ναύπακτο από τους Λοκρούς και εγκαθιστά εκεί τους Μεσσήνιους είλωτες, που είχαν επαναστατήσει κατά των Σπαρτιατών, μετά τους μεγάλους σεισμούς του 465/4 π.Χ. (οι σεισμοί αυτοί θεωρήθηκαν σαν θεία τιμωρία κατά των ανίερων Σπαρτιατών, οι οποίοι θανάτωσαν τους είλωτες του Ιερού του Ταινάριου Ποσειδώνα).

431 π.Χ.: Ο Αθηναίος ναύαρχος Φορμίων διεξάγει νικηφόρες ναυμαχίες κατά των Σπαρτιατών, στο κόλπο της Ναυπάκτου, εξορμώντας από το οχυρωμένο λιμάνι της (αναφέρεται ότι στη δεύτερη ναυμαχία οι Λακεδαιμόνιοι επέδειξαν μεγάλη ανδρεία, ένας μάλιστα ονομαζόμενος Τιμοκράτης, όταν βυθιζόταν το πλοίο του σφάχτηκε με το χέρι του και το πτώμα του εκβράστηκε στο λιμάνι της Ναυπάκτου).

426 π.Χ.: Οι Σπαρτιάτες, υπό τον Ευρύλοχο, λεηλατούν τη Ναυπακτία και πολιορκούν τη Ναύπακτο, την οποία υπερασπίζεται ο Αθηναίος στρατηγός Δημοσθένης, τον οποίο βοηθούν οι Ακαρνάνες και η πόλη σώζεται.

396 π. Χ.: Οι Λακεδαιμόνιοι που νίκησαν τους Αθηναίους στους Αιγός ποταμούς, διώχνουν τους Μεσσήνιους από τη Ναύπακτο και παραδίδουν το Φρούριο στους προκατόχους του Λοκρούς. Ύστερα από λίγο τη πόλη καταλαμβάνουν οι Αχαιοί.

² Η αρχαία Ναύπακτος και η ευρύτερη περιοχή της: Χρήστος Ι. Σιαμαντάς, Ναύπακτος 2004.

361 π.Χ.: Οι Θηβαίοι, υπό τον Επαμεινώνδα, καταλαμβάνουν τη Ναύπακτο, διώχνοντας τους Αχαιούς.

338 π.Χ.: Ο Φίλιππος Β' της Μακεδονίας, παίρνει τη Ναύπακτο από τους Αχαιούς και τη παραδίνει στους Αιτωλούς.

220 π.Χ.: Ξεσπάει ο "Συμμαχικός πόλεμος" μεταξύ των Αιτωλών και Αχαιών και η Ναύπακτος γίνεται θέατρο συνεχών πολεμικών επιχειρήσεων.

218 π.Χ.: Η Ναυπακτος, η πιο οχυρωμένη πόλη της περιοχής, γίνεται πρωτεύουσα της Αιτωλίας.

217 π.Χ.: Στο Συμμαχικό πόλεμο παίρνει μέρος και η Κρήτη και επειδή ζημειώνονται τα συμφέροντα των εμπορικών πλοίων των νήσων του Αιγαίου και της Αιγύπτου, ο βασιλιάς Πτολεμέος, η Ρόδος, η Χίος και το Βυζάντιο μεσολαβούν ανάμεσα στους Αιτωλούς και Αχαιομακεδόνες και γίνεται στη Ναύπακτο η Διάσκεψη Ειρήνης, για να κλείσει ειρήνη και κρατήσουν οι εμπόλεμοι τις περιοχές που κατέχουν. Στη περίφημη αυτή Διάσκεψη πήρε το λόγο ο Ναυπάκτιος Αγέλαος, που για πρώτη φορά πρόβλεψε το κίνδυνο από τη Δύση, όπου μάχονταν μεταξύ τους οι Ρωμαίοι και οι Καρχηδόνες.

209 π.Χ.: Από τη Ναύπακτο εξορμά ο ρωμαϊκός στόλος, σύμμαχος των Αιτωλών κατά των Μακεδόνων.

200 π.Χ.: Οι Πρεσβευτές της Ρώμης παρουσιάζονται στη Γενική Συνέλευση των Αιτωλών, στη Ναύπακτο και παρακινούν τη συμπολιτεία σε κοινή δράση στο πόλεμο που έχει αποφασίσει η Ρωμαϊκή Σύγκλητος κατά των Μακεδόνων. Οι Αιτωλοί αρνούνται τη ρωμαϊκή συνεργασία, γιατί εκτός των άλλων, ο πόλεμος εναντίον των Μακεδόνων δεν έχει τώρα λαϊκό έρεισμα.

199 π.Χ.: (Άνοιξη) Νέα συγκέντρωση του Αιτωλικού λαού στη Ναύπακτο με κύριο θέμα της ημερήσιας διάταξης την έξοδο ή όχι στο πολεμικό εναντίον του Φιλίππου. Παραβρέθηκαν απεσταλμένοι του Φιλίππου (Μακεδονίας), των Ρωμαίων και των Αθηναίων. Με παρέμβαση του Αιτωλού στρατηγού Δαμόκριτου, που επικαλέστηκε διαδικαστικό κώλυμα, διαλύθηκε η συνέλευση της Ναυπάκτου, χωρίς να ληφθεί απόφαση.

197 π.Χ.: Οι Ρωμαίοι, υπό τον Ύπατο Α. Γκαμπρίον πολιορκούν τη Ναύπακτο πρώτη πόλη της Αιτωλικής Συμπολιτείας το Σεπτέμβριο μήνα

φθάνει μπροστά στα τείχη ο Ρωμαίος στρατηγός Τίτος Φλαμίνιος, γνωστός για τα ευγενικά του αισθήματα πείθει τον Ύπατο να δεχθεί αντιπροσωπεία των πολιορκημένων. Οι διαπραγματεύσεις αποτυγχάνουν και οι Ρωμαίοι λύνουν τη πολιορκία της Ναυπάκτου.

146 π.Χ.: Η Ναύπακτος, με τη λοιπή Ελλάδα, πέφτει στα χέρια των Ρωμαίων.

1.2.2 ΟΙ ΜΕΤΑ ΧΡΙΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

96-192 μ.Χ.: Η Ναύπακτος αυτή την εποχή παρουσιάζει κάποια ακμή, όπως αναφέρει ο Πausανίας.

197 μ.Χ.: Η Ναύπακτος, που φαίνεται ότι εκχριστιανίστηκε πολύ νωρίς, γίνεται έδρα Επισκοπής, με πρώτο "Εξαρχο πάσης Αιτωλίας" τον Καλλικράτη.

396 μ.Χ.: Η Ναύπακτος καταστρέφεται από τους Βησιτιγόθους.

Ε' Αιώνας μ.Χ.: Η Ναύπακτος γίνεται έδρα Μητρόπολης.

553 μ.Χ.: (Επί βασιλείας Ιουστινιανού) Φοβερός σεισμός πλήττει πολλά σημεία της Ελλάδας και η Ναύπακτος, με άλλες επτά πόλεις, καταστρέφεται ολοκληρωτικά.

726 μ.Χ.: Οι Ναυπάκτιοι εκστρατεύουν στη Κωνσταντινούπολη, διαμαρτυρόμενοι κατά του Λέοντα Γ' του Ισαύρου, του επονομαζόμενου εικονομάχου, και χάνουν το Μητροπολικό Θρόνο.

747 μ.Χ.: Επιδημία πανώλης πλήττει τη πόλη.

860 μ.Χ.: Η Ναύπακτος γίνεται πάλι Μητρόπολη, με εποπτεία επί εννέα (9) επισκοπών Ηπείρου και Ακαρνανίας, ήτοι της Χειμάρρας, Βουθρωτού, Δρυινοπούλεως, Φωτικής, Ιωαννίνων, Ρωγών, Βονίτσης, Αετού και Αχελώου.

968 μ.Χ.: Διέρχεται από τη Ναύπακτο ο Λουιπράνδος, επίσκοπος Κρεμόνης, που είχε σταλεί από το ρωμαίο αυτοκράτορα Όθωνα Α' στη Κωνσταντινούπολη, να ζητήσει για νύφη του τη κόρη του Ρωμανού και της Θεοφανούς, τη Θεοφανώ. Μετά την αποτυχία του συνοικεσίου και τη δημιουργία επεισοδίου μεταξύ Λουιπράνδου και Τελωνιακών Αρχών Κωνσταντινούπολης, ο Λουιπράνδος φθάνει στη Ναύπακτο, μετά 49 μέρες πεζοπορίας και στις 24 Νοεμβρίου αναχωρεί πλοίο για Λευκάδα, Κέρκυρα και Ιταλία. Τούτο σημαίνει ότι η Ναύπακτος ήταν ακμαιότατο κέντρο της εποχής.

1026 μ.Χ.: (Επί βασιλείας Κωνσταντίνου Η). Το Βυζάντιο παίρνει το δρόμο της παρακμής. Η διαφθορά του θρόνου επικτείνεται και στις Επαρχίες. Ο διοικητής της Ναυπάκτου Γεώργιος, που από το κακό του

φέρσιμο προς τους κατοίκους ονομάστηκε "Μαυρογιώργος" εξαναγκάζει τους Ναυπάκτιους, οι οποίοι εγείρονται από τη Μητροπολίτη να επαναστατήσουν. Τον συλλαμβάνουν, τον φονεύουν και λεηλατούν τα υπάρχοντά του. Ο βασιλιάς τιμώρησε τους πρωτεργάτες και τύφλωσε το Μητροπολίτη.

1054 μ.Χ.: Πανούκλα προσβάλλει τη πόλη της Ναυπάκτου.

1204-1210 μ.Χ.: Το 1204 η Κωνσταντινούπολη κυριεύεται από τους Φράγκους. Οι Άγγελοι Κομνηνοί δημιουργούν το Δεσποτάτο της Ηπείρου και το 1210 αναγνωρίζουν την επικυριαρχία των Βενετσιάνων από το Δυράχιο μέχρι το NEPANTUM.

1294 μ.Χ.: Η Ναύπακτος δίνεται προίκα από το Δεσπότη της Ηπείρου στο Φίλιππο Ταραντινό (γιο του Βασιλιά Καρόλου Β), που νυμφεύτηκε τη Θάμαρ και παραμένει στα χέρια του οίκου των Ανδεγαυών μέχρι το 1330.

1319 μ.Χ.: Ο Φίλιππος Ταραντινός ενισχύει τις οχυρώσεις της Ναυπάκτου.

1320 μ.Χ.: Ο βασιλιάς Ανδρόνικος Β' αποπειράται να καταλάβει τη Ναύπακτο αλλά αποτυγχάνει.

1338 μ.Χ.: Η Ναύπακτος πέφτει στα χέρια των Αλβανών, οι οποίοι με αρχηγό τον Γκίνο Σπάτα την αρπάζουν από τους Ταραντινούς.

1339 μ.Χ.: Οι Βενετοί καταλαμβάνουν τη Ναύπακτο και την ελευθερώνουν από τον Παύλο Σπάτα.

1362 μ.Χ.: Η Ναύπακτος περιέχεται πάλι στους Ανδεγαυούς.

1364 μ.Χ.: Η Ναύπακτος ξαναπέφτει στα χέρια των Αλβανών υπό το Γκίνο Μπούα Σπάτα.

1406 μ.Χ.: Η πόλη περιέρχεται στα χέρια των Βενετών. Κατά μία άποψη την εξαγόρασαν από το πολυμήχανο Μπούα, που έβλεπε τη περιοχή γύρω του να ελέγχεται από τους Βενετούς. Κατά άλλη διήγηση, ένα Βενετσιάνικο απόσπασμα αποβιβάστηκε στη Ναύπακτο και ο Διοικητής προσκάλεσε το Μπούα, τον οποίο εκβίασε ή να χάσει το κεφάλι του ή να του παραδώσει την πόλη. Οι Βενετσιάνοι ενίσχυσαν την οχύρωση, με τις εισπράξεις του του πλουσιότατου ιχθυοτροφείου του Ανατολικού (Αιτωλικού) και κράτησαν τη πόλη ενενήντα δύο (92) χρόνια.

1437-1442 μ.Χ.: Η πόλη παίρνει αίγλη και το Βενετσιάνικο εμπόριο μεταφέρεται από τη Πάτρα στη Ναύπακτο, που μέχρι τότε ήταν απλή αγορά θρεμμάτων.

1461 μ.Χ.: Ο Λατίνος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, ο από την Εύβοια Νικόλαος Πρόθυμος, εγκαταλείπει την Ακρόπολη και τον αποζημιώνουν με την αρχιεπισκοπή της Ναυπάκτου.

1463 μ.Χ.: Ο Ομάρ, γιός του Οθωμανού στρατηγού Τουραχάν, ικανότατος πολεμιστής, πολιορκεί τη Ναύπακτο, την οποία τρέχει να υπερασπιστεί ο Ενετός Λορεδάνος και λύνεται η πολιορκία.

1477 μ.Χ.: Το Σουλτανικό Συμβούλιο αποφασίζει την πολιορκία της Ναυπάκτου την οποία αναθέτει στην ευνούχο Σουλειμάν πασσά, που εκστρατεύει με 30.000 στρατό. Επί τρεις μήνες τα τουρκικά πυροβόλα κατακρημνίζουν τα τείχη της Ναυπάκτου, αλλά οι πολιορκημένοι αντιστέκονται με πείσμα, κάτω από την αρχηγία του ρέκτορα Αντώνη Ζώρζη και η πολιορκία λύνεται όταν εμφανίζεται ο ενετικός στόλος, υπό το Λορεδάνο, που σώζει τη πόλη για δεύτερη φορά.

1499 μ.Χ.: Ο Σουλτάνος Βαγιαζίτ Β', τον οποίο ερρθίζαν οι Ιταλοί εχθροί των Βενετσιάνων, πολιορκεί τη Ναύπακτο που ο πληθυσμός της έχει αυξηθεί σημαντικά (υπερβαίνει τις 7.000), από μετανάστευση Ζακυνθινών. Η πόλη παραδόθηκε την 28 Αυγούστου. Ο Σουλτάνος κτίζει τα Φρούρια Ρίου και Αντιρρίου, στα "Μικρά Δαρδανέλλια" (γι' αυτό και η σημαντική διαφορά στη δόμηση των καστρών Ρίου-Αντιρρίου, από τα αρχαιότατα τείχη της Ναυπάκτου).

1571 μ.Χ.: Ελλιμενίζεται στη Ναύπακτο ο Οθωμανικός στόλος, που είχε πλεύσει εκεί μετά την κατάληψη της Αμμοχώστου (Κύπρο-1570) και την 7 Οκτωβρίου συγκρούεται με τον Ενωμένο Ευρωπαϊκό Στόλο στις Εχινάδες (Κουρτζουλάρους) νήσους, στις εκβολές του Αχελώου και για πρώτη φορά ηττάται κατά κράτος η Οθωμανική Αρμάδα και ανακόπτεται η πορεία των Οθωμανών κατά της Ευρώπης.

1580 μ.Χ.: Φοβερός σεισμός ερημώνει τη Ναύπακτο. (Οι τρεις μεγάλοι σεισμοί που έπληξαν τη Ναύπακτο, δεν επέτρεψαν να διασωθούν αρχαία κτίσματα).

1571-1687 μ.Χ.: Στη Ναύπακτο συγκεντρώνονται πειρατές από την Αλγερία και τη Τρίπολι (της Τυνησίας), οι οποίοι λεηλατούν τα παράλια και αιχμαλωτίζουν τους χριστιανούς, τους οποίους πωλούν για δούλους.

Η Ναύπακτος επονομάζεται "Μικρό Αλγέρι" και γίνεται παροιμιώδης για τους πειρατές της.

1603 μ.Χ.: Οι Ναΐτες ιππότες της Μάλτας αποπειρώνται, ανεπιτυχώς, να καταλάβουν τη Ναύπακτο.

1648 μ.Χ.: Η Ναύπακτος πολιορκείται από τους Ενετούς, τους οποίους βοηθούν Αρματωλοί της Παρνασίδας, υπό τον Κούρμα.

1687 μ.Χ.: Ο Ενετός ναύαρχος Μοροζόνι κυριεύει τη Ναύπακτο και διορίζει Προβλεπτή τον Ιωσήφ Μέλη.

1692 μ.Χ.: Στις 5 Οκτωβρίου ο Χαλήλ Πασσάς των Ιωαννίνων, με πολυπληθή στρατιά πολιορκεί τη Ναύπακτο και καλεί εγγράφως τον Προβλεπτή Μάρκο Βενιέρο να παραδώσει το Φρούριο. Η πολιορκία αποτυγχάνει.

1700 μ.Χ.: Υπογράφεται η Συνθήκη του Κάρλοβιτς και η Ναύπακτος παραδίνεται στους Τούρκους.

1766 μ.Χ.: Οι κάτοικοι της Ναύπακτο, ακούουν τις προτροπές και τις αγγελίες του απεσταλμένου της Αικατερίνης Β' της Ρωσίας, Γιώργου Παπαζώλη και υπογράφουν σύμφωνο με όλους τους Έλληνες, για Επανάσταση.

1800 μ.Χ.: Τα πασαλίκια της Ναυπάκτου και Πελοποννήσου δίνονται με τη μεσολάβηση του Γάλλου πρόξενου στη Κωνσταντινούπολη, στους γιούς του Αλή πασά των Ιωάννινων, Μουχτάρ και Βελή.

1820 μ.Χ.: Ο Μπαμπά Πασάς, που στάλθηκε από το Σουλτάνο εναντίων του Αλή Πασά, αναγνωρίζεται νόμιμος Σατράπης της Ναυπάκτου, την οποία του παρέδωσε ο Φρούραρχος που είχε διορίσει ο Βελής.

1829 μ.Χ.: 29 Απριλίου. Η Ναύπακτος ελευθερώνεται. Φεύγουν οι Τούρκοι.

1847 μ.Χ.: Το καλοκαίρι, μετά το θάνατο του Κωλέττη και το διορισμό του Κίτσου Τζαβέλλα σαν πρωθυπουργού από τον Όθωνα, ο αξιωματικός Γιάννης Φαρμάκης, συνεννοημένος με τους αντιπολιτευόμενους Βοζαΐτη, Μακρυγιάννη και άλλους στασίασε και σήκωσε τη σημαία της ανταρσίας έξω από τη Ναύπακτο. Η ανταρσία αυτή είχε λαϊκό στήριγμα. Δεν ήταν μόνο οι αντιπολιτευόμενοι πολιτικοί και κομματάρχες, που φανερά ή κρυφά την υποστήριζαν, αλλά το Φαρμάκη ακολούθησαν και αγρότες.

Στις 17 Αυγούστου 1847 ο Φαρμάκης έχοντας μαζί του και άλλους αξιωματικούς και στρατιώτες, βγήκε από τη Ναύπακτο και κατέλαβε τα Βελβίτζαινα (Παλαιόπυργο).

1.2.3 ΑΝΑΛΥΤΗΚΟΤΕΡΑ

Προϊστορική εποχή³

Η Ναύπακτος είναι μια από τις λίγες πόλεις της πατρίδας μας, που κατόρθωσαν να επιζήσουν και να Περάσουν ανέπαφες στην εποχή μας, ανάμεσα από των καιρών την ταραχή, των ανθρώπων την μανία και των στοιχείων την οργή. Εδώ και χιλιάδες χρόνια, αντιμάχεται πεισματικά ενάντια σε μύριους κατακτητές και περιστάσεις, για επιβίωση, ελευθερία και ιστορική δικαίωση.

Η αρχή της χάνεται πέρα από τη χρονιά ορόσημο του 1114 π.Χ., που την πάτησε δωρικό πέλμα. Τριάντα αιώνες κατόπι, στέκεται εδώ, στο ίδιο μέρος, η πολύπαθη καστρούπολη, αμετακίνητη, άφθαρτη, ακατάβλητη, αγέρωχο σύμβολο καρτερίας, αντοχής και αντίστασης.

Ο καταλύτης χρόνος και οι τιτάνιες επιδρομές, από στεριά και θάλασσα, σ' ένα στόχευσαν επίμονο κοινό σκοπό, στην κατάκτηση ή στην καταστροφή της. Τελικά, τίποτα δεν κατόρθωσαν, όσο κι αν πάσχιζαν. Στο βάθος πάντα έμενε η τιτάνια δύναμη, η αστείρευτη βρυσομάνα, που ανάβρυζε μέσα από τους απόγκρεμους πελασγικούς βράχους του πανύψηλου κάστρου, το πνεύμα της Νέας Ζωής.

Ονομασία

Η Ναύπακτος, στη μακραίωνη ιστορική διαδρομή της, εμφανίστηκε κατά καιρούς με διάφορα ονόματα: Ναύπακτος, Nopant ή Naupatas από τους Φράγκους, Leranto από τους Ενετούς, Inebacte από τους Τούρκους, Μικρό Αλγέρι από τους πειρατές, Έπαχτος στο μεσαίωνα και σήμερα.

Την ονομασία της οφείλει στην κατασκευή εκεί πλοίων, ναύς=πλοίο και πείγνυμι=κατασκευάζω. Και είτε πρόκειται για τη ναυπηγία των Ηρακλειδών, είτε, καθώς νομίζει ο ιστοριογράφος Έφορος, πρόκειται για την κατασκευή εκεί στόλου Λοκρών σε αρχαιότερο χρόνο. "Λοκροί πρότερον παρασκευασάντων" έγραψε ο Στράβωνας.

Καταγωγή

Πράγματι προτού ενωθεί η Ναύπακτος με την Αιτωλία, θεωρείτο επίσημη πόλη των Οζολών Εσπερίων Λοκρών, γεγονός που επισημαίνουν τόσο ο Στράβωνας, όσο και ο Πausανίας. "Πόλεις δ' έσχον Άμφισσαν τε και Ναύπακτον ων, η Ναύπακτος συμμένει του Αντιρρίου πλησίον".

Στην αρχαιότητα οι Λοκροί ταυτίζονται με τους προϊστορικούς Λέλεγες. "Οι κάτοικοι της χώρας ταύτης ήσαν το εξ αρχής Λέλεγες"

³ Η Ναυμαχία της Ναυπάκτου, 7 Οκτωβρίου 1571· Αρχιμ. Δαμασκηνός, Ναύπακτος 1998.

Η Ναύπακτος στη διαδρομή του χρόνου: Γιάννης Δ. Βαρδακούλας, Ναύπακτος 1996.

αναφέρει ο Δικαίαρχος και ο Αριστοτέλης "τους νυν Λοκρούς Λέλεγας καλεί".

Υποστηρίχθηκε από τον καθηγητή Κούμαρη και άλλους, πως οι Λέλεγες είναι οι αρχαιότεροι κάτοικοι της Ελλάδος και ταυτίζονται με τους Πελασγούς.

Προϊστορικός οικισμός

Μέσα σ' αυτή την προϊστορική αχλύ, η δυσδιάκριτη Ναύπακτος εντοπίζεται σαν Λοκρικός ναυτικός οικισμός με την Κάθοδο των Ηρακλειδών. Οι Ηρακλείδες σύμφωνα με την παράδοση, έχοντας αρχηγό τους τον Ύλλο, γιο του Ηρακλή, αποπειράθηκαν παλιότερα να περάσουν τον Ισθμό, για να διεκδικήσουν την πατρική γη από τους Αχαιούς, Αλλά απέτυχαν. Τήμενος και Κρεσφόντης, οι οποίοι οργάνωσαν την εκστρατεία εναντίον της Πελοποννήσου.

Οι Οζόλες Λοκροί, συμμάχησαν με τους Δωριείς, τους παραχώρισαν μάλιστα και τη Ναύπακτο για τη ναυπήγηση των πλοίων τους. Οι Δωριείς με τις οδηγίες του αρχηγού τους Τήμενου, έκτισαν και άλλες κατοικίες για τη προσωρινή εγκατάσταση του δωρικού στρατού.

Στη Ναύπακτο εκείνο τον καιρό, ζούσε ο μάντης Κάρνος, που τη μαντική τη διδάχθηκε από τον Απόλλωνα. Οι Δωριείς δυσαρεστημένοι από τους δυσοίωνους χρησμούς του, τον θεώρησαν μάγο και κατάσκοπο των Αχαιών, καθώς και υπαίτιο των συνεχών ατυχιών τους. Τότε ένας απ' αυτούς, ο Ιππότης Δωριεύς, γιος του Φύλαντος, κτύπησε τον Κάρνο με το τόξο του και τον σκότωσε.

Ύστερα από τούτο, είδαν κι έπαθαν οι Δωριείς πολλές συμφορές στη Ναύπακτο. Ο Αριστόδημος, ένας από τους αρχηγούς τους, σκοτώθηκε από κεραυνό, τα πλοία τους ναυαγούσαν μόλις έβγαιναν στα ανοιχτά και τέλος η τραγική τους κατάσταση κορυφώθηκε με ολέθριο λοιμό που τους αποδεκάτισε.

Το Μαντείο των Δελφών απέδωσε τις συμφορές στην επέμβαση του Απόλλωνα και του πνεύματος του Κάρνου, και σύστησε στους Δωριείς την τιμωρία του φονιά, την καθιέρωση της γιορτής "Κάρνεια, εορτή των Ελλήνων" και τους συμβούλεψε να αναδείξουν αρχηγό τους τον "Τριόφθαλμο" και να επιδιώξουν τη διαπόρθμευση στην αντίπερα ακτή "στενυγρόν ευρυγάστορα". Ο Τριόφθαλμος αναγνωρίστηκε στο πρόσωπο του Βασιλιά Οξύλου, που έφτασε εκείνη την περίοδο στη Ναύπακτο καβάλα σ' ένα μονόφθαλμο ημίονο. Οι Δωριείς αμέσως τον ανάδειξαν ηγεμόνα και οδηγό τους. Ο Όξυλας ερμήνευσε το χρησμό "στενυγρόν ευρυγάστορα" και τους οδήγησε όχι από τον Ισθμό, αλλά από το στενό Αντιρρίου - Ρίου.

Στις παραδόσεις τις σχετικές με την καθιέρωση των Ολυμπιακών αγώνων, αναφέρεται πως μεταξύ των πρώτων οργανωτών στην Ηλεία ήταν και ο Όξυλος και ο απόγονός του Ίφιτος.

Εγκατάσταση Μεσσηνίων-Νίκη Παιωνίου⁴

Ο Αθηναίος ναύαρχος Τολμίδης, το 454 π.Χ. με 50 αθηναϊκές τριήρεις και 4000 οπλίτες κυριέψε με έφοδο τη Ναύπακτο, έδιωξε τους κατοίκους της Λοκρούς και εγκατέστησε εκεί τους συμμάχους Μεσσηνίους, εκπατρισμένους στον τρίτο Μεσσηνιακό πόλεμο από τους Σπαρτιάτες.

Οι Μεσσήνιοι-Ναυπάκτιοι, για ανάμνηση της νίκης τους εναντίον των Ουνιαδών, ή σύμφωνα με άλλη εκδοχή για τη νίκη τους στη Σφακτηρία, αφιέρωσαν στο Δία της Ολυμπίας, υπέροχο μαρμάρινο άγαλμα του γλύπτη Παιωνίου Μενδαίου που παριστάνει τη Νίκη να κατεβαίνει φτερουγίζοντας στη κκορυφή κίονα (ύψους 2,9 μέτρων) και να πατάει πάνω σ' ένα αετό. Στην πανύψηλη στήλη χαραχτηκε επιγραφή που αναφέρει τους δωρητές και το όνομα του γλύπτη. Το σπουδαίο τούτο άγαλμα σώζεται και υπάρχει στο μουσείο της Ολυμπίας.

Ναυμαχίες του Φορμίωνα

Έγκαιρα οι Αθηναίοι κατάλαβαν τη στρατηγική σημασία της Ναυπάκτου και του λιμανιού της. Τον πρώτο χρόνο του Πελοποννησιακού πολέμου (431 π.Χ.) οι Αθηναίοι επιδιώκοντας τον απόλυτο έλεγχο του Κορινθιακού κόλπου, έστειλαν τον στρατηγό Φορμίωνα με 20 πλοία για να προστατεύει τη Ναύπακτο, να εμποδίζει τη διακίνηση των εχθρικών πλοίων στον Κορινθιακό και να εποπτεύει την περιοχή. Ο Φορμίωνας που δίκαια ο Αριστοφάνης ονομάζει «Προστατευόμενο του Ποσειδώνα» καταναυμάχησε στα νερά της Ναυπάκτου τον στόλο του Σπαρτιάτη ναυάρχου Κνήμου, δύο φορές μέσα στο 429 π.Χ.. Μετά τις νίκες, ο Φορμίωνας αφιέρωσε στο ναό του Ποσειδώνα βαρύτιμο τρόπαιο.

Πολιορκία των Σπαρτιατών

Οι Σπαρτιάτες ανταποκρινόμενοι στην έκκληση των συμμάχων τους Αιτωλών, που ήθελαν να κυριέψουν τη Ναύπακτο, για να απαλλαγούν μια και καλή από τον Αθηναίο Δημοσθένη και το στρατό του, τους έστειλαν το Σπαρτιάτη στρατηγό Ευρύλοχο με 3000 οπλίτες. Η Ναύπακτος ζώστηκε στενά, μα οι πανύψηλες ντάπιες του κάστρου και η ψυχωμένη αντίσταση των υπερασπιστών του που είχαν ενισχυθεί με 1000 Ακαρνάνες, απέκρουσαν τις επιθέσεις, εμπόδισαν την εκπόρθηση και ανάγκασαν σε λύση της πολιορκίας. Ο Ευρύλοχος, μπροστά σε τούτη την άκαμπτη αντίσταση, παραιτήθηκε του σκοπού του και αφού λεηλάτησε και έκαψε το ανοχύρωτο ανατολικό προάστιο, λοξοδρόμησε τη Ναύπακτο και έφυγε άπρακτος για την Καλυδώνα.

Αποχώρηση των Μεσσηνίων

Οι Σπαρτιάτες μετά τη νίκη τους κατά των Αθηναίων στη μάχη στους

⁴ Ιστορία Ναυπάκτου και επαρχίας: Ιωάννης Κοτίνης, Αθήνα 2001.

Αιγός Ποταμούς (396 π.Χ.), έδωξαν τους Μεσσηνίους από τη Ναύπακτο και την παρέδωσαν στους προκατόχους Λοκρούς. Αλλά και αυτοί ύστερα από λίγο καιρό, διώχθηκαν από τους Αχαιούς. Τελικά την πόλη κυρίευσε το 361 π.Χ. ο Επαμεινώνδας ο Θηβαίος.

Η Ναύπακτος στους Αιτωλούς

Η στρατηγική θέση της Ναυπάκτου, κλειδί του Κορινθιακού κόλπου, νωρίς κέντρισε και το ενδιαφέρον του Βασιλιά της Μακεδονίας Φιλίππου του Αμύντα, ο οποίος σκόπευε να την κατακτήσει και να τη δώσει στους συμμάχους του Αιτωλούς. Το Μάιο του 338 π.Χ. ο Φίλιππος έκαμψε την ηρωική αντίσταση των πολιορκημένων, εκπόρθησε το φρούριο και κατάσφαξε όσους βρήκε στο δρόμο του. Μετά την κατάληψη ο Φίλιππος συνεπής στην υπόσχεσή του πρόσφερε τη Ναύπακτο στους Αιτωλούς, σαν δείγμα φιλίας και συμμαχίας.

Διάσκεψη ειρήνης

Ενώ ο συμμαχικός πόλεμος, που κράτησε τρία χρόνια (220-217 π.Χ.) μεταξύ των Αιτωλών και των Αχαιών βρισκόταν στην πιο κρίσιμη φάση, ο Φίλιππος Γ΄ της Μακεδονίας έκρινε την περίοδο πρόσφορη για να επιτεθεί εναντίον της Ιλλυρίας και Ιταλίας. Γι' αυτό προσπάθησε να επιβάλει την ειρήνη μεταξύ των εμπόλεμων. Απελευθέρωσε αμέσως το Ναυπάκτιο Κλεόνικο, άνδρα με πολλές ικανότητες που κρατούσαν αιχμάλωτο οι Αχαιοί και τον έστειλε στη Ναύπακτο για να μεταφέρει προτάσεις ειρήνης στους Αιτωλούς. Οι Αιτωλοί δέχθηκαν να γίνει διάσκεψη των αντιπάλων στη Ναύπακτο. Η συνάντηση έγινε στη θέση «Κοίλα» βορειοδυτικά της πόλης και σε απόσταση από αυτήν 20 σταδίων (κάτω από το όρος Ριγάνι). Στη διάσκεψη αποφασίστηκε η ειρήνη και ο τερματισμός του πολέμου.

Δημηγορία του Αγέλαου

Πολλές ομιλίες ακούστηκαν απ' όλες τις πλευρές στο συνέδριο της Ναυπάκτου, τις οποίες ο ιστορικός Πολύβιος παραλείπει θεωρώντας ότι δεν είναι άξιες μνήμης. Αναφέρει μόνο τη δημηγορία του Ναυπάκτιου ρήτορα Αγέλαου, προς το βασιλιά και τους συνέδρους, σπουδαία για τις πατριωτικές παραινήσεις για αλληλεγγύη, ενότητα και ομόνοια, μπροστά στον επερχόμενο ρωμαϊκό κίνδυνο.

«Το καλύτερο που θα μπορούσαν να κάνουν οι Έλληνες» είπε «θα ήταν να μην πολεμούν μεταξύ τους, αλλά να χρωστούν μεγάλη χάρη στους Θεούς, και αν δίνοντας τα χέρια, όπως γίνεται συνήθως, όταν πολλοί μαζί θέλουν να περάσουν το ίδιο ποτάμι, ενώνονταν μεταξύ τους και έσωζαν έτσι από τις επιθέσεις των βαρβάρων τους εαυτούς τους και τις πόλεις. Αλλά αν αυτό δεν μπορεί να γίνει, θα έπρεπε, τουλάχιστον στις σημερινές περιστάσεις, να συμφωνήσουν μεταξύ τους, στρέφοντας την προσοχή τους στα γεγονότα που συμβαίνουν τώρα στη Δύση (Ιταλία) γιατί δεν χρειάζεται να έχει ασχοληθεί κανείς πολύ με την πολιτική, για να καταλάβει ότι είτε οι Καρχηδόνιοι νικήσουν τους Ρωμαίους, είτε οι

Ρωμαίοι νικήσουν τους Καρχηδόνιους, οι νικητές δεν θα περιοριστούν μόνο στην Ιταλία και στη Σικελία, αλλά θα έλθουν εδώ και θα επεκτείνουν την κυριαρχία τους πέρα του πρέποντος. Γι' αυτό λοιπόν, πρέπει όλοι να καιροφυλακτούν και ιδιαίτερα ο Φίλιππος. Αυτό σημαίνει, ότι πρέπει να σταματήσει να φθείρει τις δυνάμεις των άλλων Ελλήνων πολεμώντας εναντίον τους και κάνοντάς τους εύκολη λεία των επιτιθέμενων, αλλά αντίθετα να φροντίζει εξίσου για όλους, σαν να ανήκει όλη η Ελλάδα στον ίδιο. Γιατί μόνο έτσι θα έχει την εύνοια και ακόμα την υποστήριξη τους σε κάθε ξένη επιβουλή. Έπειτα εκείνος που θα θελήσει να επιτεθεί εναντίον του θα διστάσει να το πράξει, αν γνωρίζει ότι οι άλλοι Έλληνες είναι με το μέρος του...».

Στο βασιλιά της Μακεδονίας συνέστησε επίσης να στρέψει τη δραστηριότητά του στη Δύση, γιατί δεν θα ήταν καθόλου απίθανο στην κατάλληλη περίπτωση να επεκτείνει την κυριαρχία του και εκεί. Η παρούσα περίπτωση, είπε, είναι κατάλληλη για την πραγματοποίηση αυτής της ελπίδας. Τον συμβούλεψε ακόμα, τυχόν διαφορές του με τους άλλους Έλληνες, να αναβάλλει για αργότερα, όταν δηλαδή δεν θα υπήρχε εξωτερικός κίνδυνος. «Γιατί αν ποτέ» είπε «τα νέφη της Δύσης έρθουν στην Ελλάδα, πολύ φοβούμαι ότι, χωρίς να το θέλουμε, θα σταματήσουμε να φιλονικούμε μεταξύ μας, ή να συμβιβαζόμαστε όπως τώρα. Τότε θα παρακαλούμε τους Θεούς να μας δώσουν και πάλι την ελευθερία να ρυθμίζουμε τις διαφορές μας μόνοι μας, όποτε θέλουμε- αλλά θα είναι πολύ αργά»

Η διάσκεψη της Ναυπάκτου ήταν το τελευταίο πανελλήνιο συνέδριο που έγινε στην ελεύθερη Ελλάδα. Η εμπνευσμένη ομιλία του Αγέλαου προκάλεσε βαθιά απήχηση, ώστε ο κάθε σύνεδρος φεύγοντας από τη Ναύπακτο μετέφερε στη πατρίδα του το πολύτιμο δώρο της ειρήνης.

Οι Αθηναίοι τίμησαν τον Αγέλαο για την σπουδαία συμβολή του στην εδραίωση της ειρήνης και τον ανακήρυξαν στρατηγό τους. Αργότερα όμως, καθώς γίνεται με όλους τους μεγάλους άνδρες στο τέλος, τον κατηγόρησαν, πως δήθεν τους στέρησε όλες τις εξωτερικές ωφέλειες και ελπίδες για το μέλλον, εφ' όσον είχε συνάψει ειρήνη, όχι με μερικούς, αλλά με όλους τους Έλληνες.

Πρωτεύουσα της Αιτωλίας⁵

Μετά την καταστροφή του Θέρμου από το Φίλιππο, πρωτεύουσα της Αιτωλίας αναδείχθηκε η Ναύπακτος. Έτσι τα συνέδρια συνεχίστηκαν στη νέα πρωτεύουσα, καθώς και σε άλλες πόλεις. Την περίοδο αυτή η πόλη εξωραΐστηκε για να μπορεί να ανταποκριθεί στις νέες μεγάλες υποχρεώσεις της.

⁵Ναυπακτικά Μελετήματα: Χαράλαμπος Δ. Χαραλαμπίδης, Αθήνα 1980.

Ρωμαϊκή κατάκτηση

Το 146 π.Χ. το Ρωμαϊκό Imperium εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την Ελλάδα, που έγινε ρωμαϊκή επαρχία.

Την ίδια τύχη είχε και η Ναύπακτος. Με μελανά χρώματα οι Πολύβιος και Στράβωνας περιγράφανε την ατονία, παρακμή και αναρχία που επικράτησε τούτη την εποχή στη Ναύπακτο και σε άλλες πόλεις της Αιτωλίας.

Όταν η ρωμαϊκή φρουρά απομακρύνθηκε από τη Ναύπακτο λόγω του εμφυλίου πολέμου, έγιναν εναντίον της πόλης πολλές επιδρομές από διάφορους κατακτητές.

Το 80 π.Χ. ο αυτοκράτορας της Ρώμης Καίσαρ έστειλε τον Καλβίσιο με 5 λόχους και την ξανακυρίευσε. Αργότερα βάρβαροι επιτέθηκαν και έκαψαν τη Ναύπακτο και τη γύρω περιοχή.

Το 31 π.Χ. ο Αύγουστος ανέδειξε τη Ναύπακτο πρωτεύουσα της Αιτωλίας. Επίσης με τη γεωγραφική κατανομή της χώρας σε τοπαρχίες από τους Ρωμαίους, η Αιτωλία έγινε τοπαρχία με έδρα τη Ναύπακτο.

Κατά την εποχή της μεγάλης καταστροφής και της ερήμωσης της Αιτωλίας, που έλαβε χώρα επί Αυγούστου, το άγαλμα της Λαφρίας Άρτεμης, το οποίο κατασκεύασαν σπουδαίοι Ναυπάκτιοι γλύπτες μεταξύ των οποίων ο Μέναιχος και ο Σόιδας για λογαριασμό του Λαφρίου, μεταφέρθηκε στην Πάτρα, και ο Σόιδας για λογαριασμό του Λαφρίου, μεταφέρθηκε στην Πάτρα, προκειμένου να αποτελέσει και αυτό στοιχείο ανακαίνισης και εξωραϊσμού της πόλης.

Πρωτεύουσα κύριας Ελλάδας

Την Η΄ μ.Χ. εκατονταετηρίδα η Ελλάδα χωρίστηκε σε 8 επαρχίες ή θέματα. Η Ναύπακτος αναδείχθηκε πρωτεύουσα και έδρα του Ε΄ θέματος της κυρίας Ελλάδας. Περιλάμβανε την Αττική, Βοιωτία, Φωκίδα, Λοκρίδα, Αιτωλοακαρνανία, Εύβοια, Αίγινα και άλλες 39 πόλεις.

Επιδρομή βαρβάρων

Το 396 μ.Χ. η πόλη λεηλατήθηκε και πυρπολήθηκε από τους Βησιγόθους, ενώ πολλοί κάτοικοι θανατώθηκαν. Το 450 μ.Χ. οι βάρβαροι Ούνοι κατάστρεψαν την πόλη και 15 χρόνια αργότερα ο Γενζέριχος με τους Βανδάλους του ολοκλήρωσαν την καταστροφή.

Βυζαντινή εποχή

Καταστροφή από σεισμό

Το 553 μ.Χ. όταν αυτοκράτορας του Βυζαντίου ήταν ο Ιουστινιανός, τρομακτικός σεισμός μεγάλης έντασης, ξεθεμελίωσε τη Ναύπακτο και άλλες 8 Ελληνικές πόλεις. Πολλοί άνθρωποι βρήκαν τραγικό θάνατο κάτω από τα ερείπια. Βυζαντινοί χρονογράφοι, σύγχρονοι των γεγονότων, όπως ο Προκόπιος, Αγαθίας και άλλοι αφιέρωσαν πολλές

σελίδες στην εξιστόρηση των καταστροφών του σεισμού.

Εκστρατεία Ναυπάκτιων⁶

Στο τέλος του 726 μ.Χ. οι Ναυπάκτιοι, Αιτωλοί και Κυκλαδίτες, επαναστάτησαν κατά του αυτοκράτορα του Βυζαντίου Λέοντα Γ΄ για την απαγόρευση των αγίων εικόνων. Οργάνωσαν μάλιστα και εκστρατεία με μικρό στόλο εναντίον του αυτοκράτορα. Η παράτολμη τούτη καταδρομή όμως απέτυχε και ο μικρός στόλος των Ναυπακτίων και των συμμάχων τους πυρπολήθηκε από το υγρό πυρ που εκτόξευσαν τα βυζαντινά πλοία.

Επιδημία πανούκλας

Το 747-748 μ.Χ. η Ναύπακτος μαζί με όλη την Αιτωλοακαρνανία, προσβλήθηκε από ολέθρια πανούκλα που προκάλεσε το μαρτυρικό θάνατο πολλών ανθρώπων.

Νέες βαρβαρικές επιδρομές

Οι Σλάβοι, Σαρακηνοί, Βούλγαροι, Ούνοι, κατά καιρούς λεηλάτησαν και κατέστρεψαν τη Ναύπακτο και την ευρύτερη περιοχή. Αλλά εκείνοι που κυριολεκτικά ξεγύμνωσαν την Αιτωλία και τη Ναύπακτο ήταν οι πειρατές του βορρά Νορμανδοί. Οι Χριστιανοί της εποχής στις λιτανείες προσεύχονταν «Λύτρωσέ μας από τη μανία των Νορμανδών».

Εξέγερση

Όταν αυτοκράτορας του Βυζαντίου ήταν ο Κωνσταντίνος Η΄ (1026 μ.Χ.), τη Ναύπακτο διοικούσε τυραννικά κάποιος Γεώργιος. Η απάνθρωπη τακτική και οι δυσβάσταχτοι φόροι του δυνάστη, προκάλεσαν το μίσος των Ναυπακτίων, που караδοκούσαν την ευκαιρία απαλλαγής από το μισάνθρωπο βασανιστή τους Μωρογιώργο, όπως τον ονόμαζαν περιφρονητικά.

Έτσι κάποια νύχτα, με επικεφαλής το Μητροπολίτη, οι Ναυπάκτιοι ξεσηκώθηκαν και αφού εξουδετέρωσαν τη φρουρά, σκότωσαν το Μωρογιώργο και λεηλάτησαν την περιουσία του. Τμήμα στρατού του αυτοκράτορα τότε έσπευσε στη Ναύπακτο και διέπραξε ανήκουστα εγκλήματα σε βάρος των κατοίκων. Το αποκορύφωμα της βίας ήταν ο δημόσιος εξευτελισμός και η τύφλωση του Μητροπολίτη στην πλατεία, μπροστά στους έντρομους κατοίκους.

Δεύτερη προσβολή πανούκλας

Στα 1054 μ.Χ. η Ναύπακτος προσβλήθηκε ξανά από πανούκλα. Να πως αναφέρει την πληροφορία κάποιο σωσμένο χειρόγραφο: «Υστερα από κάμποσα, μια λοιμική ασθένεια, πανούκλα διαβολική, ερήμωσε πολλές πολιτείες, διαδόθηκε και κατά τα μέρη του Επάχτου, Σαλώνου,

⁶ Ναυπακτικά, τόμοι 1-5: Περιοδική έκδοση εταιρείας Ναυπακτιακών Μελετών.

Λιδωρικού και Γαλαξειδίου και με πολλές μετάνοιες και ταξίματα, έδωξε ο Θεός αυτήν την πανούκλα, που πολύ κόσμος εξολόθρευσε». Στο Δεσποτάτο της Ηπείρου

Μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους (1204 μ.Χ.) οι ευρωπαϊκές κτήσεις της Βυζαντινής αυτοκρατορίας μοιράστηκαν και η Ναύπακτος έλαχε στη μερίδα των Βενετών. Ο Μιχαήλ Α΄ Κομνηνός, εκμεταλλευόμενος τη σύγχυση, δημιούργησε το Δεσποτάτο της Ηπείρου και προτού οι κληρούχοι Βενετοί προφτάσουν, κατέλαβε τη Ναύπακτο, και αμέσως μετέφερε την εκκλησιαστική δικαιοδοσία του Μητροπολίτη στη νέα πρωτεύουσα Άρτα, χρίζοντάς τον με τον τίτλο «Υπέρτιμος Άρτας και Ναυπάκτου και έξαρχος Αιτωλίας». Έκτοτε τη Ναύπακτο διαφέντευαν οι δεσπότες της Ηπείρου.

Προίκα στο Φίλιππο

Το 1294 μ.Χ. ο Δεσπότης Νικηφόρος πάντρεψε την κόρη του Θάμαρ – μια πανέμορφη κοπέλα, που τα θέλγητρά της έγιναν αιτία πολέμου – με το Φίλιππο Ταραντινό, γιο του Καρόλου Β΄ της Νεάπολης και της έδωσε για προίκα το «Real Chastel de Nerant» βασιλικό φρούριο της Ναυπάκτου και τα κάστρα Βραχωρίου, Αγγελοκάστρου και Βόνιτσας. Ο Φίλιππος για να προστατέψει τη Ναύπακτο από μελλοντικές επιθέσεις εχθρών, έκανε σημαντικά οχυρωματικά έργα (1319). Για ανάμνηση των έργων, έκοψε στο νομισματοκοπείο της Ναυπάκτου και κυκλοφόρησε νομίσματα με χαραγμένο στη μία όψη σταυρό με την επιγραφή Phs. P. Tar. Desp. και στην άλλη, περίγραμμα του κάστρου με την επιγραφή Neranti Civis.

Η πόλη και το φρούριο της Ναυπάκτου.

Οι δαπάνες συντήρησης των τειχών του κάστρου, καλύπτονταν από τους ετήσιους φόρους εκατό δουκάτων, που επέβαλε η Βενετία στους Σουλτάνους και από τα έσοδα των πλούσιων ιχθυοτροφείων του Αιτωλικού. Η Ναύπακτος παρέμεινε στην κυριαρχία των Βενετών για 92 χρόνια και η «τριπλή τιάρα» του κάστρου, ονομάστηκε από το Βενετό ιστορικό Καππελλέτο «ο οχυρώτατος προμαχώνας των χριστιανικών λαών».

Απόπειρα εξαγοράς

Ο Αλβανός ηγέτης Κάρολος Τόκκος το 1418 επειδή θεωρούσα τη Ναύπακτο σφήνα μέσα στην επικράτειά του, ζήτησε από τους Βενετούς να την αγοράσει. Υπερήφανη ήταν η απάντηση της Βενετικής πολιτείας: «Ουδέποτε συνηθίζετε να πουλάει τα φρούρια αυτής και ευπορεί ικανώς και εν περιπτώσει καθ' ήν ταύτα δεν είναι κερδαλέα να υφίσταται τας δαπάνας αυτών».

Εμπορική κίνηση

Σύντομα η Ναύπακτος, από απλή αγορά ζώων άρχισε να ακμάζει,

λόγω της μεταφοράς εκεί του ενετικού εμπορίου της Πάτρας. Με τον τρόπο αυτό κατόρθωσε η Ναύπακτος να αντεπεξέλθει στις δαπάνες που της επέβαλαν οι μεγάλες υποχρεώσεις της στη Βενετία.

Πρώτη επίθεση

Επανειλημμένα οι Τούρκοι⁷, με άγρια φιλοδοξία, προσπάθησαν να καταλάβουν τη Ναύπακτο, που τη θεωρούσαν και αυτοί, σπουδαία στρατηγική θέση στην περιοχή. Τον Νοέμβριο του 1463, ο Ομάρ Πασάς, αξιωματικός με πολλές ικανότητες, επικεφαλής 30000

εξωτερικό τείχος του κάστρου και κατέστρεψε τα εγκαταλειμμένα προάστια της πόλης.

Σχεδιάσμα Ναυπάκτου του 1684.

Άρχισε τη στενή πολιορκία του κάστρου της Ναυπάκτου που διήρκεσε οκτώ ολόκληρους μήνες. Αλλά η ηρωική αντίσταση των υπερασπιστών και ο ανέλπιστος αντιπερισπασμός του Ενετού ναυάρχου Λωρεδάνου, ανάγκασαν τον Ομάρ να απομακρυνθεί, ανταλλάσσοντας τους αιχμαλώτους με τους δικούς του.

Δεύτερη επίθεση

Η αποτυχία του Ομάρ ανησύχησε τους Τούρκους, μα δεν τους αποθάρρυνε. Το μεγάλο Σουλτανικό Συμβούλιο αποφάσισε νέα εκστρατεία εναντίον της Ναυπάκτου, γιατί πίστευαν ότι η κατοχή της είναι απαραίτητη για την κατοχύρωση της κυριαρχίας τους στη Νότια Ελλάδα. Στρατιωτικές δυνάμεις 30000 οπλιτών με αρχηγό τον Σουλεϊμάν Πασά, κύκλωσαν τη Ναύπακτο το 1477 και την πολιορκούσαν στενά τρεις μήνες. Η πρώτη έφοδος των Τούρκων, στο μεγάλο άνοιγμα του τείχους, που έκαναν οι οβίδες τους, αποκρούστηκε με επιτυχία από το γενναίο υπερασπιστή της πόλης Ζώρις και τους στρατιώτες του.

Αλλά και η δεύτερη έφοδος με όλες τις δυνάμεις και αρχηγό τον ίδιο τον Σουλεϊμάν Πασά, αναχαιτίστηκε από τους υπερασπιστές του κάστρου και το στόλο του Ενετού ναυάρχου Λωρεδάνου, που έσπευσε να ενισχύσει την άμυνα της πόλης.

Εσωτερική κατάσταση

Οι διαδοχικές αποτυχημένες απόπειρες των Τούρκων να κυριεύσουν τη Ναύπακτο αντί για απογοήτευση τους ενέπνευσε άγριο πείσμα. Τον Ιούνιο του 1499 ο σουλτάνος Βαγιαζήτ Β΄ ηγήθηκε ισχυρών χερσαίων και ναυτικών δυνάμεων με επίμονο αντικειμενικό στόχο την εκπόρθηση της Ναυπάκτου.

⁷ Ναύπακτος και ορεινή Ναυπακτία: Εκδόσεις 2004. Ασημακόπουλος,

Σ' αυτή την κρίσιμη περίοδο, που η Ναύπακτος απειλείτο από θανάσιμο κίνδυνο, ούτε και η εσωτερική της κατάσταση ήταν καλή, ούτε και η βοήθεια της Βενετίας τόσο ικανοποιητική. Οι απεσταλμένοι στη Μητρόπολη Ναυπάκτιοι, γύριζαν άπρακτοι και οι αναφορές έμειναν αναπάντητες. Ευτυχώς που το κάστρο της πόλης βρισκόταν σε καλή κατάσταση χάρη στον τελευταίο διοικητή, που πέθανε από τον πολύ μόχθο να οχυρώσει όπως έπρεπε το φρούριο. Την περίοδο αυτή αυξήθηκε και ο πληθυσμός της Ναυπάκτου σε 7000 κατοίκους, γιατί πύκνωσε από τους Ζακυνθινούς πρόσφυγες, που βρήκαν εκεί καταφύγιο.

Προδοτική στάση ναυάρχου

Ο Μουσταφά Πασάς με 150000 στρατό έφτασε πρώτος στη Ναύπακτο και την απέκλεισε. Μα και οι επτά απόπειρες εκπόρθησης, αποκρούστηκαν αποτελεσματικά. Αλλά η τύχη της Ναυπάκτου εξαρτήθηκε αυτή τη φορά, μόνο από τη θάλασσα. Ο τουρκικός στόλος που αριθμούσε 300 πολεμικά πλοία και άλλα φορτηγά, με ναύαρχο τον Νταούδ Πασά, λόγω κακοκαιρίας καθελώθηκε στο νησί Σαπιέντζα (αντίκρυ στη Μεθώνη), περίπου τρεις μήνες και δεν μπορούσε να βοηθήσει στην κατάληψη της Ναυπάκτου.

Ο Ενετός ναύαρχος Γριμάνι, υπεύθυνος για τη φύλαξη της Ναυπάκτου και του Κορινθιακού κόλπου, έπλευσε με τα 150 πλοία του για να εμποδίσει τον τουρκικό στόλο. Δίπλα του έπλεαν 15 πλοία του Ενετού ναυάρχου Λωρεδάνου και του καπετάνιου Alban d' Armer που έφθασαν από την Κέρκυρα για ενίσχυση. Τότε έγινε κάτι αναπάντεχο. Οι Λωρεδάνος και Armer κύκλωσαν το πλοίο του Τούρκου Μπορράκ Μπέη και πήδησαν στο κατάστρωμά του, αλλά ο Μπορράκ με μια απεγνωσμένη προσπάθεια, έβαλε φωτιά στο πλοίο του και έτσι βρήκαν όλοι τους τραγικό θάνατο (28 Ιουνίου 1499). Ο Γριμάνι μπροστά σε αυτή τη δραματική σκηνή, από φθόνο προς τους συναδέλφους του, έμεινε αμέτοχος και απαθής θεατής. Μετά τη ναυμαχία που έκλεινε προς το μέρος των Ενετών, ο Γριμάνι με το στόλο του έπλευσε προς τη Κέρκυρα, αφήνοντας αφύλακτη την είσοδο του κόλπου της Ναυπάκτου. Ο τουρκικός στόλος ύστερα από υποτονικές ενοχλήσεις του Γριμάνι και πλοίων γαλλικής μοίρας που ξαναγύρισαν, βρήκε ελεύθερη δίοδο και πέρασε στον Κορινθιακό κόλπο πλέοντας ολοταχώς για τη Ναύπακτο. Αμέσως άρχισαν χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίες στην πόλη, γιατί οι κάτοικοι νόμισαν πως έρχεται για ενίσχυση ο στόλος του Γριμάνι. Σύντομα όμως αποδείχθηκε η πλάνη και η χαρά μεταβλήθηκε σε απόγνωση.

Παράδοση της Ναυπάκτου

Την επόμενη μέρα, απεσταλμένοι της πόλης, ύστερα από διαπραγματεύσεις πάνω σε τούρκικο πλοίο, επέστρεψαν κατάφορτοι από δώρα, εγγυήσεις και σύμφορους όρους για προστασία ζωής και περιουσίας, σεβασμό ελευθερίας και απαλλαγή για δέκα χρόνια κάθε φορολογίας. Στις 28 Αυγούστου 1499, ο Ενετός διοικητής Ζουάνο Μόρο, νιώθοντας απροστάτευτος, λόγω της αδικαιολόγητης και γι' αυτό προδοτικής απομάκρυνσης του ναύαρχου Γριμάνι, έστερξε να παραδώσει τη Ναύπακτο στο σουλτάνο Βαγιαζήτ Β΄. Η σημαία του Αγίου Μάρκου που για 92 χρόνια κυμάτιζε στην ακρόπολη του φρουρίου υπεστάλη και υψώθηκε ξανά η ημισέληνος. Το πικρό άγγελμα στη Βενετία μετέφερε ο Λατίνος Μητροπολίτης Σαράκο. Τρομερή ήταν η απήχηση και η αγανάκτηση για το δυσάρεστο μαντάτο. Νέοι ξεχύθηκαν στους δρόμους και έψαλαν στίχους εναντίον του Αντώνιου Γριμάνι. Ο φθονερός ναύαρχος εξορίστηκε, μα λόγω αριστοκρατικής καταγωγής και ισχυρών μέσων, αποκαταστάθηκε και έγινε δόγης της Βενετίας, ενώ ο λιγότερο υπεύθυνος φρούραρχος του κάστρου Ζουάνο Μόρο, κρεμάστηκε ανάμεσα στους πορφυρούς κίονες του δόγικου παλατιού. Φρούρια Ρίου-Αντιρρίου

Ο σουλτάνος Βαγιαζήτ Β΄ θέλοντας να προστατεύσει τη Ναύπακτο από ενδεχόμενη ανακατάληψη των Ενετών, έδωσε εντολή στον διακεκριμένο μηχανικό Σινάν Πασά, Βηλέρβη της ανατολής, να αρχίσει αμέσως εργασίες ανέγερσης δύο φρουρίων στα ακρωτήρια Ρίου και Αντιρρίου, περιοχή που ονομάζεται και «Μικρά Δαρδανέλια». Η απόσταση των δύο κάστρων είναι μήκους λίγο μεγαλύτερο από ένα ναυτικό μίλι. Η τειχοδομία των κάστρων περατώθηκε, ύστερα από ταχύρυθμη εντατική εργασία 3 μηνών.

Ναυμαχία της Ναυπάκτου



Η ραγδαία επεκτατική δραστηριότητα των Τούρκων, έντονα εκδηλωμένη με την κατάληψη της Ναυπάκτου, αλλά και η άγρια σφαγή των Χριστιανών της Κύπρου από τις ανήλεες ορδές του Σελήμ Β΄ τον Αύγουστο του 1570, συντάραξε τη Χριστιανοσύνη της Ευρώπης. Ο Πάπας Πίος Β΄ διαισθανόμενος την επερχόμενη σύγκρουση Χριστιανισμού-Μωαμεθανισμού, κάλεσε σε σταυροφορία όλους τους χριστιανικούς ηγεμόνες της Δύσης «εν ονόματι του κινδυνεύοντος Χριστού και της αγωνιώσης ελευθερίας» και ζήτησε τη συγκρότηση ιερής συμμαχίας τιμωρού της αυθάδειας και κατακτητικής μανίας των Τούρκων. «Το δίκαιο είναι μαζί μας, όπως είναι πάντοτε, όταν μαχόμαστε εναντίον απίστων», έγραφε στη δραματική του έκκληση.

Η κοσμοβόητη ναυτική σύγκρουση⁸ μεταξύ του Ευρωπαϊκού και Ασιατικού κόσμου είναι η φοβερότερη όλων των αιώνων. Έγινε στις 7 Οκτωβρίου 1571 με τεράστιες απώλειες και για τις δύο παρατάξεις. 224 τούρκικα πλοία βυθίστηκαν ή καταστράφηκαν και πολλά αιχμαλωτίστηκαν. 30000 Τούρκοι χάθηκαν και 3468 πιάστηκαν αιχμάλωτοι. 15000 χριστιανοί δούλοι, κωπηλάτες των τούρκικων πλοίων, απελευθερώθηκαν. Ο συμμαχικός χριστιανικός στόλος, έχασε 15 γαλέρες

⁸ Ναύπακτος, εικαστικές απεικονίσεις: Θανάσης Παπαθανασόπουλος, Γιάννης Χαλάσης, Ναύπακτος 2004.

και 8000 πολεμιστές. «Ο κόλπος της Ναυπάκτου φρικώδες παρίστα θέαμα, η θάλασσα κατέστη ερυθρά εκ του αφθόνως χυθέντος αίματος και επί πολλές ημέρας η επιφάνεια εκαλύπτετο εκ στιβάδων πτωμάτων και ναυαγίων» έγραψε ο Gallucci.

Ο διάσημος συγγραφέας του Δον Κιχώτη Θερβάντες, τραυματισμένος πολεμιστής και αυτόπτης μάρτυρας της ναυμαχίας έγραψε: «Κατά την ημέρα εκείνη διαλύθηκε η σε όλον τον κόσμο διαδομένη πεποίθηση, πως οι Τούρκοι ήταν αήττητοι στη θάλασσα». Ποτέ στην παγκόσμια ιστορία δε δοξάστηκε ιστορικό γεγονός, με τόση αίγλη και μεγαλοπρέπεια όσο η ναυμαχία της Ναυπάκτου του 1571. Δοξολογίες, κανονιοβολισμοί, λαϊκές εκδηλώσεις, ποιήματα, μετάλλια, πίνακες, αγάλματα, αποθανάτισαν το ναυτικό θρίαμβο.

Γενναία και αποφασιστική ήταν η συμβολή των Ελλήνων καπεταναίων στη ναυμαχία. Ο ιστορικός Σαγρέδο, θεωρεί σαν κύριες αιτίες της νίκης των Χριστιανών, την απαραδειγμάτιστη ανδρεία και εμπειρία των Ελλήνων ναυτικών.

Η ιστορική σημασία της ναυμαχίας συνοψίζεται στη γνώμη του Paruta «Η εν Ναυπάκτω μάχη υπήρξε σπάνιον φαινόμενον όλων των αιώνων. Εθεωρήθη ως έργον της Θείας χειρός δια την υπέρ των Χριστιανών συναρωγήν και των φυσικών στοιχείων. Γεγονός σώσαν τον κόσμον και τον πολιτισμόν».

Φωλιά πειρατών

Μετά τη ναυμαχία, συγκεντρώθηκαν στη Ναύπακτο πολλοί πειρατές από τη Μπαρμπαρία, Τρίπολη και Αλγερία. Ο Coronelli αναφέρει πως «Η Ναύπακτος την εποχή αυτή ονομάζεται Μικρό Αλγέρι, φωλιά πειρατών, Αλγέρι της Ελλάδας».

Στο χρονικό του Γαλαξειδιού αναφέρονται τα εξής χαρακτηριστικά για τους πειρατές της Ναυπάκτου. «Εκείνους τους χρόνους, πολλοί κουρσάροι, κατατρεγμένοι από τα μέρη της Μπαρμπαρίας και Αλγέρι, μαζεύτηκαν στον Έπαχτο. Ένας από αυτούς τους κουρσάρους, έχοντας μάνα Χριστιανή και πατέρα Τούρκο, που τον έλεγαν Ντουρατζίμπεη, είχε την αυθεντία του κόρφου και αφέντευε σε όλα τα καράβια του κόρφου με φερμάνι βασιλικό». Οι περιηγητές Σπόν και Βέλερ αναφέρουν, πως μέχρι το 1680 σωζόταν στη Ναύπακτο το σπίτι του Ντουρατζίμπεη και ήταν το μεγαλύτερο στην πόλη (πύργος Μπότσαρη).

Νέες επιθέσεις

Ο Ενετός ναύαρχος Μοροζίνη αφού κατέλαβε την Κόρινθο και την Πάτρα, κυριεύσε τη Ναύπακτο και απομάκρυνε τα τουρκικά στρατεύματα (1687). Η κατάληψη της Ναυπάκτου, της Πάτρας και της Κορίνθου θεωρήθηκε γεγονός πολύ σημαντικό και γιορτάστηκε στη Βενετία με ιδιαίτερη μεγαλοπρέπεια.

Ηρωική έξοδος

Στις 5 Οκτωβρίου 1692 ο διοικητής των Ιωαννίνων Χαλήλ Πασάς, επικεφαλής μεγάλων στρατιωτικών δυνάμεων, πολιορκήσε τη Ναύπακτο που την κατείχαν οι Ενετοί. Οι 3000 πολιορκημένοι, για να αναχαιτίσουν τους Τούρκους, έκαναν αιφνιδιαστική έξοδο και σκότωσαν 1000 πολιορκητές.

Παρακμή

Αλλά φαίνεται, πως ήταν της μοίρας και πάλι να διαφεντέψουν τη μαρτυρική Ναύπακτο οι Τούρκοι, αφού τους παραδόθηκε από τους Ενετούς στα 1700 μ.Χ. με τη συνθήκη του Κάρλοβιτς. Από εδώ και πέρα η πόλη έπεσε σε παρακμή σαν πασαλίκι Τούρκου Πασά. Οι περιηγητές Spon, Wheler και Rouquerville, περιγράφουν την παρακμή της. Οι δύο χριστιανικές εκκλησίες έκλεισαν και λειτουργούσαν μόνο τα 6 τούρκικα τζαμιά και οι 3 εβραϊκές συναγωγές.

Λοιμός στη Ναύπακτο

Το 1742 η Ναύπακτος προσβλήθηκε από νέο λοιμό, όπως μας αναφέρει κώδικας της μονής Ταξιαρχών Αιγίου. «Το 1742 στις 13 Μαρτίου ξέσπασε το θανατικό στον Έπαχτο και σκότωσε 2 χιλιάδες ανθρώπους. Στις 9 Απριλίου 1742 έριξε ο Πανάγαθος Θεός στάχτη κόκκινη».

Ύστερα από λίγα χρόνια (1770) οι Τουρκαλβανοί της Ναυπάκτου, έδιωξαν όλους τους Χριστιανούς από την πόλη. Μερικοί από τους πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν έξω από το κάστρο, στο μικρό και μεγάλο Βαρούσι.

Στόχος το κάστρο της Ναυπάκτου

Στην περίοδο της Τουρκοκρατίας, η Ναυπακτία επαναστάτησε το 1770 με τον αρματωλό Κώστα Σισμάνη και αργότερα με τους Δαμιανό, Σαδήμα, Σωτηρόπουλο, Πηλάλα, Ξύδη, Βενέτικο, Σαφάκα, Καναβό, Φαρμάκη, Ροντήρη, Μακρυγιάννη Κραβαρίτη, Σταύρου και άλλοι. Πλούσια η προσφορά των απειράριθμων γνωστών και αγνώστων Ναυπακτίων, σε ζωή και αίμα, στο μεγάλο ξεσηκωμό για τη λευτεριά. Και όμως, το θρυλικό κάστρο της Ναυπάκτου μέχρι την ύστερη ώρα κρατήθηκε σκλαβωμένο μα υπερήφανο, ταπεινωμένο μα απαραπόνετο, υποτακτικό στην ειμαρμένη του. Από την πρώτη κιόλα στιγμή της επανάστασης, το κάστρο της Ναυπάκτου θεωρήθηκε βασικός αντικειμενικός στόχος, και σπουδαίο μέλημα των Ελλήνων. Στις 5 Μαΐου οι Γαλαξειδιώτες μήνυσαν στους Σπετσιώτες πως αν δεν ελευθερώσουν τη Ναύπακτο «αναστρέφεται το παν Ρούμελης και Μωρέος».

Παράτολμες εξορμήσεις από ξηρά και θάλασσα, όμως τα κάστρα απόρθητα. Οι Χορμόβας Ορλάνδος πέφτουν παλικαρίσια στο Αντίρριο σε μια πρώτη προσπάθεια απομόνωσης του φρουρίου της Ναυπάκτου. Ο Γιώργος Ανεμογιάννης-Παξινός, βαριά τραυματισμένος αιχμαλωτίζεται, ψήνεται και παλουκώνεται ψηλά στη ντάπια, για σκιάχτρο των

ελληνικών πλοίων. Μα οι έντρομοι Τούρκοι δεν ήξεραν, πώς την ίδια στιγμή ο νεαρός μπουρλοτιέρης, αναστήθηκε το ίδιο ωραίος, το ίδιο γενναίος, το ίδιο αποφασισμένος μέσα στις καρδιές των συναδέλφων του. Η αστραπή, που άναψε το μπουρλότο του μπροστά στο κάστρο του Επάχτου, και αντιλάμπισε στον ουρανό, μήνυμα ήταν ελπίδας, σύνθημα αυτοθυσίας, παράδειγμα φιλοπατρίας.

Ο Άγγλος συνταγματάρχης Στάνχωπ γράφει: «η άλωση της Ναυπάκτου θα εξασφαλίσει σχεδόν την ανεξαρτησία της Ελλάδος και θα συντομεύσει τον αγώνα της πιθανό κατά πολλά έτη». Ο λόρδος Βύρων επισημαίνει αμέσως την στρατιωτική αξία του ζωτικού πόστου της Ναυπάκτου, και σχεδιάζει την κατάληψή του. Γράφει σχετικά ο Στάνχωπ. «Ο Λόρδος Βύρων έχει επίσημα τοποθετηθεί αρχηγός σώματος 3000 οπλιτών, που προορίζεται για την εκστρατεία της Ναυπάκτου. Η κατάληψη αυτού του κάστρου θα έχει μεγάλη σημασία για την Ελληνική υπόθεση». Στις 24 Ιανουαρίου 1824 ο Μαυροκορδάτος ανάθεσε επίσημα στο Βύρωνα τη στρατιωτική εξουσία της εκστρατείας για την απελευθέρωση της Ναυπάκτου. Όμως και πάλι η μοίρα αντέδρασε πεισματικά. Ο Βύρωνας πέθανε προτού κάνει το όνειρό του πραγματικότητα. Αλλά κάποτε, η μοίρα της πολύπαθης καστρόπολης, κουράστηκε να την κρατάει αλυσόδετη, και έδωσε τη συγκατάθεσή της, να πέσουν οι αμπάρες στις σιδερόπορτες.

Απελευθέρωση Ναυπάκτου



Μπροστά στον κίνδυνο εξαίρεσης τμημάτων της Ρούμελης από την Ελληνική επικράτεια⁹, λόγω των δυσμενών θέσεων του πρωτοκόλλου του Λονδίνου 16-11-1828, με εντολή του κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια

⁹ Ναύπακτος, μια πόλη στα βάθη της ιστορίας: Ιωάννης Αθανασόπουλος, Ναύπακτος 2004.

οργανώθηκε πολεμική απελευθερωτική επιχείρηση. Στην περιοχή μας, οι νικηφόρες φάλαγγες του αρχιστράτηγου Τσώρτζ, κατέλαβαν σχεδόν ολόκληρη την Αιτωλοακαρνανία εκτός από τα φρούρια Αντιρρίου, Ναυπάκτου, Μεσολογγίου, και Αιτωλικού. Για την απελευθέρωση των σπουδαίων τούτων οχυρών κινήθηκαν σε μια πρωτοφανή εκστρατεία, όλες οι διαθέσιμες χερσαίες και ναυτικές δυνάμεις, με κύριο συντονιστή τον Αυγουστίνο Καποδίστρια, αδελφό και «πληρεξούσιο Τοποτηρητή» του κυβερνήτη της χώρας.

Πρώτα το Αντίρριο, ύστερα από εικονική αντίσταση, παραδόθηκε στις 13 Μαρτίου με συνθήκη από τον διοικητή του Άβταγα στους πολιορκητές Τζαβέλα, Χατζηχρήστο και Μιαούλη, με μοιραία συνέπεια τον αποκλεισμό του φρουρίου της Ναυπάκτου. Ζώστηκε η απόρθητη καστρόπολη από στεριά και θάλασσα με τεράστιες δυνάμεις. Κάτω από τις πανύψηλες ντάπιες τα πιο εκλεκτά τμήματα με τους πιο φημισμένους οπλαρχηγούς (Κ. και Ν. Τζαβέλα, Μπότσαρη, Χατζηχρήστο, Καλλέργη, Γ. Κολοκοτρώνης, Πιέρη, Μακρυγιάννη, Φαρμάκη και άλλοι) μπροστά στα απλησίαστα μεντένια η φρεγάτα του Μιαούλη «ΕΛΛΑΣ» και άλλα ελληνικά πλοία, καθώς και μια γολέτα με δυο κανονιοφόρους του Δανού φιλέλληνα Φαβρίκιου, αφαιρούσαν από τον ικανό διοικητή Κιόρ Ιμπραήμ Πασά και τους 5000 πολιορκημένους Τουρκαλβανούς κάθε διάθεση αντίστασης και ενίσχυαν κάθε προδιάθεση συνθηκολόγησης.

Στις 29 Μαρτίου τμήματα του Κίτσου Τζαβέλα, ύστερα από μάχη μιας ημέρας, κυριεύσαν τον απέναντι λόφο Βάρνα Ράχη, ζωτική προφυλακή του φρουρίου. Οι Τούρκοι απελπισμένοι, χωρίς καμιά ελπίδα βοήθειας, αναγκάζονται να διαπραγματευτούν την παράδοση της πόλης, με την μεσολάβηση του κοινού φίλου Ι. Παπαρρηγόπουλου, πρώην διερμηνέα του Ρωσικού Προξενείου Πατρών.

Στις 11 Απριλίου 1829, υπογράφεται δεκαήμερη ανακωχή, που κυρώθηκε από τον ίδιο τον Κυβερνήτη στη φρεγάτα «ΕΛΛΑΣ». Σύμφωνα με τους όρους της συνθήκης, κανονικά οι Τούρκοι έπρεπε να αδειάσουν τη Ναύπακτο στις 21-25 Απριλίου αλλά με εξαναγκασμό του Αυγουστίνου, άρχισε τρεις μέρες μπροστά, οπότε στην κορφή του κάστρου «Ίτς Καλέ» κυμάτισε για πρώτη φορά η Ελληνική σημαία στις 18 Απριλίου. Τη σημαία έστησε τμήμα του τακτικού στρατού του συνταγματάρχη Πιέρη. Με την προστασία ελληνικών δυνάμεων οι Τουρκαλβανοί μεταφέρθηκαν από ξηρά και θάλασσα στην Πρέβεζα.

Φρούραρχος Ναυπάκτου διορίστηκε ο συνταγματάρχης Πιέρης. «Η άλωση της Ναυπάκτου στέριωσε τον αγώνα στην Στερεά Ελλάδα και απέλπισε όλους κατά την Δυτική Ελλάδα Τούρκους...» έγραψε ο Σπυρίδων Τρικούπης.

Αυτή είναι η Ναύπακτος. Ιδέα, ορόσημο, θρύλος. Αυτό είναι συνοπτικά το θριαμβευτικό της πέρασμα στους αιώνες.

1.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.



Η περιοχή της Ναυπάκτου¹⁰ αποτελεί το πεδινό τμήμα της επαρχίας της Ναυπακτίας. Η στενή πεδιάδα σχηματίζεται μεταξύ των νοτίων υπωρειών του όρους Ρίγανι και της θάλασσας .

Ο λόφος του κάστρου (+200 μ.) δεσπόζει της πόλης, που στο μεγαλύτερο μέρος της είναι σχεδόν επίπεδη, ενώ ένα μικρότερο τμήμα της, κυρίως η παλιά πόλη, είναι χτισμένη στο λόφο του φρουρίου και στους γύρω λόφους. Μεταξύ του βουνού και της θάλασσας μένει μια πεδιάδα, κατά μήκος της οποίας έχει αναπτυχθεί η Ναύπακτος, με κέντρο ανάπτυξης το τμήμα της πόλης που περικλείεται από τα τείχη.

Πρώτοι οι Δωριείς οχύρωσαν τη Ναύπακτο και κυρίως την Ακρόπολη . παρατηρούνται επίσης ίχνη πελασγικών τειχών, που αποτελούν και τη βάση του μετέπειτα Ενετικού και τούρκικου τείχους. Το πρώτο αυτό δεν έφτανε ως τη θάλασσα. Η μαρτυρία του Ι. Αποκαύκου (Μητροπολίτης Ναυπάκτου στις αρχές του 13οθ αιώνα) ότι το κάτω μέρος της πόλης ήταν ατείχιστο, μας κάνει να υποθέσουμε ότι κατά την βυζαντινή περίοδο η οχύρωση περιοριζόνταν στην κορυφή του λόφου. Εκεί έχουμε πράγματι και ίχνη βυζαντινής εποχής.

Οι Φράγκοι επέκτειναν τα τείχη ως τη θάλασσα, αλλά το μεταξύ θάλασσας και β' διαζώματος τμήμα ήταν αδύνατον και ευάλωτο. Η τελική μορφή του κάστρου ολοκληρώθηκε επί Ενετοκρατίας. Τα τείχη

¹⁰ Ιστορία Ναυπάκτου και επαρχίας, συγγραφέας: Ιωάννης Κοτίνης Εκδόσεις: Εταιρία Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας.

έγιναν πιο ψηλά, προστέθηκαν πύργοι και οχυρώθηκε το λιμάνι με την προσθήκη δύο πύργων που προστατεύουν το στόμιο και που κλείνονταν με αλυσίδα.

Οι τούρκοι μετέπειτα επισκέυασαν τα τείχη, πρόσθεσαν τον κυκλοτερή πύργο, που είναι ανεξάρτητος από την όλη οχυρωματική συγκρότηση και κατασκεύασαν προτειχισμένα στην ανατολική και δυτική είσοδο του κάστρου.

Σχετικά με την οικιστική διάθρωση δεν έχουμε επαρκή στοιχεία εκτός από γκραβούρες του 17^{ου} αιώνα και από μια Ενετική χαλκογραφία του 1687.

Οι τούρκοι έφεραν μαρασμό στην πόλη, με αποτέλεσμα να εγκαταλειφθεί και να ερημωθεί ο οικιστικός χώρος μεταξύ του α΄ διαζώματος και του φρουρίου, η δε πόλη να περιοριστεί στο μεταξύ του λιμανιού και β΄ διαζώματος χώρο.

Κατά την απελευθέρωση της από τους Τούρκους το 1829, πληθυσμός της πόλης μόλις που έφτανε τους 1500 κάτοικους.

Από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα έχουμε αρκετές πληροφορίες για την γενική κατάσταση της πόλης, από διάφορους περιηγητές. Χαρακτηρίστηκα αναφέρουν σαν κύρια στοιχεία, που συνθέτουν την εικόνα της τα εξής :

- Την εγκαταλείπει. Πολλά ερειπωμένα σπίτια.
- Οι δρόμοι σε κακή κατάσταση, μονοπάτια.
- Τούρκικα σπίτια.
- Έλλειψη χώρων εξυπηρέτησης για τους ξένους (Χάνια).
- Η πόλη διακρίνονταν γύρω από το λιμάνι, στο εμπορικό τομέα, που είχε αναπτυχθεί εκατέρωθεν του οδικού άξονα που συνέδεε την ανατολική και δυτική πύλη της πόλης, και στην περιοχή κατοικίας, που βρίσκονταν στο λιμάνι και λιγότερο στο β΄ διάζωμα.

1.3.1 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ



Το 1837 εκπονείται το πρώτο ρυμοτομικό σχέδιο και γίνεται χάραξη, βάσει του ιπποδαμείου συστήματος, σε περιοχές όπου δεν υπήρχε κατοικία, αλλά φαίνονταν τάσεις ανάπτυξης της. Το σχέδιο ίσχυε για τον εκτός τειχών χώρο και δεν τηρήθηκε στην περιοχή που περικλείεται από τα τείχη και κάποιους δημόσιους χώρους.

Η Ναύπακτος, λόγω της γεωγραφικής θέσης, κατοικήθηκε από τα αρχαία χρόνια. Η ιστορική σημασία είναι κατευθυντήρια σε μια γενικότερη μελέτη εξέλιξης μιας μικρής ελληνικής πόλης με υψηλή εμπορική και στρατηγική αξία. Σήμερα, στο κέντρο δεσπόζει το κάστρο, προσδιορίζοντας στην πόλη ένα μεσαιωνικό χαρακτήρα.

Σήμερα

Πληθυσμός: 17.460 κάτοικοι

Μορφολογικά χαρακτηριστικά: Κυρίως ορεινός Δήμος με ελάχιστα ημιορεινά χαρακτηριστικά

Έκταση: 159.647 στρέμματα

Αξιοθέατα: κάστρο, λιμάνι, βιβλιοθήκη, ρολόι, παραλίες,

παραδοσιακά κτίρια, Άγιος Ιωάννης Βομβοκούς

Η Ναύπακτος αποτελεί το οικονομικό και διοικητικό κέντρο της Ναυπακτίας. Είναι δεύτερη πόλη πληθυσμιακά στο νομό Αιτωλοακαρνανίας και αδιαμφισβήτητα είναι μία από τις ομορφότερες πόλεις της χώρας. Η Ναύπακτος συνδυάζει αρμονικά μαρτυρίες της μακρόχρονης ιστορικής της πορεία, με τοπανέμορφο φυσικό περιβάλλον και τη διατήρηση του παραδοσιακού της ύφους.

1.3.2 ΔΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ – ΚΤΙΡΙΑΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ.

Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται ραγδαία ανάπτυξη της πόλης, ανεγείρονται νέες οικοδομές (μέχρι δυο ορόφους μέσα στην πόλη) οποίες παρέχουν μεγάλους ακάλυπτους χώρους, θέσεις για στάθμευση και κοινόχρηστους χώρους. Επίσης ανεγείρονται νέα ξενοδοχεία που βοηθούν στην ανάπτυξη της πόλης. Τα παλιά κτήρια συντηρούνται και χρησιμοποιούνται ως μουσεία. Ο πληθυσμός αυξάνεται καθώς λόγω των Τ.Ε.Ι. (πολύ νέοι έρχονται και οι ήδη υπάρχοντες δεν φεύγουν τόσο εύκολα για κάποια μεγαλύτερη πόλη).

Πιο μακριά από το κέντρο του λιμανιού, κάτω από τα τείχη του κάστρου παρουσιάζεται μια άλλη εικόνα της Ναύπακτου, στενά δρομάκια που μετά βίας χωράει ένα αυτοκίνητο, σπίτια μικρά χτισμένα θα έλεγε κανείς το ένα πάνω στο άλλο. Σπίτια χωρίς επάρκεια κοινοχρήστων χώρων και φυσικά χωρίς θέση για στάθμευση.

Παρόλα αυτά και από τις δύο εικόνες δεν λείπει η πέτρα και το κεραμίδι το οποίο κυριαρχεί στις μονοκατοικίες αλλά και στις πολυκατοικίες που βρίσκονται κοντά ή μακριά από το λιμάνι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Τρόποι αποκατάστασης

2.1 Μέθοδοι και τρόποι αποκατάστασης

(i) 2.1.1 Ξύλινα δομικά στοιχεία

- Ενίσχυση δοκών - Υπολογισμοί ξύλινων κατασκευών
- Ανακατασκευή στέγης
- Πατώματα
- Επισκευή φθαρμένων άκρων δοκών
- Υποστυλώματα

(ii) 2.1.2 Τοιχοποιίες

- Ενίσχυση - ανακατασκευή σκελετού ξυλόπηκτης τοιχοποιίας (τσατμαδότοιχου) με αντικατάσταση φθαρμένων στοιχείων
- Ενίσχυση φέροντος οργανισμού με ελκυστήρες, αγκυρώσεις και διαζώματα
- Ρωγμές σε τοιχοποιία
- Καμπούριασμα τείχων
- Απομάκρυνση σάπιας ξυλοδεσιάς από λιθοδομή
- Ενέματα
- Εμποτισμός της αργιλόλάσπης δόμησης με ασβεστόνερο
- Αντιμετώπιση υγρασίας

2.1.1 Ξύλινα δομικά στοιχεία

- Ενίσχυση δοκών

Τα ξύλινα στοιχεία¹¹ ενισχύονται στις θέσεις καταπόνησης τους από μεγάλα φορτία. Η ενίσχυση μπορεί να γίνει με μεταλλικές λάμες οι οποίες βιδώνονται στις δοκούς, με μεταλλικούς νάρθηκες ή και με εποξειδικό στόκο.

(Ενίσχυση δοκών με λάμες και επικάλυψη με εποξειδικό στόκο)



Υπολογισμοί ξύλινων κατασκευών.

Οι υπολογισμοί των ξύλινων κατασκευών στηρίζονται στις οριακές καταστάσεις λειτουργικότητας. (E.C.5) Σύμφωνα με τον Ευρωκώδικα 5 "οι παραμορφώσεις μιας κατασκευής οι οποίες προκύπτουν από τις συνέπειες των δράσεων (όπως αξονικές και διατμητικές δυνάμεις, καμπτικές ροπές και ολίσθηση συνδέσεων) και από υγρασία θα παραμένουν μέσα σε κατάλληλα όρια όσον αφορά την δυνατότητα ζημιών σε υλικά επενδύσεων, οροφές, χωρίσματα και τελειώματα, καθώς και τις λειτουργικές απαιτήσεις και τις απαιτήσεις εμφάνισης". Ο

¹¹ Λιόντας Γεώργιος, "Βλάβες του ξύλου στην οικοδομική. Προστασία και επισκευή".

E.C.5 κατατάσσει τις κατασκευές σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τις συνθήκες κάτω από τις οποίες αυτές καλούνται να λειτουργήσουν. Ακόμη, ξεχωρίζει έξι κατηγορίες διάρκειας επιβολής φορτίου. Βάση αυτών και φυσικά του φορτίου υπολογίζονται οι παραμορφώσεις μιας κατασκευής οι οποίες δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις τιμές που ορίζει ο E.C.5 .

Η ξυλεία ταξινομείται στις εξής κατηγορίες (DIN 4074): S7, MS7, S10/MS10, S13, MS13, MS17 ως προς την φέρουσα ικανότητα της. (S: αναφέρεται στις κλασικές κατηγορίες ταξινόμησης, MS: μηχανική ταξινόμηση)

Στις μελέτες αποκατάστασης που αναφερόμαστε, επειδή είναι παλαιότερες, οι υπολογισμοί φαίνεται να έχουν γίνει με τον απλό υπολογισμό των ξύλινων κατασκευών.

Σχετικά με τα κύρια μέσα σύνδεσης ξύλινων κατασκευών, στις αποκαταστάσεις χρησιμοποιούνται η συγκόλληση, τα ξύλινα και τα μεταλλικά στοιχεία (κοχλίες, ήλοι, λάμες κλπ). Απ' ότι διαπιστώσαμε από την επί τόπου έρευνα και από τις Μελέτες, τα πιο διαδεδομένα είναι τα μεταλλικά μέσα σύνδεσης. Η χρήση τους συνδυάζει την εύκολη συναρμολόγηση (και λύση) των επιμέρους δομικών στοιχείων καθώς και υψηλή αντοχή. Χρησιμοποιούνται κυρίως ξυλόβιδες και μπουλόνια σε συνδυασμό με μεταλλικές λάμες.

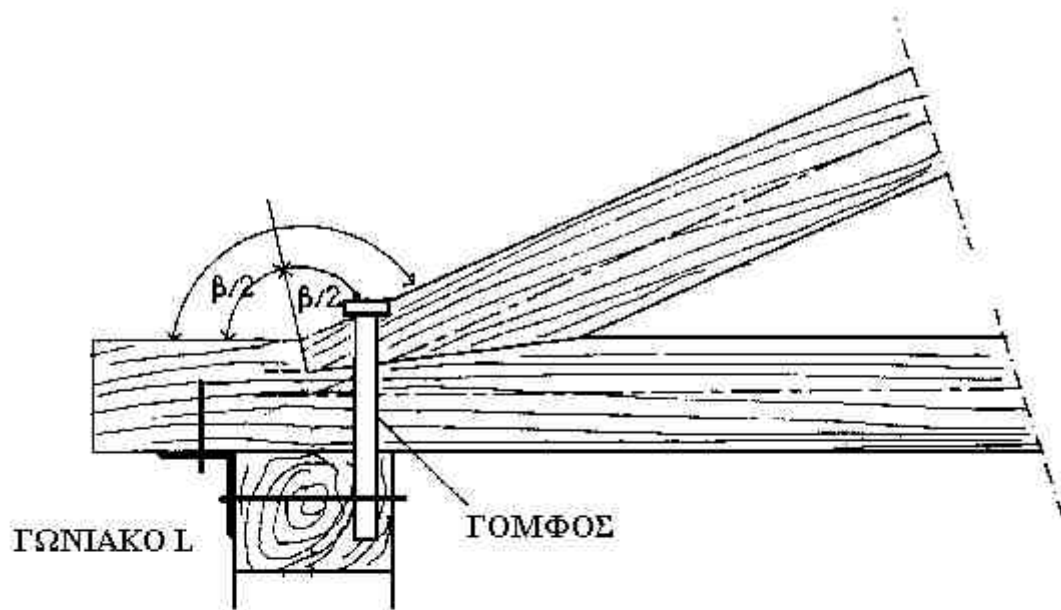
- **Ανακατασκευή στέγης**

Οι στέγες λόγω κατασκευής αλλά και λόγω του ρόλου που επιτελούν (προστασία από βροχή, άνεμο, ήλιο) είναι από τα πιο ευάλωτα δομικά στοιχεία ενός κτιρίου. Αποτελούν τις πιο πολύπλοκες ξύλινες κατασκευές. Στην πλειοψηφία των κτιρίων που μελετήσαμε η αποκατάσταση της στέγης απαιτούσε την ανακατασκευή της.

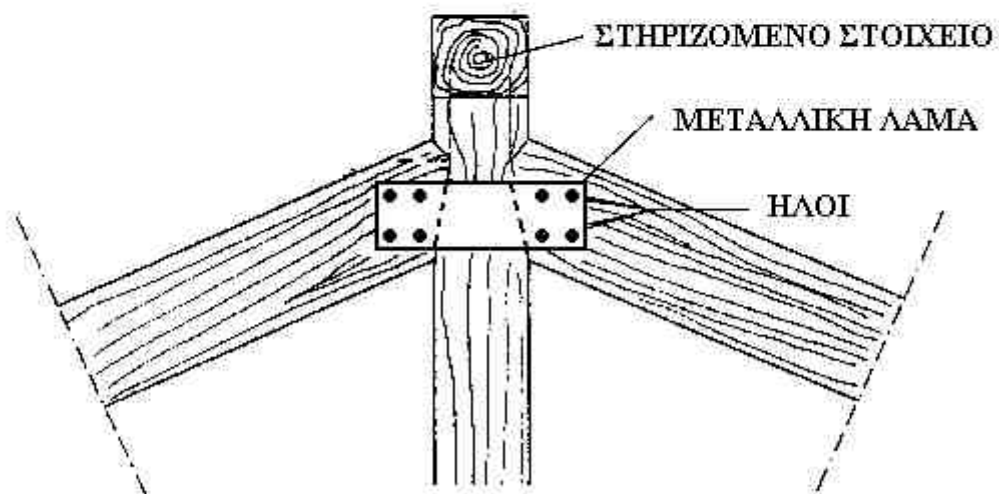
Πρώτα γίνεται η αποσυναρμολόγηση της στέγης¹², αρχίζοντας με την επικάλυψη της. (σχιστόπλακες, κεραμίδια, σανίδες κτλ). Ακολουθεί η αποξήλωση του σκελετού της στέγης. Αυτή πρέπει να γίνεται με την αποσύνδεση των ενώσεων και όχι με την αποκοπή των άκρων των ξύλων έτσι ώστε να είναι δυνατή η επαναχρησιμοποίηση όσων ξύλων είναι σε καλή κατάσταση. Όσα ξύλα κρίνονται ως κατάλληλα για επανάχρηση,

¹² Λοΐζος Αντώνιος, "Ξύλινες κατασκευές", Αθήνα 1948.

καθαρίζονται από καρφιά και οι επιφάνειες τους τρίβονται με σμυριδόχαρτο μέχρι να φανεί το υγιές μέρος του ξύλου. Μετά επαλείφονται με μυκητοκτόνα, απεντομοτικά ή και πυροπροστατευτικά. Σε κάθε στάδιο της αποσυναρμολόγησης πρέπει να αποφεύγεται κάθε ενέργεια που θα μπορούσε να βλάψει κάθε δομικό στοιχείο που θα μπορούσε να επαναχρησιμοποιηθεί. Προσοχή πρέπει να δίνεται επίσης στην εξαγωγή των δοκών από τις πακτώσεις τους (σε λιθοδομή κυρίως) ώστε να προκαλείται η μικρότερη δυνατή διαταραχή.

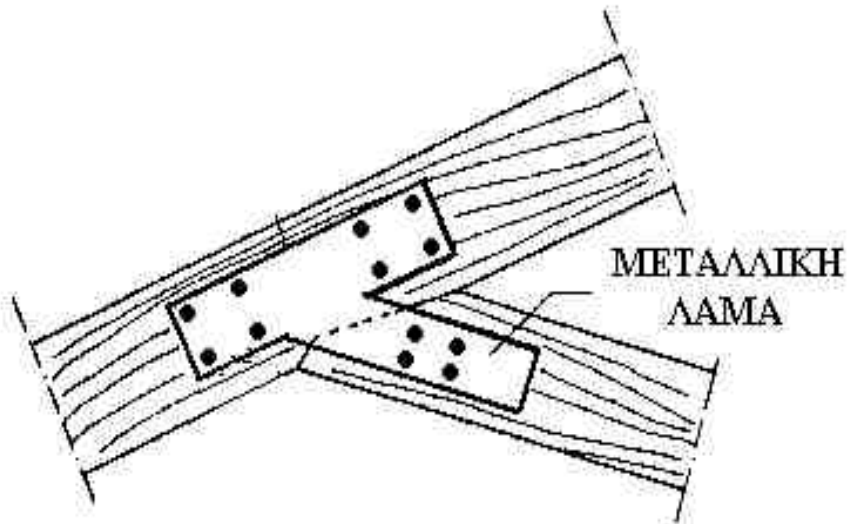


ΔΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ Α

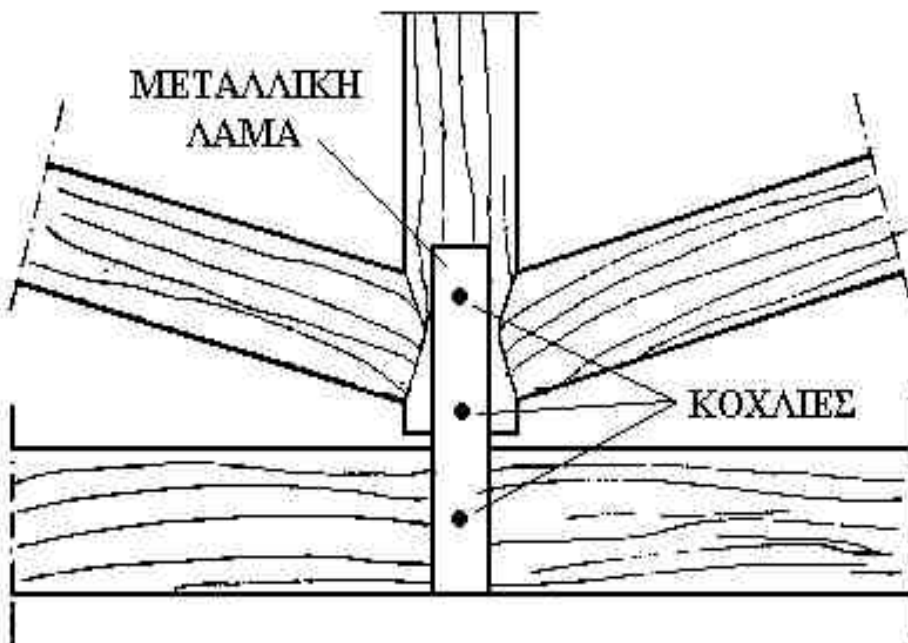


ΔΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ Γ

Λεπτομέρειες σύνδεσης - ενίσχυσης κόμβων ζευκτού στέγης

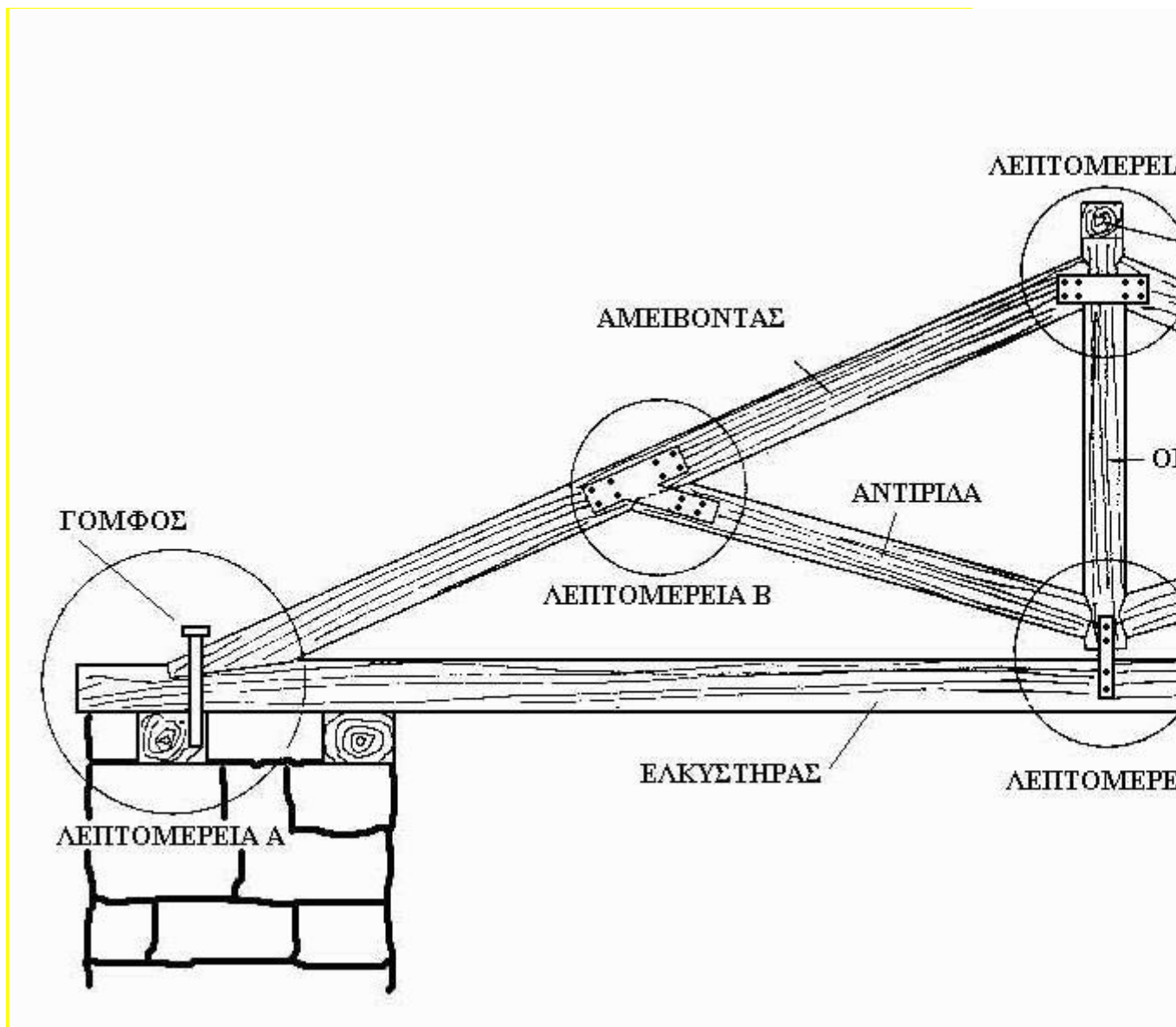


ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ Β

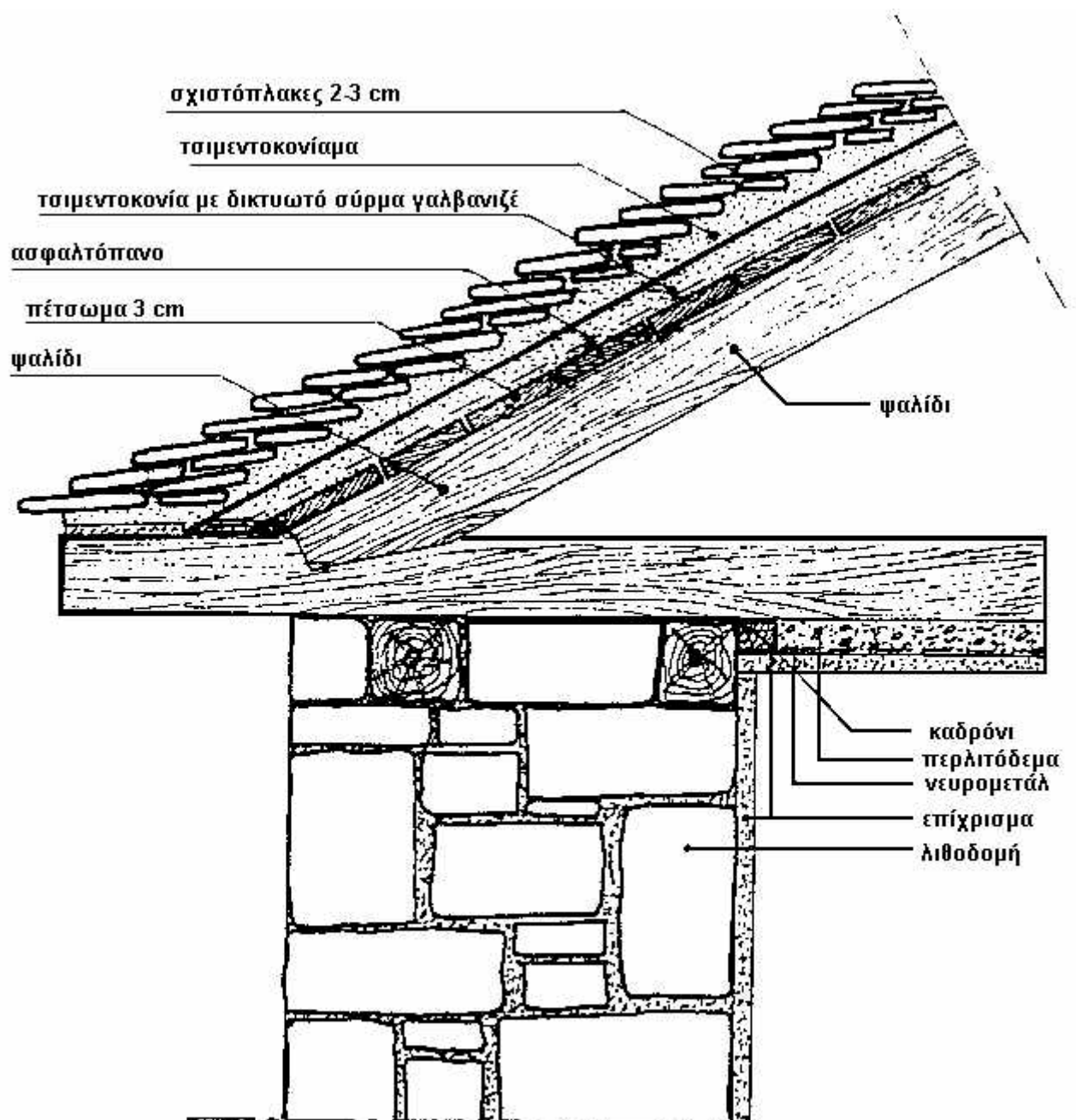


ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ Δ

Λεπτομέρειες σύνδεσης - ενίσχυσης κόμβων ζευκτού στέγης



Ζευκτό εδραζόμενο σε λιθοδομή



Ανακατασκευή ξύλινης στέγης

Τα ζευκτά ή το χωροδικτύωμα κατασκευάζονται από την αρχή με συνδυασμένη χρήση παλιών και νέων ξύλων βάση του παλιού σχεδίου ή βάση νέου που προέρχεται από στατική μελέτη. Νέα και παλιά μέσα σύνδεσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ανάλογα με την κρίση του επιβλέποντα ή του μελετητή.

Η καλή εγκάρσια σύνδεση των ζευκτών μιας στέγης (αν αυτή αποτελείται από ζευκτά) ή η καλή σύνδεση των στοιχείων της αν

πρόκειται για τρισδιάστατο δικτύωμα συντελεί στην καλύτερη διαφραγματική της λειτουργία.

Η ανακατασκευή ή η αποκατάσταση μιας ξύλινης στέγης δεν είναι πλήρης χωρίς την σωστή επικάλυψη. Κύριος ρόλος της επικάλυψης είναι η προστασία της κατασκευής από την βροχή η οποία προκαλεί μακροπρόθεσμα πολλά προβλήματα υγρασίας (διάβρωση ξύλινων δομικών στοιχείων, φουσκώματα σε λιθοδομές, αποσάθρωση συνδετικών κονιαμάτων τοιχοποιιών κλπ). Τα κυριότερα υλικά επικάλυψης είναι τα κεραμίδια, οι σχιστόπλακες και τα μολυβδόφυλλα. Αυτά τα παραδοσιακά υλικά χρησιμοποιούνται και σήμερα σε συνδυασμό με σύγχρονα υλικά όπως ασφαλτόπανο και τσιμεντοκονίαμα για την καλύτερη απόδοση τους.

- **Πατώματα¹³**

Οι κύριες στατικές λειτουργίες των πατωμάτων σε ένα κτίριο, είναι η μεταφορά κατακορύφων φορτίων και η πρόσδωση σ' αυτό οριζόντιας ακαμψίας (διαφραγματική λειτουργία).

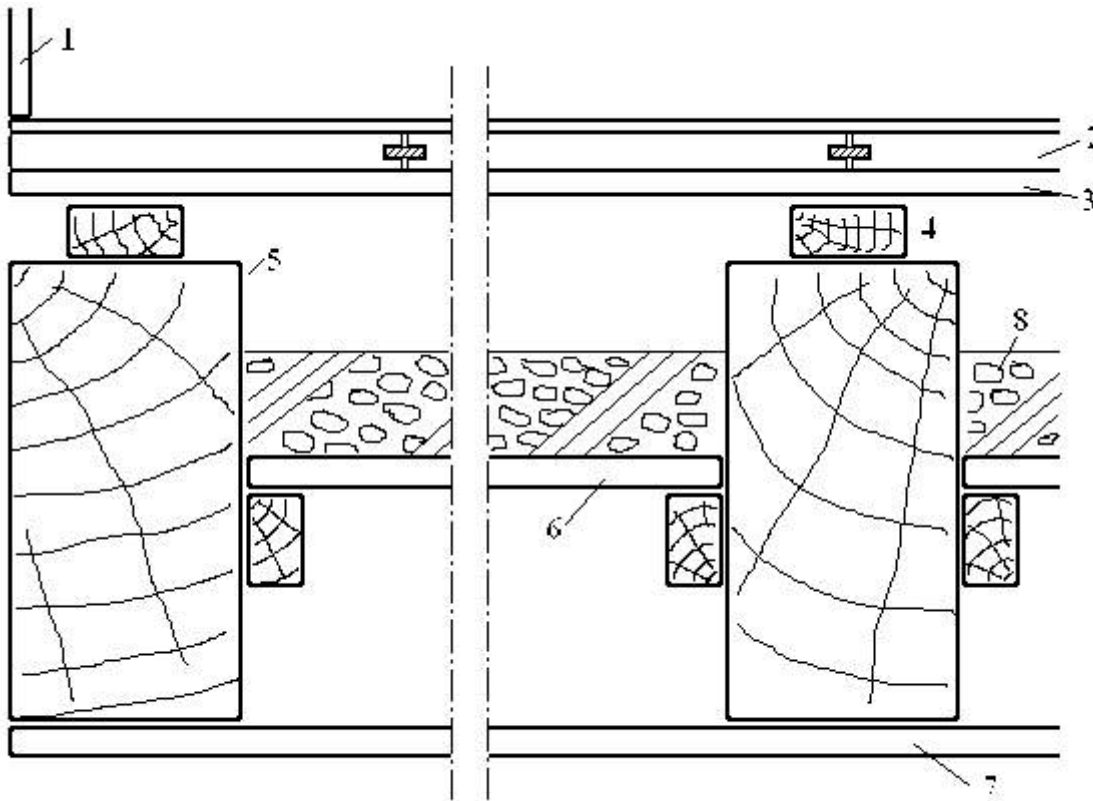
¹³ Μπίκας Δημήτρης, "Ξύλινα πατώματα. Απαιτήσεις, ευπαθή σημεία, παραδοσιακές και σύγχρονες κατασκευαστικές λύσεις", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ337

Η αποκατάσταση¹⁴ ενός πατώματος περιλαμβάνει τρία κυρίως στάδια.

- Την αποκατάσταση του φέροντος οργανισμού (που στο σύνολο των περιπτώσεων αποτελείται από δοκούς, ξύλινες και σπανιότερα μεταλλικές) με ενίσχυση ή αντικατάσταση τους όπως αναφέρθηκε προηγουμένως. Σε σπάνιες περιπτώσεις, όταν το επιβάλλει η στατική και δυναμική λειτουργία του κτιρίου, το πάτωμα αντικαθίσταται με πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος.
- Την αποκατάσταση της επιφάνειας κίνησης. Αυτή μπορεί να αποτελείται από ξύλινα, κεραμικά ή και από λίθινα στοιχεία.
 - Παράλληλα με την αποκατάσταση των πατωμάτων μπορούν να γίνουν και βελτιώσεις όσον αφορά την στατική και δυναμική τους συμπεριφορά, τις θερμομονωτικές και ηχομονωτικές τους ιδιότητες καθώς και την συμπεριφορά τους σε καύση. Οι βελτιώσεις αυτές

¹⁴ Νομικός Μιχάλης, "Αποκατάσταση - επανάχρηση κτιρίων", Θεσσαλονίκη 1997.

δεν συνιστώνται μόνο στην χρήση σύγχρονων υλικών αλλά και στην εφαρμογή νέων κατασκευαστικών λύσεων όπως αυτές των κολυμβητών δαπέδων και των κρεμαστών οροφών (ψευδοροφών).



ΥΠΟΜΝΗΜΑ κάτοψη

1. Εύλινο σοβατεπί
2. Εύλινο παρκέτο
3. Σανίδωμα
4. Εύλινος τάκος
5. Εύλινα δοκάρια
6. Εύλινα πηγάκια
7. Εύλινο ταβάνωμα
8. Περλιτόδεμα

Ξύλινο πάτωμα με χρήση περλιτοδέματος σαν μονωτικό

Πέραν της βελτίωσης των ηχομονωτικών¹⁵, πυροπροστατευτικών και θερμομονωτικών ιδιοτήτων των πατωμάτων, η αύξηση του βάρους του πατώματος μέσω τα προσθήκης των αντίστοιχων υλικών, βελτιώνει την συμπεριφορά του πατώματος σε ταλαντώσεις και αυξάνει την ακαμψία του στο οριζόντιο επίπεδο.

Η κάτω επιφάνεια των πατωμάτων μπορεί να επενδυθεί ανάλογα με τις λειτουργικές και αισθητικές απαιτήσεις με ξύλινες σανίδες, μοριοσανίδες ή γυψοσανίδες. Η επιφάνεια μπορεί να επιχριστεί με οροφοκονίαμα σε μεταλλικό πλέγμα (γαλβανισμένο κοτετσόσυρμα ή νεβρομετάλλ) που στηρίζεται στο κάτω μέρος των δοκών.

¹⁵ "Οικοδομές με φέροντα οργανισμό από πλινθοδομή ή λιθοδομή. Αρχές επισκευής από σεισμό", ΤΕΕ, Αθήνα 1978.

Όσα αναφέρθηκαν στις δύο τελευταίες περιπτώσεις ισχύουν και για τις οροφές (ηχομόνωση, θερμομόνωση, πυροπροστασία, οροφές).

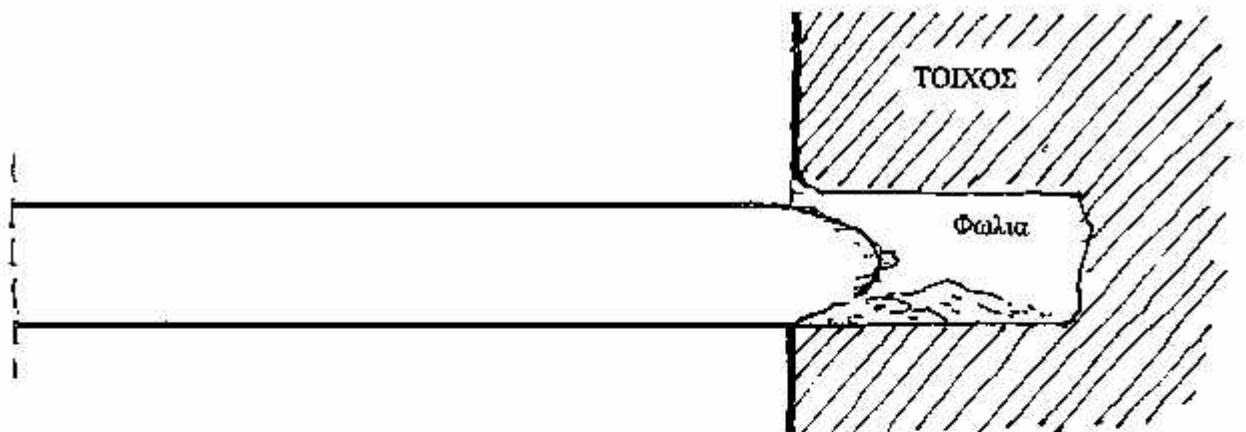
- **Επισκευή φθαρμένων άκρων δοκών¹⁶**

Η φθορά των άκρων δοκών που εδράζονται σε τοιχοποιία οφείλεται κυρίως στην υγρασία των τοίχων. Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπίζεται με αντικατάσταση του φθαρμένου άκρου με υγιές ξύλο¹⁷. Δεν είναι απαραίτητη η αντικατάσταση ολόκληρου του δομικού στοιχείου. Το παλιό και το νέο ξύλο συνδέονται με μεταλλικές λάμες ή με νάρθηκα.

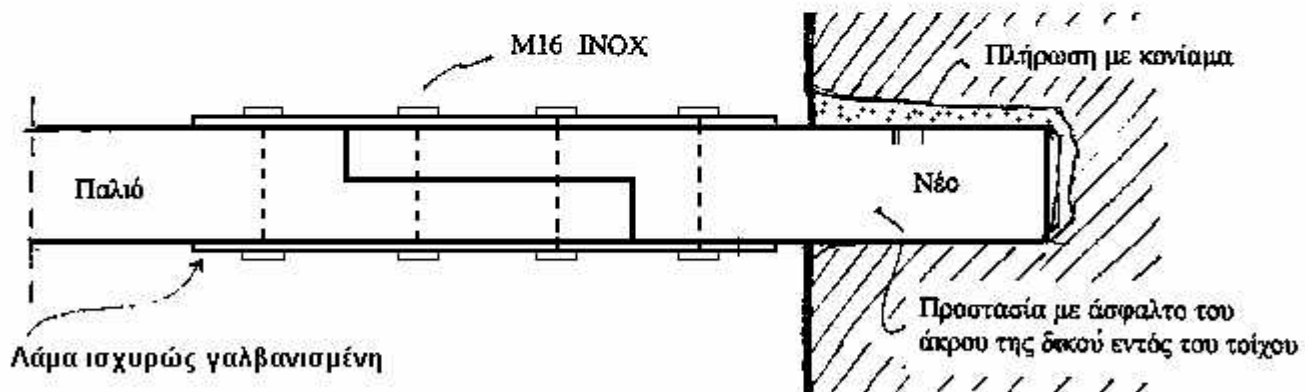
Μια άλλη λύση είναι η αποκοπή του φθαρμένου άκρου και η έδραση του σε μεταλλικό νάρθηκα ο οποίος πακτώνεται στην τοιχοποιία.

¹⁶ "Ποιοτικές ανασκοπήσεις και επισημάνσεις στην πορεία, στις δυνατότητες και στα προβλήματα των ξύλινων δομικών κατασκευών", Το Ξύλο, σ155, Μνημείο και περιβάλλον, Θεσσαλονίκη 1998.

¹⁷ Κοκκινάκη Δανιήλ Άννα, "Ξύλο και ξύλινες κατασκευές, Παθολογία, προστασία και τεχνικές συντήρησης, Συνδεσμολογία των ξύλινων κατασκευών. Ιστορικές και σύγχρονες λύσεις, Ε01", Εργαστήριο Οικοδομικής και Δομικής Φυσικής Α.Π.Θ.

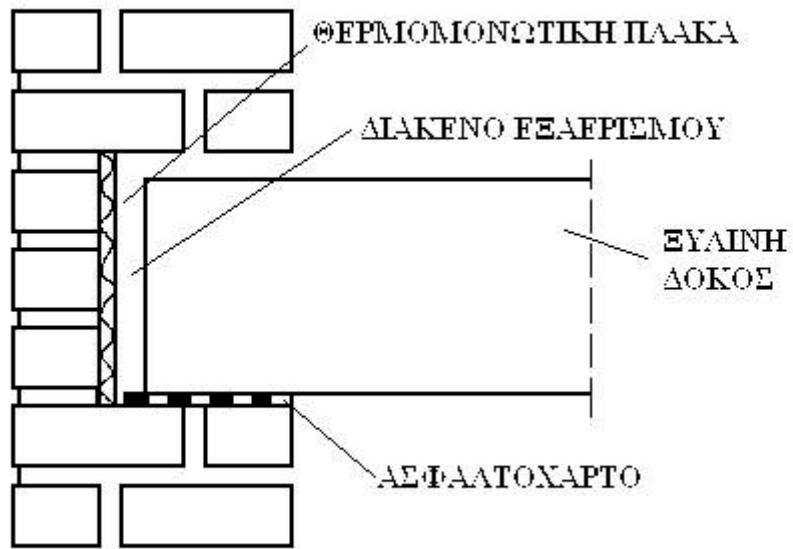


ΣΗΜΕΡΑ:
ΔΟΚΟΣ ΜΕ ΔΙΑΒΡΩΜΕΝΟ ΑΚΡΟ



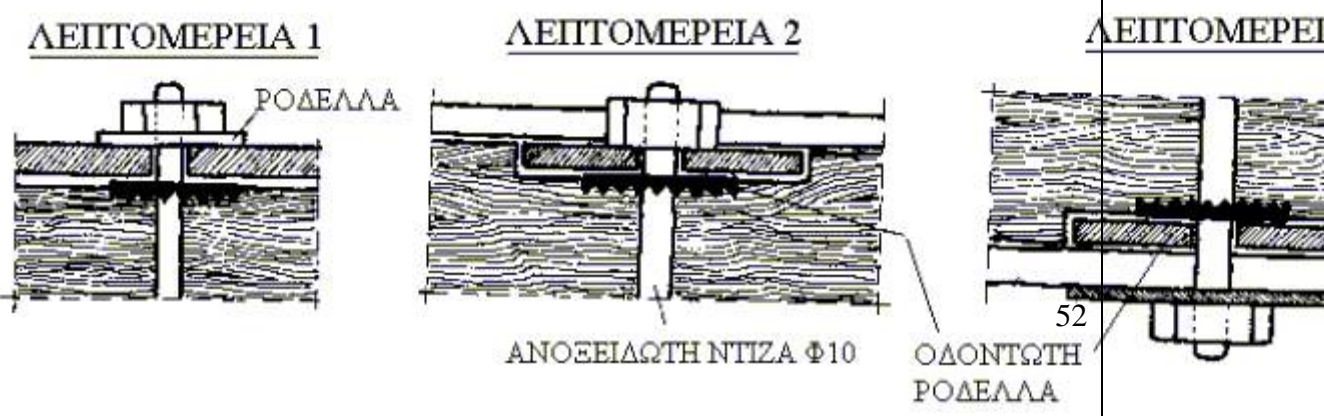
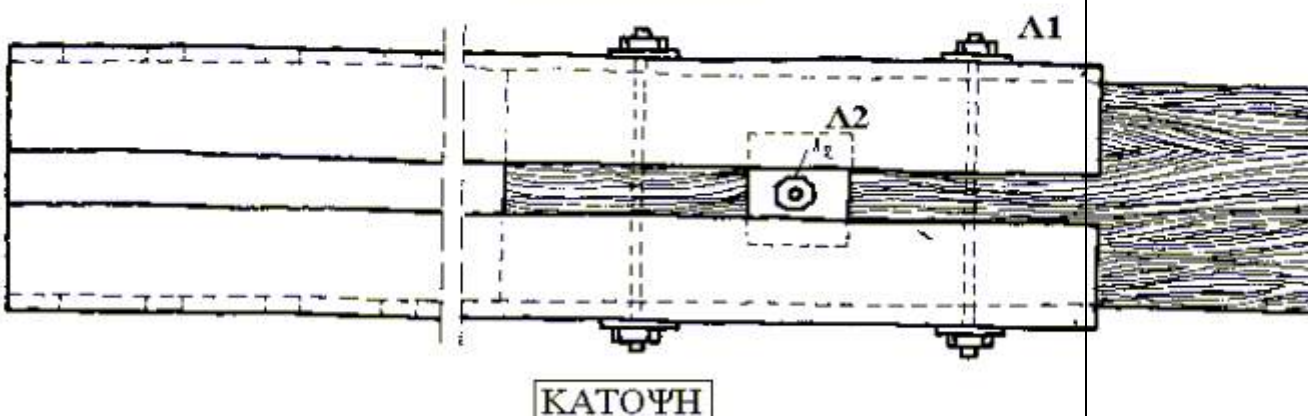
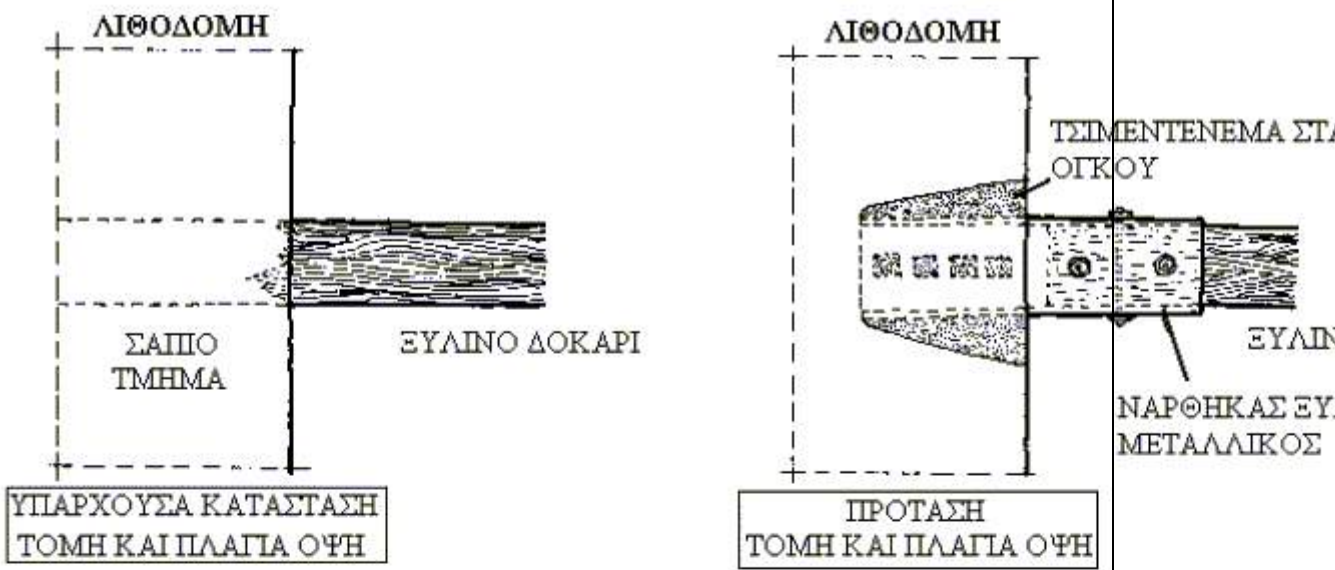
ΠΡΟΤΑΣΗ:
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΑΚΡΟΥ - ΝΕΟ ΕΥΛΟ

Συμπλήρωση άκρου δοκού



Προστασία της περιοχής στήριξης δοκού πατώματος από την υγρασία

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΤΙΑΚΤΑΣΤΑΣΗΣ ΦΘΑΡΜΕΝΟΥ ΞΥΛΟΥ ΣΕ ΔΟΚΟΘΗΚΕΣ



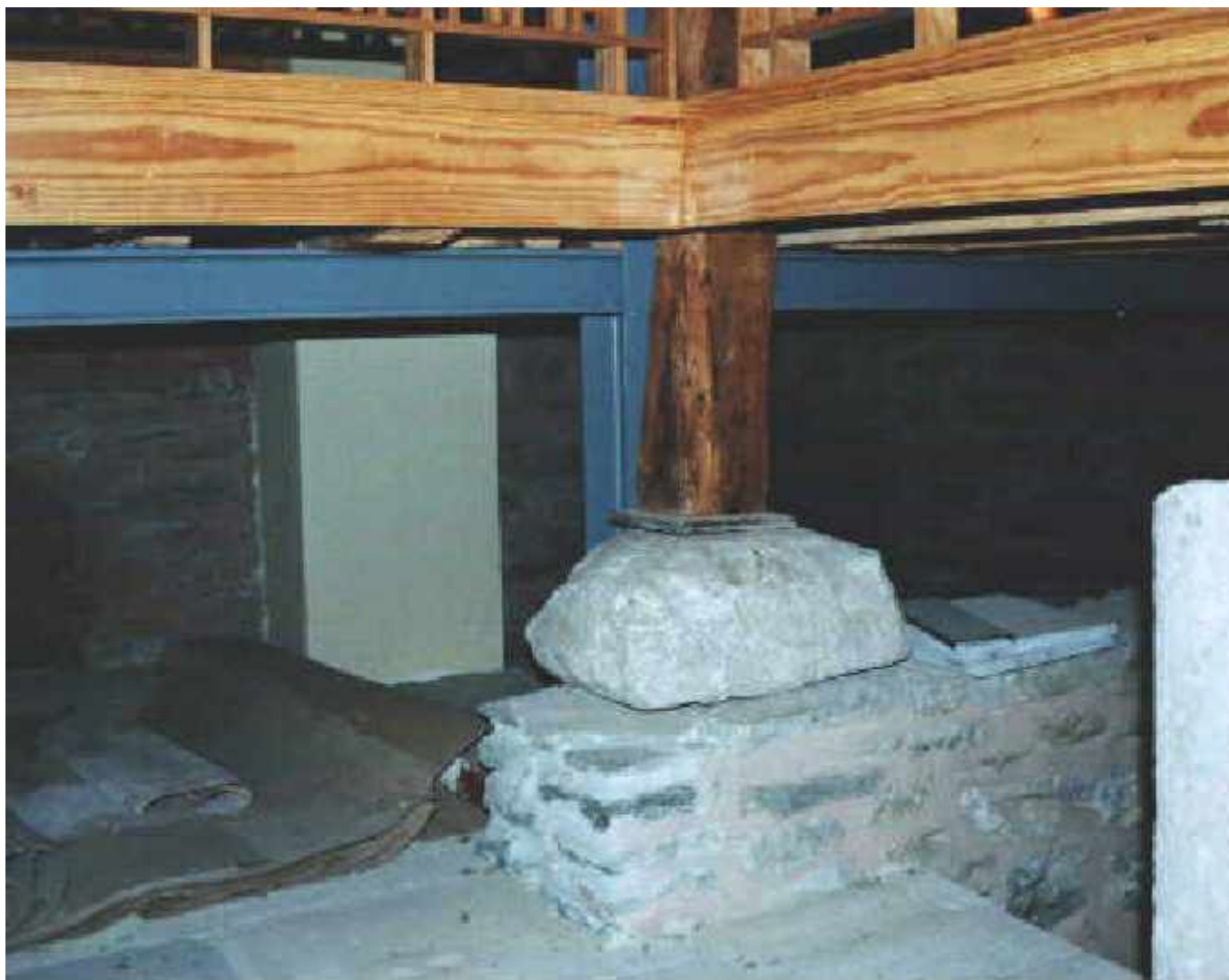
Για την προστασία των άκρων¹⁸ των δοκών από την υγρασία πρέπει η κεφαλή να εμποτιστεί με προστατευτικά υλικά. Καλό είναι επίσης οι δοκοί να μην εδράζονται απευθείας στην τοιχοποιία, αλλά να παρεμβάλλονται λωρίδες ασφαλικού ή άλλου μονωτικού υλικού. Τέλος πρέπει να αφήνεται ένα διάκενο ανάμεσα στην δοκό και την τοιχοποιία, που να επιτρέπει τον αερισμό της.

- **Υποστυλώματα**

Εύλινα υποστυλώματα¹⁹ συναντώνται συνήθως ενσωματωμένα σε ξυλόπηκτες τοιχοποιίες αλλά και μεμονωμένα όταν δεν υπάρχει η ανάγκη παραλαβής μεγάλων φορτίων. Είναι ευάλωτα στην υγρασία κυρίως αυτά που έρχονται σε άμεση επαφή με το πάτωμα και βρίσκονται σε υπόγειους ή ημιυπόγειους χώρους. Όταν δεν υπάρχει καλή μόνωση στην βάση του ή δεν ακολουθείται κάποια κατασκευαστική λύση (π.χ. έδραση σε πέτρα ή σε μεταλλική βάση), τότε το υποστύλωμα διαβρώνεται στη βάση του με αποτέλεσμα τη μείωση της φέρουσας ικανότητας και του μήκους του. Αυτό οδηγεί στη βύθιση των υπερκείμενων δομικών στοιχείων (πατώματα, στέγες) και στην εμφάνιση ανεπιθύμητων δυνάμεων και συνεπακόλουθα παραμορφώσεων. Για την αποκατάσταση του προβλήματος αυτού (συνήθως με αντικατάσταση του υποστυλώματος) απαιτείται η υποστήριξη των υπερκείμενων κατασκευών.

¹⁸ Μπίκας Δημήτρης, "Σημειώσεις για το μάθημα επιλογής 'Εύλινες κατασκευές'", Α.Π.Θ. Εργαστήριο Οικοδομικής & Δομικής Φυσικής Λοΐζου Αντώνιος, "Εύλινες κατασκευές", Αθήνα 1948.

¹⁹ Κόρακα Αναστασία, "Εύλινα στοιχεία σε παραδοσιακές κατασκευές, πατώματα - κλίμακες - τοιχοποιίες", (Διπλωματική εργασία, Τμήμα πολιτικών μηχανικών Α.Π.Θ., Υπεύθυνος καθηγητής: Μπίκας Δημήτριος).



Ξύλινο υποστύλωμα εδραζόμενο πάνω σε πέτρα για προστασία.²⁰

²⁰ "Οικοδομές με φέροντα οργανισμό από πλινθοδομή ή λιθοδομή. Αρχές επισκευής από σεισμό", ΤΕΕ, Αθήνα 1978.

2.1.2 ΤΟΙΧΟΠΟΙΗΣ

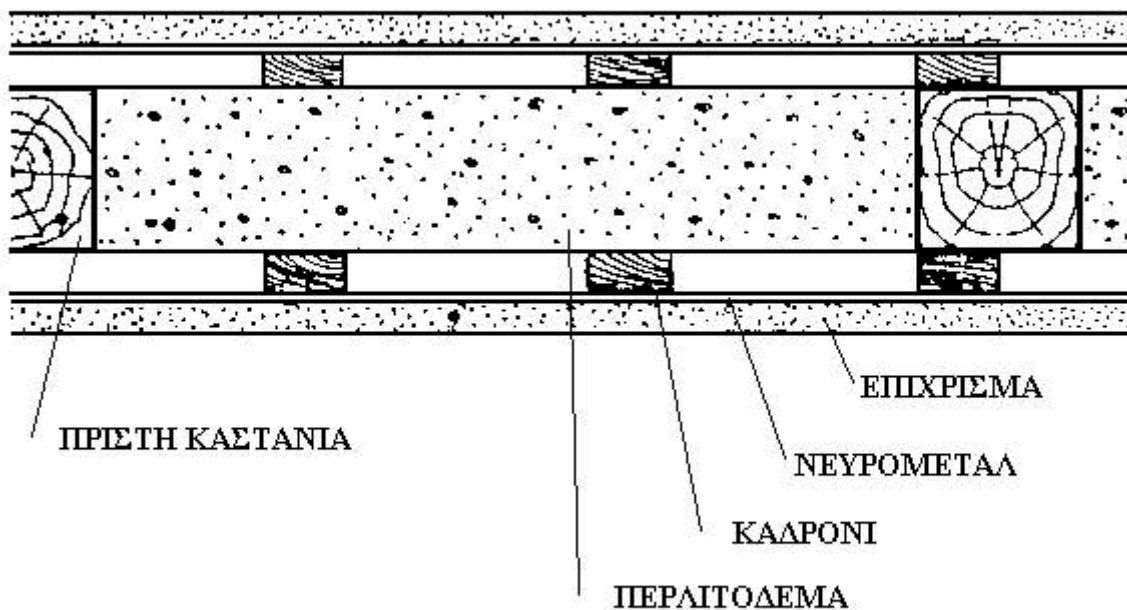
- **Ενίσχυση - ανακατασκευή σκελετού ξυλόπηκτης τοιχοποιίας (τσατμαδότοιχου) με αντικατάσταση φθαρμένων στοιχείων**²¹

Οι τσατμαδότοιχοι είναι σύνθετες κατασκευές αποτελούμενες από ξύλινο σκελετό και πλήρωση από πλίνθους, λίθους ή άλλα φυσικά υλικά, με σοβατισμένη όψη. Για την ενίσχυση ή ανακατασκευή του τσατμά, αφαιρούνται πρώτα οι σοβάδες χειρονακτικά χωρίς την χρήση μηχανήματος ώστε να μην διαταραχθεί ο σκελετός. Προσοχή πρέπει να δίνεται στην έγκαιρη διάκριση ξύλινων κατακόρυφων φερόντων στοιχείων (στύλων) που πιθανό να βρίσκονται ενσωματωμένα στον τσατμά.

Για την αντικατάσταση ορισμένων δομικών στοιχείων ίσως χρειαστεί η χρήση μηχανισμών ανύψωσης των υπερκείμενων πατώματος ή οροφής (απαραίτητη για φέροντα στοιχεία, κυρίως στύλων). Το υλικό πλήρωσης του τοίχου απομακρύνεται και αποθηκεύεται αν είναι σε κατάσταση τέτοια που να επιτρέπει την επανάχρησή του. Ελέγχονται τα ξύλινα στοιχεία του σκελετού τους και αντικαθίστανται τα φθαρμένα. Γίνεται ακόμη ενίσχυση των συνδέσμων. Οι ξύλινες διατομές καθαρίζονται και εμποτίζονται με μηκυτοκτόνο, εντομοκτόνο και πυροπροστατευτικό υγρό. Τέλος επανατοποθετούνται τα υλικά πλήρωσης και σοβατίζεται.

Για την πρόσδοση θερμομονωτικών και ηχομονωτικών ιδιοτήτων στον τοίχο, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί ένα πιο σύγχρονο υλικό πλήρωσης όπως πλάκες υαλοβάμβακα. Οι τσατμάδες μπορούν να ενισχυθούν επιπλέον μέσω ισχυρού τσιμεντοκονιάματος οπλισμένου με πλέγμα Δάριγκ (κοτετσόσυρμα) για την συγκράτησή του.

²¹ Ιγνατάκης Χρήστος, "Φέροντες οργανισμοί κτιρίων από τοιχοποιία", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ190, Θεσσαλονίκη 1994.



Τομή τσατμά με πλήρωση από περλιτόδεμα

- Ενίσχυση φέροντος οργανισμού με ελκυστήρες, αγκυρώσεις και διαζώματα²²

Αποστολή των ελκυστήρων είναι κυρίως η αύξηση του βαθμού συνεργασίας των διαφόρων δομικών στοιχείων μεταξύ τους (κυρίως μεταξύ τοιχοποιιών). Σε παλιά κτίρια, ιδίως στις Μονές του Αγίου Όρους, χρησιμοποιούνται στις θέσεις όπου συναντώνται εγκάρσια τοιχοποιίες (π.χ. γωνίες). Οι ελκυστήρες χρησιμοποιούνται ακόμη για την συρραφή ρηγματώσεων και για την σύνδεση νέων με παλιές τοιχοποιίες.

Οι ελκυστήρες προκαλούν σημαντικές οριζόντιες τάσεις στην τοιχοποιία στις θέσεις όπου τοποθετούνται. Αν οι λιθοδομές έχουν χαλαρή δόμηση στις περιοχές αυτές ή εσωτερικά κενά λόγω σάπιων ξυλοδεσιών, υπάρχει κίνδυνος αστοχίας (διάτρηση). Για την αντιμετώπιση αυτού του κινδύνου αν υπάρχει, γίνεται ενίσχυση της λιθοδομής (αναδόμηση, τσιμεντενέσεις, κτλ) όπως περιγράφεται σε άλλες παραγράφους αυτού του κεφαλαίου.

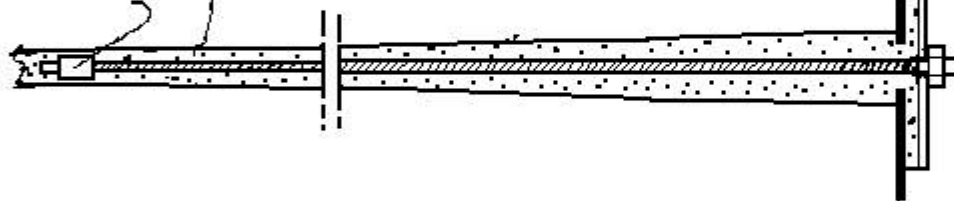
²² Καραβεζύρογλου Μαρία, "Τεχνικές επεμβάσεων", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ234, Θεσσαλονίκη 1994.

Κατά την διάνοιξη των οπών πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο δυνατό οι κρούσεις και στην πίεση που θα εφαρμόζεται στην λιθοδομή. Η διάνοιξη του διατρήματος γίνεται με περιστροφικό τρυπάνι ακριβείας με αδαμαντοφόρο κεφαλή. Τα προϊόντα της διάτρησης απομακρύνονται με την χρήση πεπιεσμένου νερού. Όπου και όταν είναι απαραίτητο τοποθετούνται αντιστηρίξεις ή κόντρες για την ευστάθεια της λιθοδομής.

Με τις αγκυρώσεις επιτυγχάνουμε κυρίως την καλύτερη σύνδεση δοκών πατωμάτων και στεγών με τις φέρουσες τοιχοποιίες προσδίδοντας έτσι στα οριζόντια δομικά στοιχεία διαφραγματική λειτουργία.

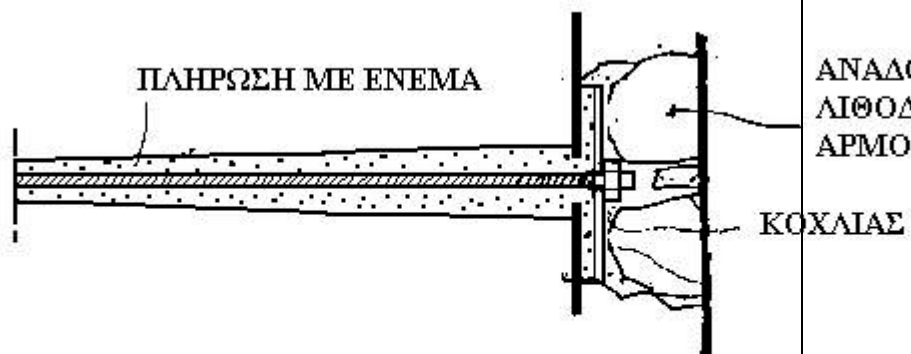
Η συνδυασμένη χρήση ελκυστήρων και αγκυρώσεων βελτιώνει κατά πολύ την αντοχή ενός παραδοσιακού κτιρίου σε οριζόντια σεισμικά φορτία.

ΑΓΚΥΡΩΣΗ ΑΚΡΟΥ ΠΛΗΡΩΣΗ ΜΕ ΕΝΕΜΑ



ΑΓΚΥΡΙΟ ΜΕ ΟΡΑΤΗ ΚΕΦΑΛΗ

ΠΛΗΡΩΣΗ ΜΕ ΕΝΕΜΑ

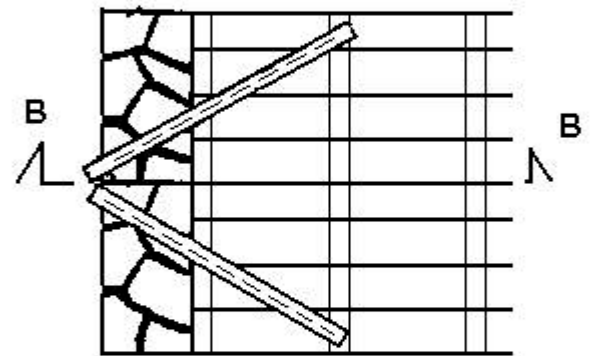
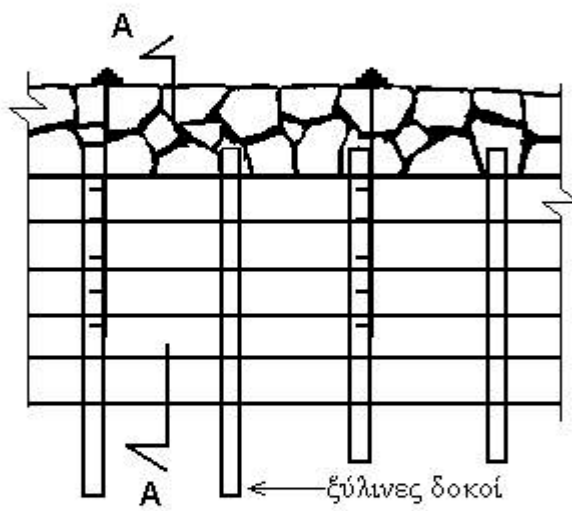
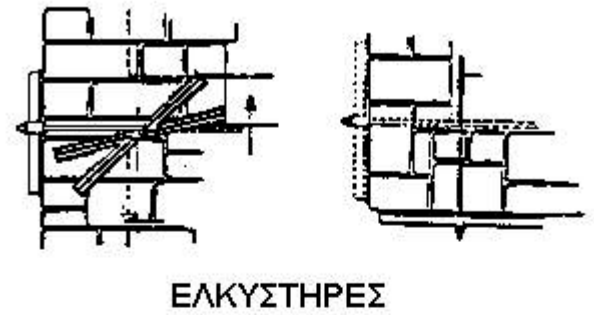
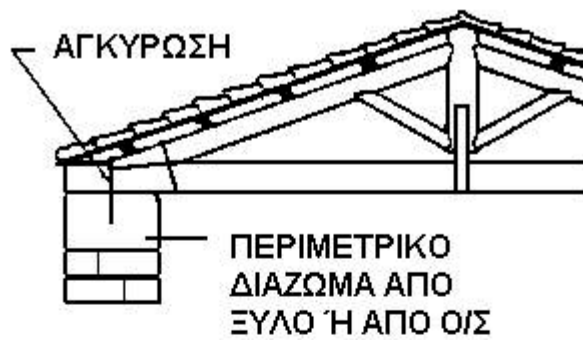


ΑΝΑΔΟΜΗΤΗ
ΛΙΘΟΔΟΜΗΣ
ΑΡΜΟΛΟΓΗΜΑ

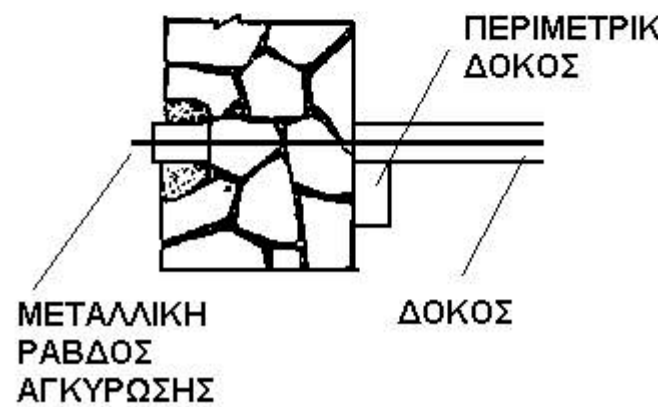
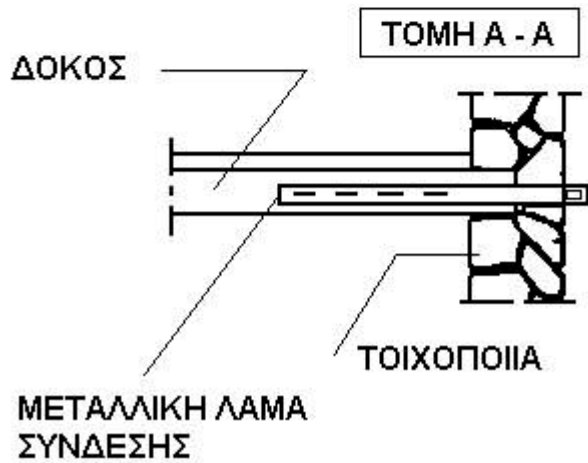
ΚΟΧΛΙΑΣ

ΑΓΚΥΡΙΟ ΜΕ ΚΑΛΥΜΕΝΗ ΚΕΦΑΛΗ

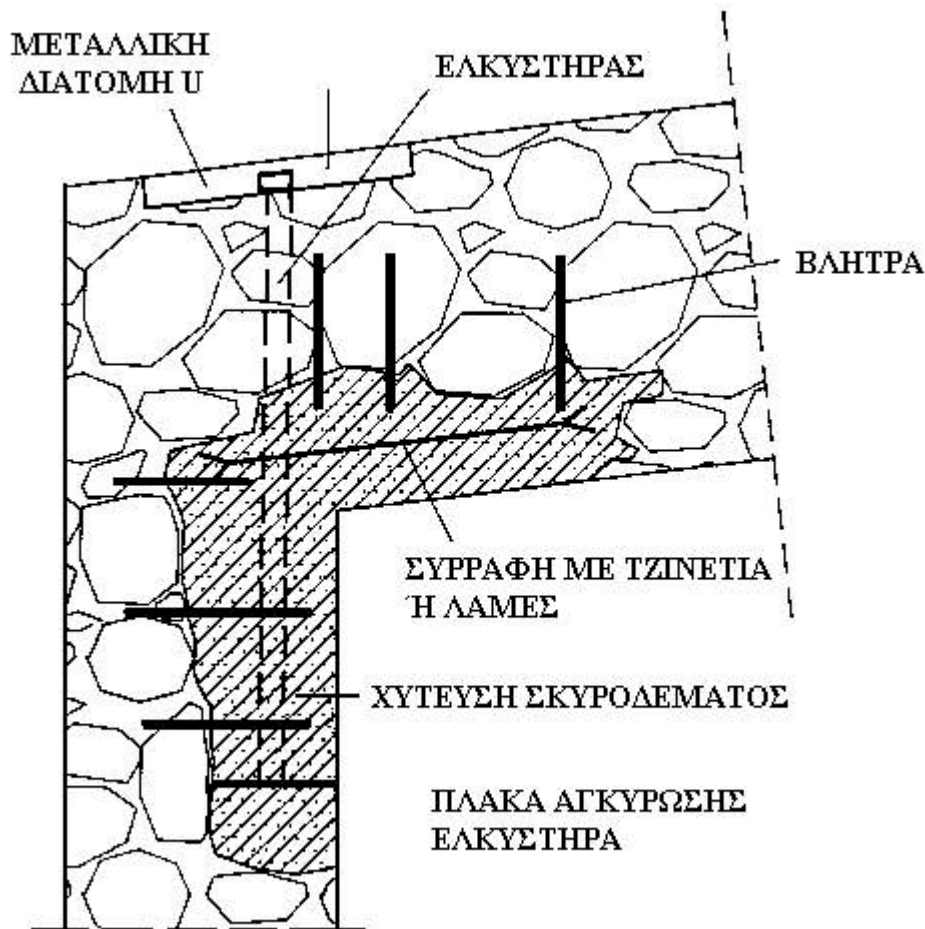
Λεπτομέρεια τοποθέτησης ενισχυτικών αγκυρίων σε υφιστάμενη τοιχοποιία.



ΤΟΜΗ Β - Β



Τύποι διαζωμάτων, ελκυστήρων και συνδέσεωνα



Περίδεση γωνίας τοιχοποιίας με ελκυστήρα κάτωψη

- Ρωγμές σε τοιχοποιία.

Η γενεσιουργός αιτία των ρηγματώσεων²³, είναι η γήρανση και η μείωση της φέρουσας ικανότητας της τοιχοποιίας. Αντιμετωπίζεται κλείνοντας τις υπάρχουσες ρωγμές αλλά και προσπαθώντας με μια εκ των τεχνικών αναστύλωσης να αποδώσουμε κατά το δυνατόν την αρχική αντοχή της φέρουσας τοιχοποιίας.

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για την αποκατάσταση ρωγμών σε τοιχοποιία εξαρτάται από το εύρος των ρωγμών και από το πάχος του τοίχου (άρα και βάθος ρωγμής

²³ "Οικοδομές με φέροντα οργανισμό από πλινθοδομή ή λιθοδομή. Αρχές επισκευής από σεισμό", ΤΕΕ, Αθήνα 1978.



Ρηγμάτωση τοιχοποιίας

Στην περίπτωση ρωγμών μικρού εύρους σε μικρού πάχους τοιχοποιία η διαδικασία αποκατάστασης είναι η εξής:

1. Καθαίρεση επιχρίσματος σε μεγάλο πλάτος γύρω από τις ρωγμές (συνολικά 60 cm περίπου)
2. Διεύρυνση των χειλιών της ρωγμής (τοπικό σπάσιμο λίθων)
3. Ξύσιμο της ρωγμής με συρματόβουρτσα με ιδιαίτερη επιμονή για να αφαιρεθούν τα σαθρά τμήματα του κονιάματος
4. Πλύσιμο με νερό υπό πίεση
5. Εισαγωγή πλούσιου τσιμεντοκονιάματος (με ψιλό μυστρί)
6. Εσωτερικό αρμολόγημα και τελικό επίχρισμα

Επίσης, άντ' αυτού μπορεί μετά το εσωτερικό αρμολόγημα και πριν το τελικό επίχρισμα να χρησιμοποιηθεί κοτετσόσυρμα και να στερεωθεί με φουρκέτες στο κονίαμα των αρμών του τοίχου.

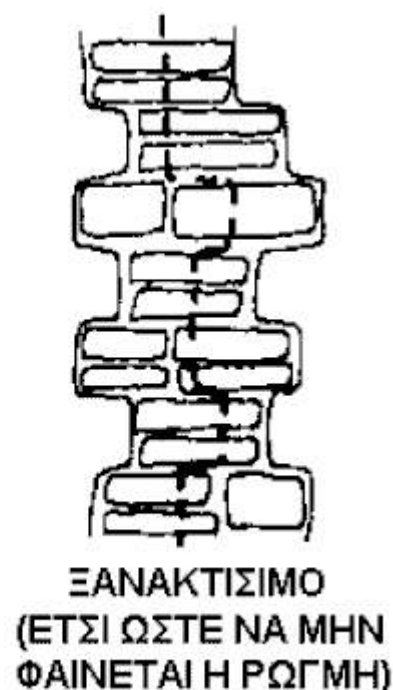
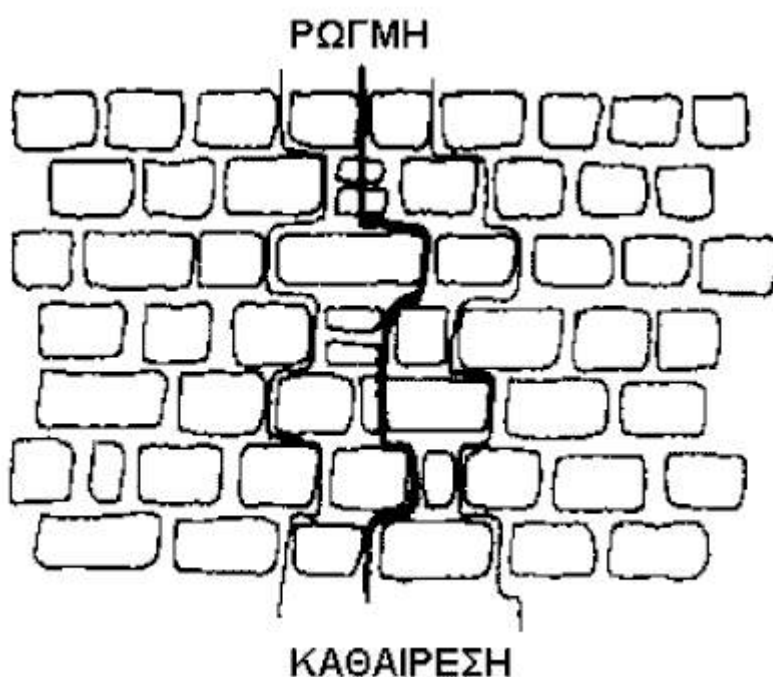
Όταν έχουμε μεγάλου πάχους τοιχοποιία απαιτούνται τσιμεντενέσεις. Η διαδικασία έχει ως εξής:

Χρησιμοποιούμε τσιμεντενέσεις ή ενέσεις εποξειδικών κονιαμάτων όταν κρίνονται οικονομικότερες ή ευκολότερες για κάθε περίπτωση²⁴. Τα

²⁴ Κυριάκος Παπαϊωάννου, "Η τεχνολογία της τοιχοποιίας", University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1998.

εποξειδικά κονιάματα εφαρμόζονται για εύρη ρωγμών από 0,10 mm περίπου έως 3 mm.

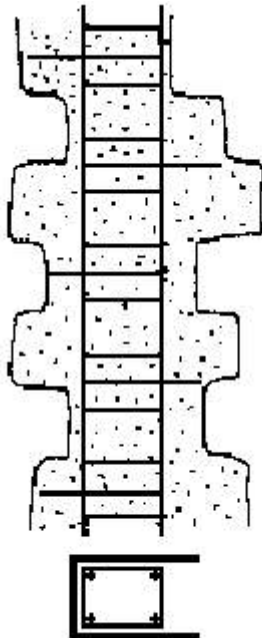
1. Καθαίρεση επιχρίσματος και διεύρυνση των χειλιών της ρωγμής
2. Άνοιγμα μέσα στο επίπεδο της ρωγμής οπών (Φ½") σε αποστάσεις μικρότερες όσο στενότερες είναι οι ρωγμές και τοποθέτηση μικρών σωληνών
3. Πλύσιμο με νερό υπό πίεση και σφράγιση των χειλιών της ρωγμής με τσιμεντοκονία.
4. Εισαγωγή τσιμεντοκονίας, λεπτόρρευστης στην αρχή (μικρή πίεση), παχύρρευστης στο τέλος (μεγάλη πίεση) με περιεκτικότητα μπετονίτη 5% κ.β. τσιμέντου από το κατώτερο σωληνάκι μέχρις ότου το υλικό αρχίσει να τρέχει καθαρό από το αμέσως πιο πάνω σωληνάκι. Σφραγίζεται η κάτω τρύπα και η ένεση συνεχίζεται από την αμέσως πιο πάνω και πάει λέγοντας
5. Τελικό επίχρισμα ή διάταξη κοτετσosύρματος και τελικό επίχρισμα.



Επισκευή ρωγμών σε τοιχοποιία

Για την συρραφή μεγάλων ρωγμών περίπου κατακόρυφων (ανάλογα με τη σοβαρότητά τους) απαιτούνται πιο ριζικές επεμβάσεις²⁵.

1. Τοποθετούνται τζινέτια ή μεταλλικές λάμες συρραφής αφού καθαιρεθούν οι σπασμένες πέτρες στο μισό περίπου πλάτος του τοίχου και αντικατασταθούν με ισχυρό τσιμεντοκονίαμα [11,12]
2. Αφαιρούνται πλίνθοι-λίθοι σε πλάτος 15-20 cm γύρω από τη ρωγμή και ξανακτίζεται ο τοίχος χρησιμοποιώντας μακρόστενες πλίνθους ή λίθους συρραφής ή καλύτερα γεμίζοντας τα κενά με σκυρόδεμα (χύτευση “υποστυλώματος” - 2Φ14 και αγκράφες Φ6/50).



Χύτευση υποστυλώματος για επισκευή τοιχοποιίας από ρωγμή

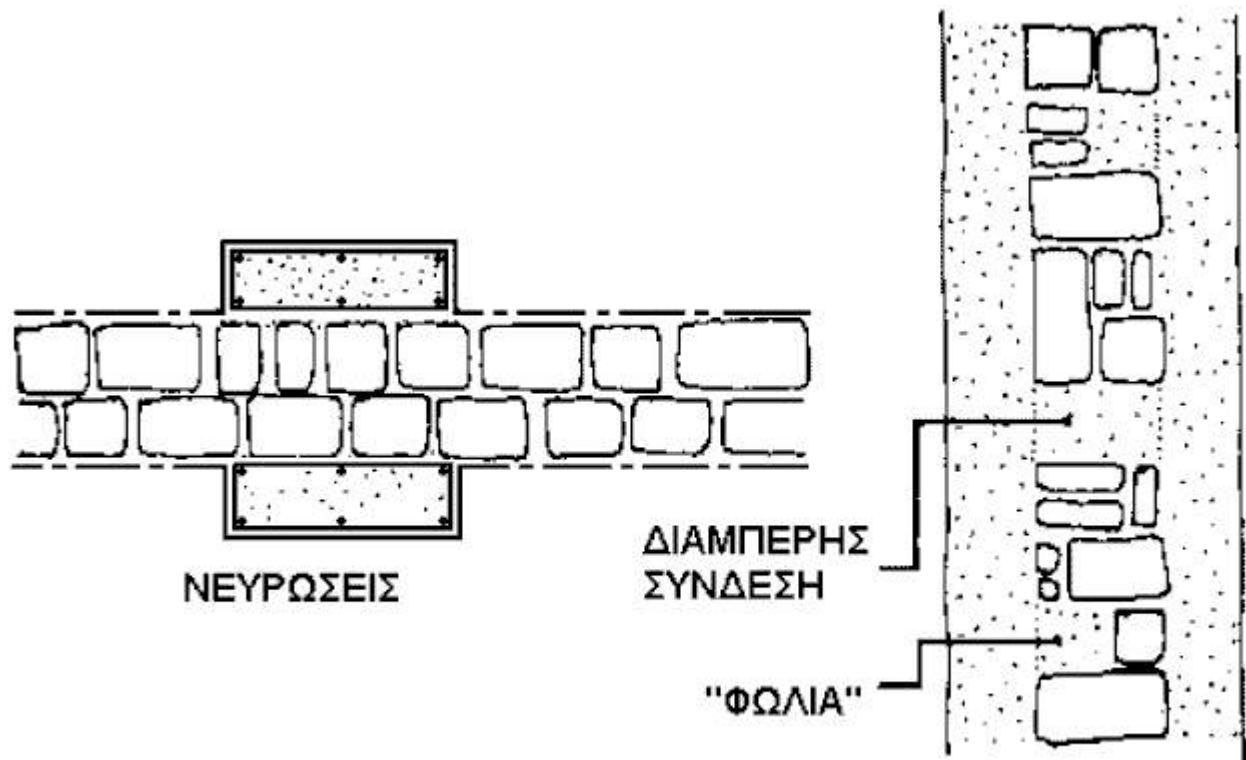
Λοξές ρωγμές τοίχων μεγάλου ανοίγματος ή πυκνής σχετικά διατάξεως πρέπει να επισκευάζονται πρώτα με μία από τις μεθόδους που εφαρμόζονται σε περίπτωση απλής ρηγματώσης τοίχων και ύστερα απαραίτητως, με την τεχνική των λεπτών ζωνών ραφής, μιας και το μεγάλο άνοιγμα των ρωγμών και η πυκνή τους διάταξη δεν επιτρέπουν

²⁵ Θ.Π. Τάσιος, "Η μηχανική της τοιχοποιίας", Ε.Μ.Π. Εργαστήριο Ωπλισμένου Σκυροδέματος, Αθήνα 1992.

αξιόπιστα αποτελέσματα μεταδόσεως τάσεων με τις τεχνικές απλής ρηγμάτωσης²⁶.

1. Σε πλάτος γύρω στα 15-20 cm αφαιρούνται διαδοχικά πλίνθοι ή πέτρες σε βάθος 10-15 cm έτσι ώστε να διαμορφωθεί μια εισέχουσα κολώνα ή ένα εισέχον δοκάρι που γεμίζει με σκυρόδεμα, χρησιμοποιώντας μόνο εξωτερικό καλούπι, αφού τοποθετηθούν αγκράφες Φ6/50 και 2Φ14 κατά μήκος. Οι αγκράφες αυτές εξέχουν αρκετά μέσα στους αρμούς της υπόλοιπης τοιχοποιίας
2. Σε περίπτωση κατακόρυφων νευρώσεων ύψους ορόφου και εφόσον η ενσωμάτωση κρίνεται δύσκολη ή ανέφικτη, είναι δυνατόν να κατασκευαστούν στις κατάλληλες θέσεις ζεύγη νευρώσεων (μέσα-έξω), οι οποίες θα εξέχουν από την περασιά του τοίχου. Απαιτείται κατάλληλη σύνδεση
3. Σε σχετικά λεπτούς τοίχους, αυτές οι ζώνες μεταπίπτουν σε ενισχυτικά υποστυλώματα και δοκάρια ραφής, ενσωματούμενα ή εξέχοντα.

26 Άρης Αβδελάς, "Εισαγωγή στον Ευρωκώδικα 5", Α.Π.Θ. Εργαστήριο Μεταλλικών Κατασκευών.



Κατασκευή νευρώσεων για ενίσχυση τοιχοποιίας και αποκατάσταση ρωγμής.²⁷

- Εμποτισμός της αργιολάσπης δόμησης με ασβεστόνερο

Η προσθήκη πολλού ασβέστου στην άργιλο, παράγει κονίαμα με πολύ καλή πρόσφυση και σημαντική αντοχή. Το πηλοκονίαμα είναι το πιο συχνά χρησιμοποιούμενο συνδετικό κονίαμα στο Άγιο Όρος. Αυτή την ιδιότητα της αργίλου μπορούμε να την εκμεταλλευτούμε για να ενισχύσουμε υπάρχουσες λιθοδομές.

Μια μέθοδος που μπορούμε να ακολουθήσουμε είναι ο εμποτισμός της αργιολάσπης δόμησης με υπέρκορο υδατικό διάλυμα υδροξειδίου του ασβεστίου, οπότε εξαμιζόμενο το νερό, θα παραμείνει το υδροξείδιο της ασβέστου αναμεμιγμένο με την άργιλο.

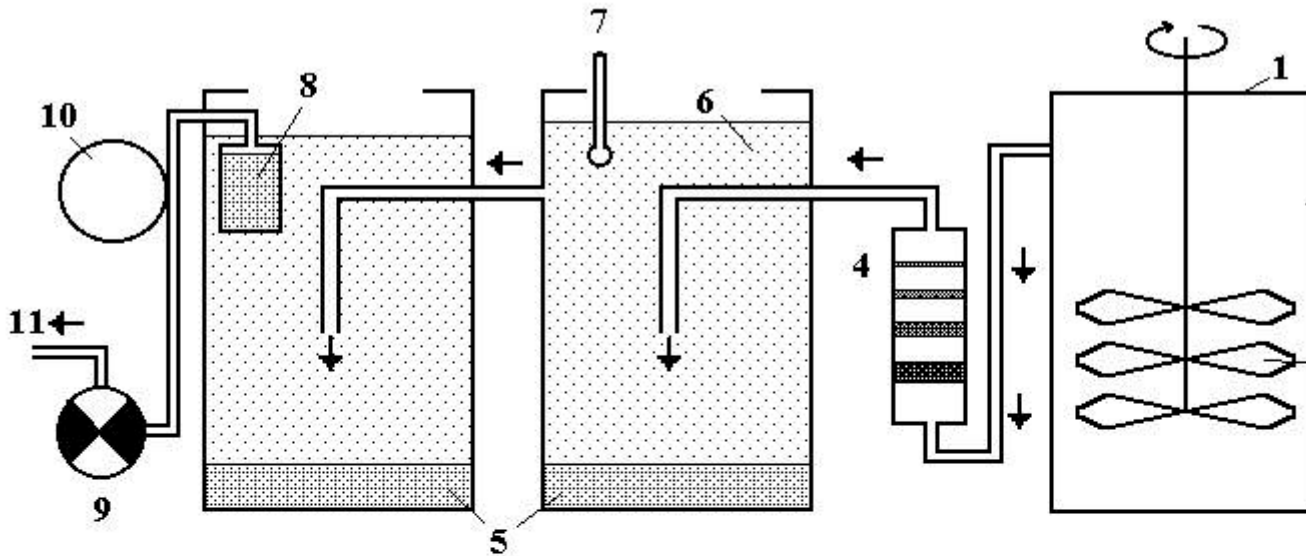
Προς τούτο, τοποθετούμε μικρή μεταλλική δεξαμενή, που έχει συνδεθεί με το υδροδοτικό δίκτυο και μέσα στην οποία αναμιγνύουμε το νερό με

²⁷ Ιγνατάκης Χρήστος, "Φέροντες οργανισμοί κτιρίων από τοιχοποιία", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ190, Σύλλογος Απφοίτων Πολυτεχνικής Σχολής Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη 1994.

περίσσεια πολτού ασβέστου, για να πάρουμε υπέρκορο διάλυμα υδροξειδίου του ασβεστίου. Από το πάνω μέρος της δεξαμενής ανάμιξης και μέσω σειράς φίλτρων που κατακρατούν τα περισσότερα στερεά αιωρήματα, διοχετεύουμε το υπέρκορο υδατικό διάλυμα του υδροξειδίου του ασβεστίου, σε δύο άλλες μεταλλικές δεξαμενές, μέσα στις οποίες καθιζάνουν και τα λεπτότερα στερεά αιωρήματα, ενώ στο πάνω μέρος τους μένει το καθαρό διάλυμα υδροξειδίου του ασβεστίου.

Με ένα ειδικά βαθμολογημένο πυκνόμετρο , μπορούμε να ελέγχουμε, κατά πόσο το διάλυμα μας, είναι ή όχι υπέρκορο. Το διάλυμα αυτό, με σωλήνες πολυαιθυλενίου, το μεταφέρουμε μέχρι τις λιθοδομές, στους αρμούς των οποίων έχει ήδη τοποθετηθεί δίκτυο σωληνίσκων Φ3mm ανά 30 με 40cm και μέσω των οποίων θα γίνεται ο εμποτισμός της αργιολάσπης. Η όλη διάταξη των σωληνώσεων πρέπει να είναι τέτοια ώστε στο άκρο τους η πίεση του διαλύματος εμποτισμού να είναι από 0,15 έως 0,25 ατμόσφαιρες, καθ' όλο το ύψος των λιθοδομών.

Ο εμποτισμός είναι μια χρονοβόρα διαδικασία διάρκειας 4 έως 5 μηνών και πρέπει να γίνεται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.



- | | |
|--|--------------------------------|
| 1. ΔΕΞΑΜΕΝΗ ΑΝΑΔΕΥΣΗΣ | 2. ΠΟΛΤΟΣ ΑΣΒΕΣΤΟΥ ΚΑΙ ΝΕΡΟΥ |
| 3. ΑΝΑΔΕΥΤΗΡΕΣ | 4. ΦΙΛΤΡΑ ΜΕ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗ ΒΡΟΧΙΑ |
| 5. ΚΑΘΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΔΙΑΛΥΤΩΝ ΑΙΩΡΗΜΑΤΩΝ | |
| 6. ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΛΥΜΑ ΥΔΡΟΞΕΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΑΣΒΕΣΤΟΥ | |
| 7. ΠΥΚΝΟΜΕΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΟΥ ΥΔΑΤΙΚΟΥ ΔΙΑΛΥΜΑΤΟΣ | |
| 8. ΦΙΛΤΡΟ ΜΕ ΒΡΟΧΙΑΔΕΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΕΣ ΤΟΥ 0,1 ΜΜ | |
| 9. ΑΝΤΙΑ ΜΕ ΗΛΕΚΤΡΟΜΟΤΕΡ ΑΥΤΟΜΑΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ | |
| 10. ΔΟΧΕΙΟ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΠΙΕΣΗΣ | |
| 11. ΔΙΟΧΕΤΕΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΛΥΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣ ΕΜΠΟΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΑΡΓΙΛΟΥ | |

Διάταξη εμποτισμού πηλοκονιάματος με ασβεστόνερο

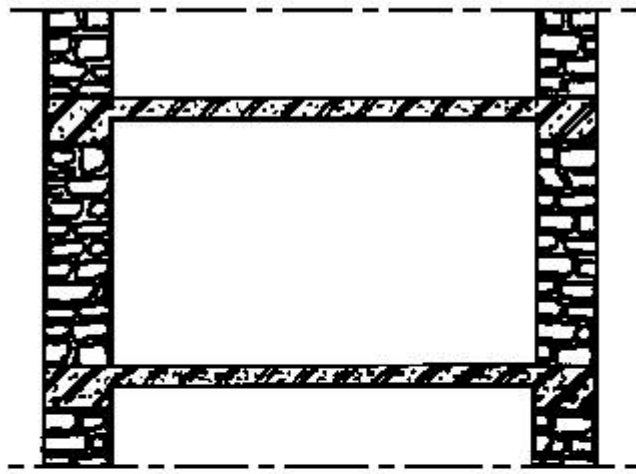
Αντιμετώπιση υγρασίας

Η υγρασία²⁸ είναι ένας από τους κύριους φθοροποιούς παράγοντες στα παλιά κτίρια (συμπεριλαμβάνουμε και την βροχή αφού προκαλεί μακροπρόθεσμα τα ίδια προβλήματα). Γι' αυτό και κατά την αποκατάσταση τους λαμβάνονται μέτρα προστασίας τους από την υγρασία. Οι τρεις κύριες οδοί μέσω των οποίων η υγρασία εισέρχεται στις κατασκευές και προσβάλλει τα δομικά στοιχεία τους είναι οι στέγες, το έδαφος και οι εξωτερικές τοιχοποιίες. Η υγρασία δεν προσβάλλει μόνο τα ξύλινα δομικά αλλά και τις τοιχοποιίες (πλινθοδομές, λιθοδομές, συνδετικά κονιάματα, επιχρίσματα κλπ).

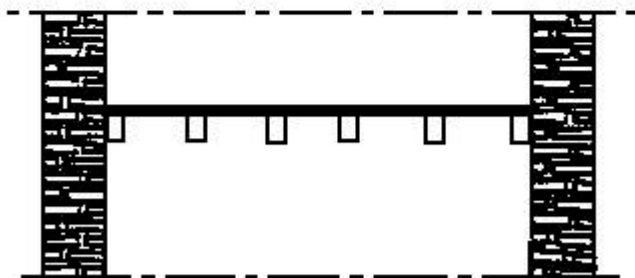
²⁸ Καραβεζύρογλου Μαρία, "Τεχνικές επεμβάσεων", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ234, Σύλλογος Αποφοίτων Πολυτεχνικής.

Στην περίπτωση των στεγών η λύση είναι η σωστή στεγάνωση τους στην οποία αναφέρονται λεπτομερώς οι μελέτες και η Στην περίπτωση των τοιχοποιιών η υγρασία προσβάλλει κυρίως τα συνδετικά κονιάματα τους, προκαλώντας έτσι φουσκώματα, ρηγματώσεις και την αποδυνάμωση τους.

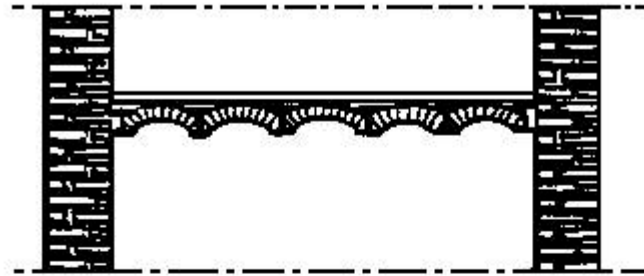
Αντιμετωπίζεται με την επίχριση της τοιχοποιίας με κονίαμα με μονωτικές ιδιότητες (π.χ. τσιμεντοασβεστοκονίαμα με πρόσθετα κεραμιδόσκονη, θηραϊκή γη και βελτιωτικό μάζας) ή με την επάλειψη της με ειδικό μονωτικό. Ακόμη, με την εφαρμογή ενεμάτων, εμποδίζουμε την είσοδο νερού (με την μορφή υγρασίας ή βρόχινου νερού) μέσα στο εσωτερικό των τοιχοποιιών δια μέσου τυχόν κενών. Για την αποκατάσταση και προστασία υπόγειων τοιχοποιιών γίνεται εκσκαφή του εδάφους και στεγάνωση της τοιχοποιίας όπως αναφέρθηκε και πριν. Επιπλέον, σε μερικές περιπτώσεις κατασκευάζεται στραγγιστήριο για την απομάκρυνση των νερών.



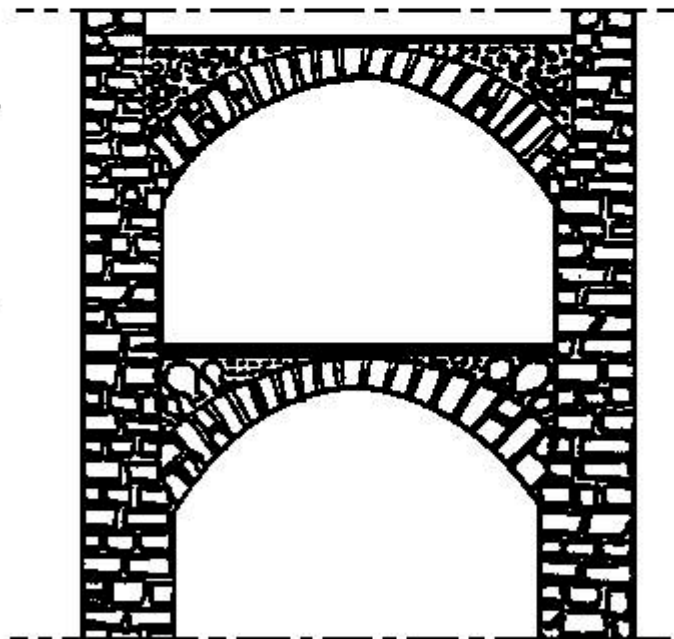
ΑΚΑΜΠΤΕΣ ΠΛΑΚΕΣ Ο.Σ.



ΕΛΑΦΡΑ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΕΥΚΑΜΠΤΑ
ΕΥΛΙΝΑ ΠΑΤΩΜΑΤΑ

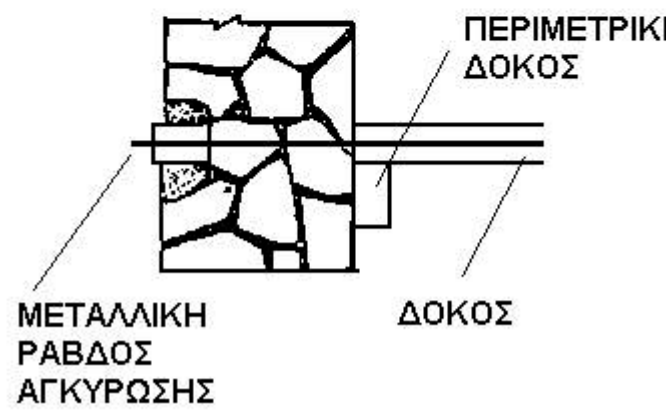
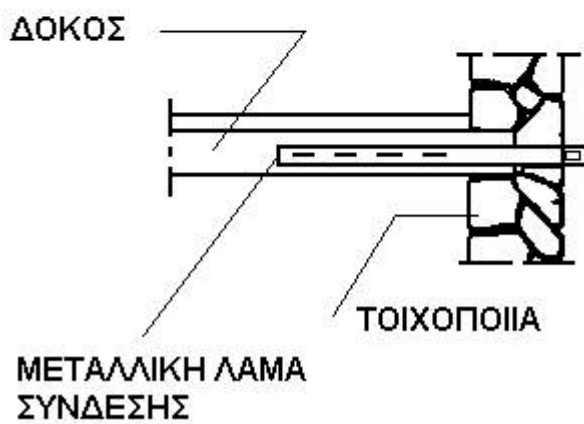
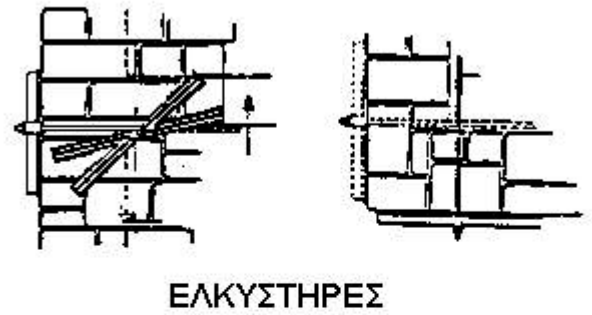
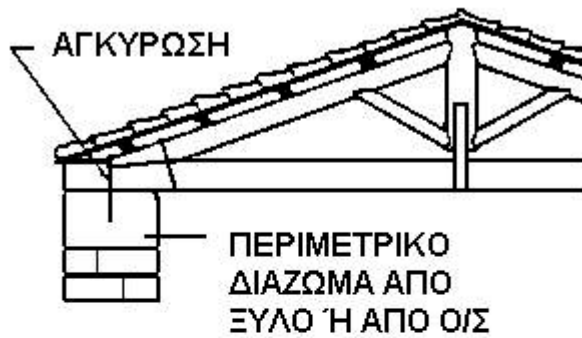


ΠΛΙΝΘΟΚΤΙΣΤΑ ΚΑΜΑΡΩΤΑ
ΠΑΤΩΜΑΤΑ ΕΠΙ ΣΙΔΗΡΟΔΟΚΩΝ

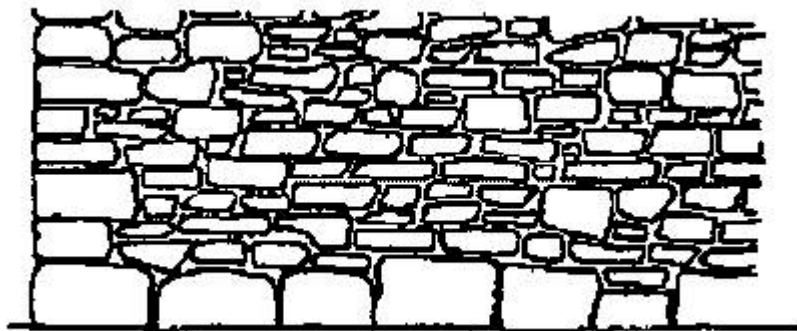


ΒΑΡΕΙΑ ΘΟΛΩΤΑ ΠΑΤΩΜΑΤΑ
(ΙΣΧΥΡΕΣ ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΩΘΗΣΕΙΣ)

Τύποι πατωμάτων



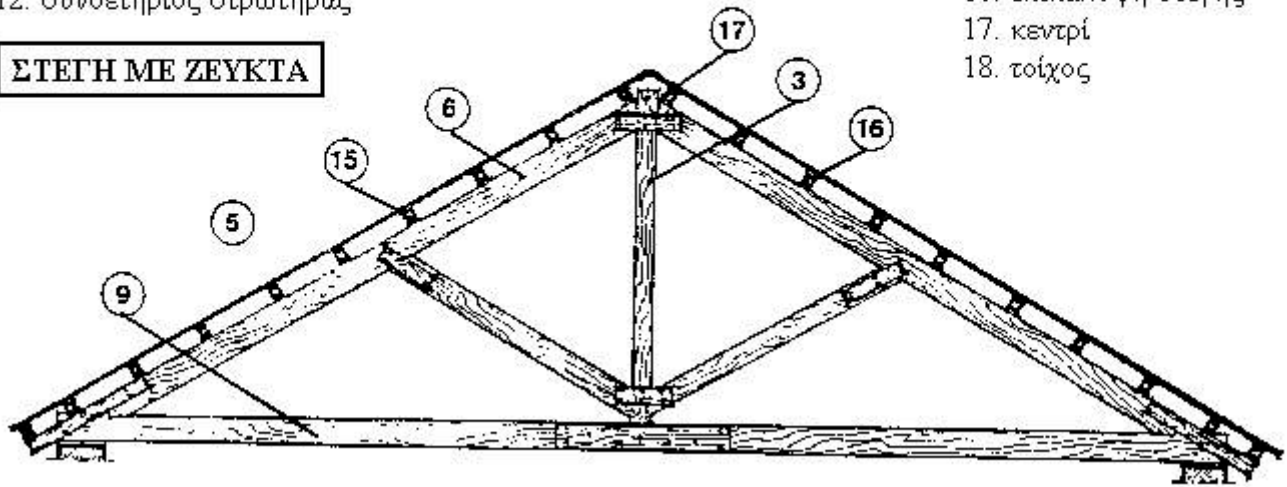
Τύποι διαζωμάτων, ελκυστήρων και συνδέσεων πατωμάτων και στεγών με τις φέρουσες τοιχοποιίες



Όψη ξηρολιθοδομής

- 9. συνδετήριοι ελκυστήρες
- 10. ορθοστάτης
- 11. λοξή αντηρίδα
- 12. συνδετήριος στρωτήρας

ΣΤΕΓΗ ΜΕ ΖΕΥΚΤΑ

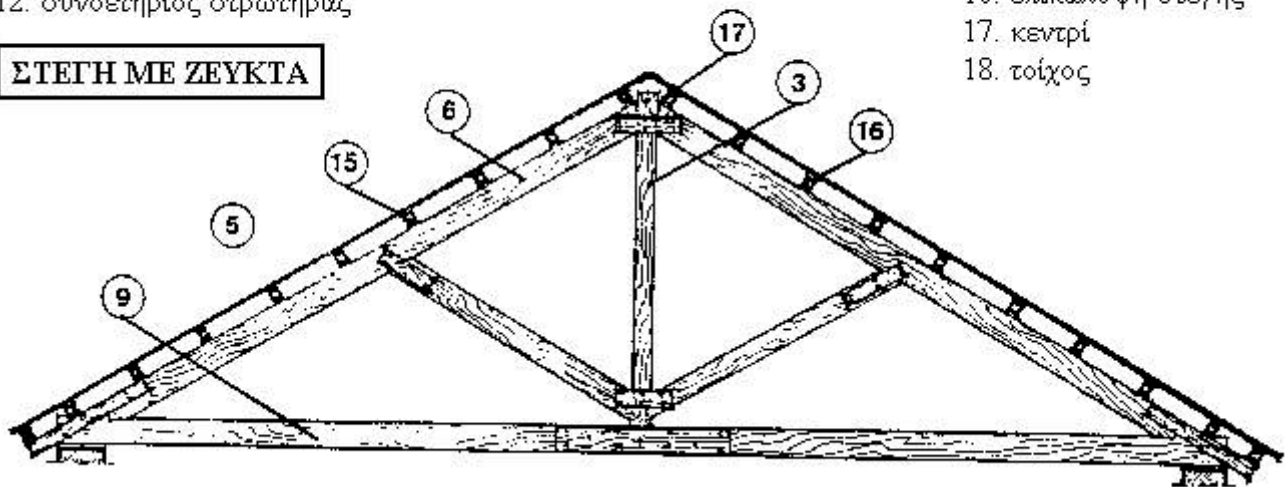


- 13. στρωτήρας
- 14. πλάκα μπετόν
- 15. τεγίδες
- 16. επικάλυψη στέγης
- 17. κεντρί
- 18. τοίχος

Ζευκτά (ονοματολογία)

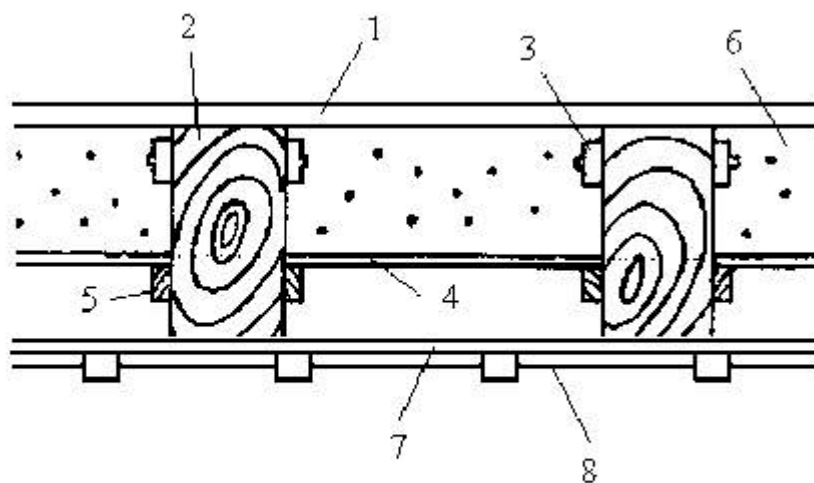
- 9. συνδετήριοι ελκυστήρες
- 10. ορθοστάτης
- 11. λοξή αντηρίδα
- 12. συνδετήριος στρωτήρας

ΣΤΕΓΗ ΜΕ ΖΕΥΚΤΑ



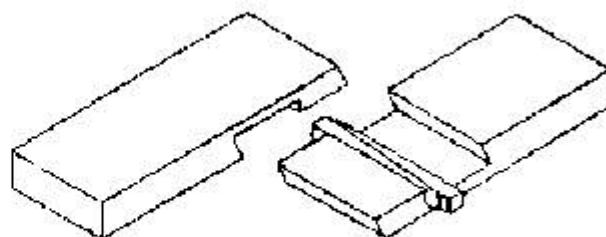
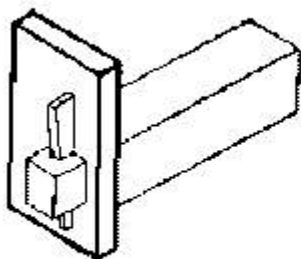
- 13. στρωτήρας
- 14. πλάκα μπετόν
- 15. τεγίδες
- 16. επικάλυψη στέγης
- 17. κεντρί
- 18. τοίχος

Ζευκτά (ονοματολογία)

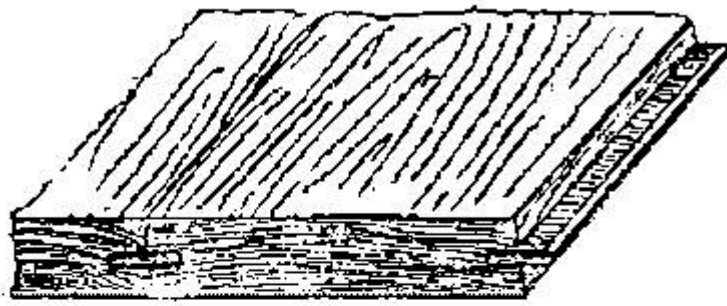


1. σανίδωμα δαπέδου
2. ξυλοδοκοί
3. μεταλλικές λεπίδες
4. σανίδες μεσοπατώματος
5. πήχαις στηρίξεως μεσοπατώματος
6. ηχομονωτική στρώση από άμμο
7. σανίδωμα στηρίξεως οροφής
8. ξύλινη οροφή

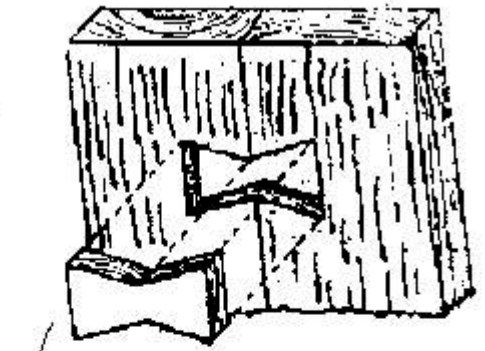
Ξύλινο πάτωμα με μόνωση



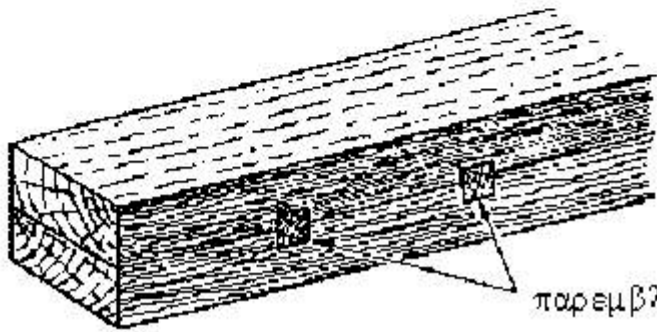
Σφήνες



ταινία

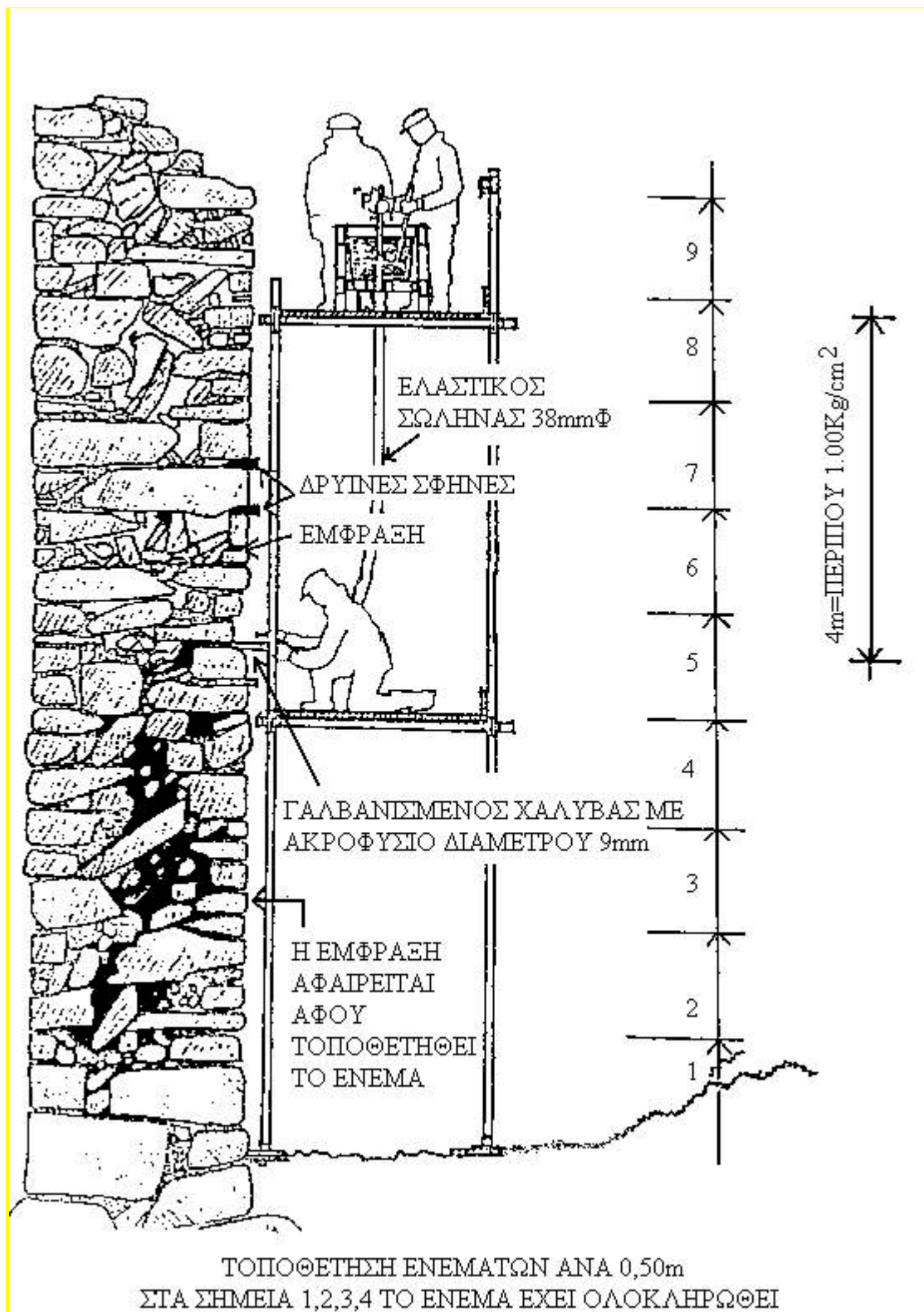


σφήνα



παρεμβλήμα

Εύλινες συνδέσεις



Εφαρμογή ενεμάτων σε τοιχοποιία



**Εσωτερικό στέγης
(Ι.Μ. Σιμωνόπετρας)**



**Τσατμαδότοιχος
(διατηρητέο Θεοφίλου)**



**Μεταλλικοί ελκυστήρες
(Ι.Μ. Σιμωνόπετρας)**

**ΕΡΓΟ : ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΩΡΟΦΟΥ ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΟΥ
ΚΤΙΣΜΑΤΟΣ ΜΕ ΜΕΣΩΡΟΦΟ ΚΑΙ ΣΟΦΙΤΑ.**

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ : ΟΔΟΣ ΜΑΥΡΟΜΑΤΗ & ΟΔΟΣ ΨΑΡΟΥ

ΔΗΜΟΣ : ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

2.2.1 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.



Το διώροφο λιθόκτιστο κτήριο του 1920 περίπου που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης αποτελεί ένα χαρακτηριστικό δείγμα αρχιτεκτονικής στη περιοχή στις αρχές του περασμένου αιώνα. Είναι λιθόκτιστο από διπλό λιθόκτιστο τοίχο πάχους από 0.70μ έως 0.50μ (το τελικό πάχος στην κορυφή της λιθοδομής) και σε πολλά σημεία χρησιμοποιήθηκαν συμπαγή τούβλα εποχής για να βελτιώσουν την οπτική εικόνα του κτίσματος.

Τμήμα του κτηρίου στο βορειοανατολικό τομέα αυτού έχει καταστραφεί από το σεισμό και μέρος της στέγης του έχει καταρρεύσει. Το χτίσμα περιέχει ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά κιγκλιδώματα εποχής ενώ εσωτερικά είναι υπό κατάρρευση. Υπό κατάρρευση είναι και οι εξώστες του καθώς και τμήμα της φέρουσας λιθοδομής όπως φαίνεται στις φωτογραφίες.

Το κτίσμα αποτελείται από τα εξής τμήματα:

- Από το ισόγειο συνολικής επιφάνειας 178.97 τ.μ. το οποίο χρησίμευε ως οικεία.
- Από το μεσόροφο συνολικής επιφάνειας 88.85 τ.μ.

- Από τον α όροφο συνολικής επιφάνειας 178.97 τ.μ. το οποίο επίσης χρησίμευε ως ξεχωριστή οικεία.
- Η σοφίτα που ήταν βοηθητικός χώρος συνολικής επιφάνειας 92.05 τ.μ.

Εσωτερικά θα κατασκευαστούν έξι διαφορετικά γραφεία σύμφωνα με τα συνημμένα σχέδια όπου η συνολική τους επιφάνεια δεν ξεπερνά τα τετραγωνικά του αρχικού κτιρίου.

Επίσης εσωτερικά θα διατηρήσουμε τον πολυμορφικό του χαρακτήρα με το ισόγειο και βοηθητικό μεσώροφο και τον α όροφο με την βοηθητικοί του σοφίτα. Συγκεκριμένα:

- Στο ισόγειο συνολικής επιφάνειας 178.97 τ.μ. θα κατασκευαστούν τρία γραφεία και θα υπάρχει η είσοδος για τον επάνω όροφο με έναν ανελκυστήρα.
- Κάθε γραφείο θα έχει για αποκλειστική χρήση τμήμα του μεσωρόφου συνολικής επιφάνειας 83.55 τ.μ.
- Στον α όροφο συνολικής επιφάνειας 178.97 τ.μ. θα κατασκευαστούν επίσης τρία γραφεία.
- Η σοφίτα θα έχει συνολική επιφάνεια 77.20 τ.μ. και τμήματα αυτής θα έχουν την αποκλειστική χρήση τα γραφεία

Ο α όροφος παρουσιάζει σημαντικά στατικά προβλήματα λόγω της γήρανσης των στηριγμάτων του δαπέδου που είναι άπω ξύλο. Εσωτερικά τμήματα του κτηρίου έχουν καταρρεύσει ενώ οι εξώστες είναι επικίνδυνοι για την δημόσια υγεία αφού τελούν υπό κατάρρευση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην χρησιμοποιείται ο α όροφος. Επίσης σημαντικά προβλήματα υπάρχουν στη μαρκίζα του κτιρίου η οποία είναι άκρως επικίνδυνοι για τους διερχόμενους πολίτες σε περίπτωση σεισμικής δόνησης.

Η κεραμοσκεπή είναι σε κακή κατάσταση αλλά λόγω του ότι θα πρέπει να επισκευαστεί η μαρκίζα όπως και να τοποθετηθεί ένα κρυφό δοκάρι ώστε να δέσει το όλο κτίσμα στη κορυφή αυτού θα πρέπει να αντικατασταθεί με μια νέα η οποία θα έχει την ίδια μορφή, όγκο και διαστάσεις με την παλιά.

Θα γίνει μια προσπάθεια ανάδειξης του κτίσματος και αφαίρεσης όλων των νέων στοιχείων που κατά καιρούς προστέθηκαν στο κτίσμα όπως το εξωτερικό απαράδεκτο επίχρισμα (πεταχτό στο ισόγειο) και κάποια στοιχεία από σκυρόδεμα. Δεν θα γίνουν επεμβάσεις όσον αφορά τις διαστάσεις των ανοιγμάτων και του όγκου του κτιρίου. Τα κάγκελα που υπάρχουν πάνω στις πόρτες, τα χερούλια από τις πόρτες και οτιδήποτε άλλο ιδιαίτερου κάλους θα χρησιμοποιηθεί για τις νέες πόρτες και για τα νέα στοιχεία. Τα κουφώματα θα γίνουν ακριβή αντίγραφα των παλαιών

Όπου απαιτείται επισκευή της λιθοδομής θα χρησιμοποιηθεί η ίδια πέτρα από το από το κτίριο.



Τα κουφώματα θα είναι αντίγραφα των προηγούμενων κουφωμάτων, οι εξώστες θα έχουν τα ίδια κιγκλιδώματα τα οποία θα συντηρηθούν και γενικά θα αναδείξουμε με κάθε τρόπο τη ίδια την αρχιτεκτονική του κτηρίου εν τη γένεσή του. Η λιθοδομή τόσο εσωτερικά σε κάποια όσο και εξωτερικά θα καθαριστεί με αμμοβολή και θα αρμολογηθεί με λευκό τσιμέντο όπου θα τοποθετηθεί όχρα ανοιχτή. Οι γωνίες του κτιρίου θα ενισχυθούν με τσιμεντοενέσεις εάν κριθεί ότι είναι απαραίτητο κατά τον καθαρισμό της πέτρας.

Επίσης θα γίνει μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού του κτίσματος χρησιμοποιώντας ένα μεγάλο ανελκυστήρα οκτώ ατόμων ο οποίος δεν αλλοιώνει τις εξωτερικές όψεις του κτηρίου. Ο συγκεκριμένος ανελκυστήρας θα χρησιμοποιείται επίσης για τη μεταφορά αναπήρων στον επάνω όροφο.

2.2.2 Νέος φέρον οργανισμός

Ο φέρον οργανισμός του κτηρίου θα είναι από φέρουσα τοιχοποιία η οποία θα ενισχυθεί όπου απαιτείται. Εσωτερικά θα καθαριστεί η τοιχοποιία θα τοποθετηθεί ειδικό πλέγμα και τέλος εκτοξευμένο σκυρόδεμα προκειμένου να συγκρατηθεί ο τοίχος. Στη βάση της οικοδομής και εσωτερικά αυτής (όχι κάτω από την λιθοδομή) θα σκαφτεί για βάθος 50cm και θα τοποθετηθεί μια γενική κοιτόστρωση προκειμένου να ενισχύσει τη θεμελίωση της οικοδομής και να εξασφαλίσει όσο τον δυνατόν περισσότερο την μονολιθικότητα του όλου κτηρίου και την μείωση της πιθανότητας διαφορετικής καθιζήσεως.

Επίσης στην κορυφή της λιθοδομής θα τοποθετηθεί ένα κρυφό δοκάρι με οπλισμό, η οποία θα λειτουργήσει ως <Δακτύλιος> για να συγκράτηση τη λιθοδομή σε περίπτωση διάνοιξης λόγω ισχυρών σεισμικών δονήσεων. Επίσης θα αφαιρεθεί το ξύλινο δάπεδο (πέτσωμα) και ανάμεσα στα ξύλινα δοκάρια θα τοποθετηθούν ισχυρά μεταλλικά στοιχεία (ήτα) τα οποία θα χρησιμοποιηθούν



για να συγκρατήσουν την νέα πλάκα. Θα κοπούν οι παλαιοί εξώστες και τμήματα αυτών των μεταλλικών στοιχείων θα διαπεράσουν την λιθοδομή για να σχηματίσουν τους εξώστες στις ίδιες διαστάσεις με τους παλαιούς. Πάνω στα ήτα αυτά θα τοποθετηθεί ελατή διατομή διαμορφωμένη εν΄ ψυχρό και με τα οπλισμένο σκυρόδεμα πάχους 8cm. Το σκυρόδεμα αυτό

θα εξασφαλίζει τη λειτουργία της νέας πλάκας που κατασκευάζουμε και με την βοήθεια της άνω δακτυλίου θα ενισχύσει σημαντικά την σεισμική απόκριση του κτίσματος.

2.2.3 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΛΗΡΩΣΕΩΣ

Τα στοιχεία πλήρωσεως εσωτερικά θα είναι από γυψοσανίδα και θα τοποθετηθεί ειδική ηχομόνωση για να αποφεύγονται τυχόν προβλήματα. Επίσης τα εσωτερικά στοιχεία πλήρωσεως θα είναι από γυψοσανίδα με μόνωση πετροβάμβακα και μεταλλικούς δοκούς ανά 40cm. Στα μπάνια θα μπει άνθυγρη γυψοσανίδα για να μην υπάρχουν προβλήματα λόγω του νερού. Σε σημεία επαφής με το εξωτερικό περιβάλλον και όπου απαιτείται θα τοποθετηθεί τσιμεντοσανίδα.

2.2.4 ΣΤΕΓΗ

Η στέγη θα κατασκευαστεί από ζευκτά ξύλινης διατομής και θα είναι εμφανής. Οι επιμέρους διατομές των τοιχίων του ζευκτού είναι: Εκλυστήρες: 20/16, Αμείβοντες: 22/16, Ορθοστάτες: 16/16, και Αντηρίδες: 16/16. τα ανωτέρω περιγραφόμενα στοιχεία συνδέονται μεταξύ τους με μεταλλικά ελάσματα που έχουν οπές σε κατάλληλα σημεία για την έμπηξη των καρφιών. Κάθετα στα ζευκτά και σε όλο το μήκος της στέγης καρφώνονται πάνω στους αμείβοντες οι τεγίδες διατομής 10/10. Οι τεγίδες απέχουν μεταξύ τους 0.50 m. Πάνω στις τεγίδες τοποθετείται σανίδωμα πάχους 2 cm και πάνω στο σανίδωμα μονωτικό υλικό και στηρίζονται τα κεραμίδια. Η στέγη θα είναι εμφανής και στους δυο ορόφους εκτός από τις δύο βόρειες κρεβατοκάμαρες.

2.2.5 ΚΙΓΚΛΙΔΩΜΑΤΑ – ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΕΜΦΑΝΙΣΗ



Τα κεκλιώματα καθώς και τα υπόλοιπα στοιχεία που συνδέουν τις εξωτερικές όψεις του κτισίματος (χρώματος, μορφή, κ.τ.λ.) θα είναι μεταλλικά μαύρου χρώματος μασιφ, με κλασικό σχέδιο (θα παραμείνουν τα ίδια και θα συντηρηθούν).

2.2.6 ΕΠΙΧΡΙΣΜΑΤΑ

Τα επιχρίσματα εσωτερικά και εξωτερικά (όπου αυτά υπάρχουν) θα κατασκευαστούν σε τρεις στρώσεις (πεταχτό, οδηγό – λάσπωμα, ψιλό - τρυπητό) με ασβεστοκονίαμα, σύμφωνα με τους κανόνες της τεχνικής. Το κύριο τμήμα του κτίσματος θα είναι από εμφανή πέτρα ενώ τα εσωτερικά στα επιχρίσματα θα τοποθετηθεί ειδικό πλέγμα και μετά θα χρησιμοποιηθεί εκτοξευμένο σκυρόδεμα αφού πριν καθαριστεί ο τοίχος.



2.2.7 ΔΑΠΕΔΑ – ΤΑΒΑΝΙΑ

Τα δάπεδα θα είναι από πλακίδια Ιταλίας Α ποιότητας αντίγραφα παλαιών πλακιδίων. Οι εσωτερικές σκάλες θα είναι από μάρμαρο λευκού χρώματος. Τα ταβάνια θα είναι από γυψοσανίδα.

2.2.8 ΚΟΥΦΩΜΑΤΑ



Τα εξωτερικά κουφώματα θα είναι τύπου ξύλου γνήσια αντίγραφα των σημερινών και θα ακολουθούν πιστά την αρχιτεκτονική της περιοχής. Τα τζάμια θα είναι διπλά και θα φέρουν διπλούς θερμομονωτικούς υαλοπίνακες πάχους 4 χιλιοστών.

2.2.8 ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Οι περιμετρικοί τοίχοι και το δάπεδο κάθε w.c. θα επιστρωθούν μέχρι το ύψος του παταριού με πλάκα πορσελάνης Ιταλικής προέλευσης.

ΛΙΘΟΚΤΙΣΤΟ ΚΤΙΣΜΑ ΜΕ ΜΕΣΩΡΟΦΟ ΚΑΙ ΣΟΦΙΤΑ



ΚΥΡΙΑ ΟΨΗ ΚΤΙΡΙΟΥ



ΚΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΛΑΓΙΑ ΟΨΗ ΚΤΙΣΜΑΤΟΣ



ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΤΑΡΙ ΤΟΥ ΙΣΟΓΕΙΟΥ



ΙΣΟΓΕΙΟ ΤΜΗΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΤΑΡΙΣΤΟ ΕΠΑΝΩ ΜΕΡΟΣ



ΠΙΣΩ ΠΟΡΤΑ ΚΤΙΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗ



ΠΟΡΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ



ΠΟΡΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ



ΚΙΓΚΛΙΔΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΚΑ ΠΑΡΑΘΥΡΟΦΥΛΛΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ



ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

- [1] Αναφορά στην ιστορία της Ναυπάκτου: Γιάννης Βαρδακούλας, Νίκος Πανταζής.
Βυζαντινή Αιτωλοακαρνανία: Αθ. Δ. Παλιούρα, Αθήνα 1985.
Ευεργέτες και Δωρητές στη Ναύπακτο: Γιάννης Δ. Βαρδακούλας, Ναύπακτος 1999.
- [2] Η αρχαία Ναύπακτος και η ευρύτερη περιοχή της: Χρήστος Ι. Σιαμαντάς, Ναύπακτος 2004.
- [3] Η Ναυμαχία της Ναυπάκτου, 7 Οκτωβρίου 1571· Αρχιμ. Δαμασκηνός, Ναύπακτος 1998.
Η Ναύπακτος στη διαδρομή του χρόνου: Γιάννης Δ. Βαρδακούλας, Ναύπακτος 1996.
- [4] Ιστορία Ναυπάκτου και επαρχίας: Ιωάννης Κοτίνης, Αθήνα 2001.
- [5] Ναυπακτικά Μελετήματα: Χαράλαμπος Δ. Χαραλαμπόπουλος, Αθήνα 1980.
- [6] Ναυπακτικά, τόμοι 1-5: Περιοδική έκδοση εταιρείας Ναυπακτικών Μελετών.
- [7] Ναύπακτος και ορεινή Ναυπακτία: Εκδόσεις Ασημακόπουλος, 2004.
- [8] Ναύπακτος, εικαστικές απεικονίσεις: Θανάσης Παπαθανασόπουλος, Γιάννης Χαλάτσης, Ναύπακτος 2004.

[9] Ναύπακτος, μια πόλη στα βάθη της ιστορίας: Ιωάννης Αθανασόπουλος, Ναύπακτος 2004.



[10] Ιστορία Ναυπάκτου και επαρχίας, συγγραφέας: Ιωάννης Κοτίνης Εκδόσεις: Εταιρία Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

- [11] Λιόντας Γεώργιος, "Βλάβες του ξύλου στην οικοδομική. Προστασία και επισκευή".
- [12] Λοίζος Αντώνιος, "Ξύλινες κατασκευές", Αθήνα 1948.
- [13] Μπίκας Δημήτρης, "Ξύλινα πατώματα. Απαιτήσεις, ευπαθή σημεία, παραδοσιακές και σύγχρονες κατασκευαστικές λύσεις", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ337.
- [14] Νομικός Μιχάλης, "Αποκατάσταση - επανάχρηση κτιρίων", Θεσσαλονίκη 1997.
- [15] "Οικοδομές με φέροντα οργανισμό από πλινθοδομή ή λιθοδομή. Αρχές επισκευής από σεισμό", ΤΕΕ, Αθήνα 1978.
- [16] "Ποιοτικές ανασκοπήσεις και επισημάνσεις στην πορεία, στις δυνατότητες και στα προβλήματα των ξύλινων δομικών κατασκευών", Το Ξύλο, σ155, Μνημείο και περιβάλλον, Θεσσαλονίκη 1998.

- [17] Κοκκινάκη Δανιήλ Άννα, "Έύλο και ξύλινες κατασκευές, Παθολογία, προστασία και τεχνικές συντήρησης, Συνδεσμολογία των ξύλινων κατασκευών. Ιστορικές και σύγχρονες λύσεις, Ε01", Εργαστήριο Οικοδομικής και Δομικής Φυσικής Α.Π.Θ.
- [18] Μπίκας Δημήτρης, "Σημειώσεις για το μάθημα επιλογής 'Έύλινες κατασκευές' ", Α.Π.Θ. Εργαστήριο Οικοδομικής & Δομικής Φυσικής.Λοΐζου Αντώνιος, "Έύλινες κατασκευές", Αθήνα 1948.
- [19] Κόρακα Αναστασία, "Έύλινα στοιχεία σε παραδοσιακές κατασκευές, πατώματα - κλίμακες - τοιχοποιίες", (Διπλωματική εργασία, Τμήμα πολιτικών μηχανικών Α.Π.Θ., Υπεύθυνος καθηγητής: Μπίκας Δημήτριος).
- [20] Μπίκας Δημήτρης, "Σημειώσεις για το μάθημα επιλογής 'Έύλινες κατασκευές' ", Α.Π.Θ. Εργαστήριο Οικοδομικής & Δομικής Φυσικής.Λοΐζου Αντώνιος, "Έύλινες κατασκευές", Αθήνα 1948.
- [21] Ιγνατάκης Χρήστος, "Φέροντες οργανισμοί κτιρίων από τοιχοποιία", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ190, Θεσσαλονίκη 1994.
- [22] Καραβεζύρογλου Μαρία, "Τεχνικές επεμβάσεων", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ234, Θεσσαλονίκη 1994.
- [23] "Οικοδομές με φέροντα οργανισμό από πλινθοδομή ή λιθοδομή. Αρχές επισκευής από σεισμό", ΤΕΕ, Αθήνα 1978.
- [24] Κυριάκος Παπαϊωάννου, "Η τεχνολογία της τοιχοποιίας", University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1998.
- [25] Θ.Π. Τάσιος, "Η μηχανική της τοιχοποιίας", Ε.Μ.Π. Εργαστήριο Ωπλισμένου Σκυροδέματος, Αθήνα 1992.
- [26] Άρης Αβδελάς, "Εισαγωγή στον Ευρωκώδικα 5", Α.Π.Θ. Εργαστήριο Μεταλλικών Κατασκευών.
- [27] Ιγνατάκης Χρήστος, "Φέροντες οργανισμοί κτιρίων από τοιχοποιία", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ190, Σύλλογος Αποφοίτων Πολυτεχνικής Σχολής Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη 1994.
- [28] Καραβεζύρογλου Μαρία, "Τεχνικές επεμβάσεων", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ234, Σύλλογος Αποφοίτων Πολυτεχνικής.
- [29] Καραδέδος Γεώργιος, "Ανάλυση εννοιών και εξέλιξη θεωρίας συντήρησης μνημείων και συνόλων", Διατήρηση αποκατάσταση αναστύλωση, σ15, Σύλλογος Αποφοίτων Πολυτεχνικής Σχολής Α.Π.Θ.
- [30] Κνιθάκης Ι., "Οι διεθνείς αρχές της αναστύλωσης σήμερα", Αρχιτεκτονικά θέματα.

